

Aire Ranne

**EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÕPETAMINE
LASTEAIAS 2002. AASTAL**

UURIMUS

Tallinn 2002/2003

Sisukord

1. Uurimuse eesmärk	3
2. Uuritav valim	4
3. Tulemuste analüüs	7
3.1. Eesti keele kui teise keele õppe korraldus lasteaias	7
3.1.1. Eesti keele õpperühmad lasteaedades	8
3.1.2. Eesti keele õpperühmad laste vanuse järgi	13
3.1.3. Eesti keele õpe 5–7aastaste laste rühmades	16
3.1.4. Keskmise laste arv õpetatavas rühmas	17
3.1.5. Ühe õpetaja õpetatavate rühmade arv lasteaias	19
3.1.6. Eesti keele õppe korraldamise peamised vormid	20
3.1.7. Eesti keele õppe erinevused vanuserühmades	23
3.1.8. Eesti keele kui teise keele õppe seostamine muude tegevustega	24
3.1.9. Õpetaja eesti keele tunnis	30
3.1.10. Keeleõppejuhendite andmine	31
3.1.11. Kokkuvõtte eesti keele kui teise keele õppe korraldusest lasteaedades	32
3.2. Eesti keele õpetaja küsitluse tulemused	33
3.2.1. Üldandmed	33
3.2.2. Haridus	35
3.2.3. Ametijärk	38
3.2.4. Staaž	40
3.2.5. Töö mujal eesti keele kui teise keele õpetajana	46
3.2.6. Töö muu aine õpetajana	47
3.2.7. Töö muul elualal	49
3.2.8. Lasteaia eesti keele õpetaja töökoormus	50
3.2.9. Täiendusõpe	50
3.2.10. Õpetajate huvi täiendusõppe vastu	53
3.2.11. Eesti keele tundide hindamine	54
3.2.12. Kokkuvõtte eesti keele kui teise keele õpetajast	55
3.3. Koolieelikute eesti keele kui teise keele õppevara	57
3.3.1. Keeleõppetundides kasutatav õppe- ja metoodikavara	57
3.3.2. Keeleõppetundides kasutatavad lisamaterjalid	60
3.3.3. Õpetajate koostatud õppevara keeletundides	63
3.3.4. Kokkuvõtte õppevara kasutamisest lasteaedades eesti keele kui teise keele õpetamisel	65
3.3.5. Ettepanekud koolieelikule mõeldud õppevara väljatöötamiseks	65
Lisad	
Lisa 1. Ankeetküsitluse saanud lasteaiad	67
Lisa 2. Lasteaiad, kus ei õpetata eesti keelt, ning põhjused, miks seda ei tehta	72
Lisa 3. Õpetajate läbitud täienduskoolituste teemad	73
Lisa 4. Täienduskoolituste teemad, millest õpetajad on huvitatud	77

Integratsiooni Sihtasutuse Haridusprogrammide Keskuse ja Haridusministeeriumi projekti “Eesti keele kui teise keele õppesüsteemi loomine alushariduse valdkonnas” raames korraldatud uurimuse “Eesti keele kui teise keele õpetamine lasteaias 2002. aastal” kokkuvõte.

1. Uurimuse eesmärk

Uurimuse eesmärk oli välja selgitada eesti keele kui teise keele õpetamise olukord koolieelsetes lasteasutustes 2002. aastal.

Uurimuse ülesanded olid selgitada:

- 1) milline on eesti keele kui teise keele õppe korraldus muukeelsetes lasteaedades ja lasteaiarühmades;
- 2) milline on lasteaedade eesti keele õpetajate kvalifikatsioon;
- 3) mis õppevara kasutatakse eesti keele kui teise keele õpetamisel lasteaedades.

Uurimuse tulemusena eeldatakse, et saadud andmed toetavad:

- 1) koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetamise programmi väljatöötamist;
- 2) koolieelsete lasteasutuste õpetajate põhikoolituses eesti keele kui teise keele õppe mooduli väljatöötamist;
- 3) lasteaedade eesti keele kui teise keele õpetajate sihipärase ja pädeva täienduskoolituse kavandamist;
- 4) eesti keele kui teise keele õpetamise mitmekesise ja tänapäevase õppevara loomist nii eelkooliealisele lapsel kui ka õpetajale.

Uurimismeetodina kasutati ankeetküsitlust, mis korraldati ajavahemikus mai 2002 – oktoober 2002.

Ankeetküsitlus koosnes kahest osast, millest esimese täitsid lasteaiajuhatajad, teise aga lasteaia eesti keele kui teise keele õpetajad. Lasteaiajuhatajate küsimustik sisaldas 11 küsimust, mille vastustest saadi teavet eesti keele õppe korralduse kohta vene ja/või eesti- ja venekeelsetes lasteaedades. Eesti keele õpetajate küsimustikus oli 23 küsimust, mille kaudu saadi andmed õpetajate (nimi, sugu, vanus, kodukeel), nende kvalifikatsiooni (haridus, ametijärk, staaž) ning läbitud täiendusõppe kohta. Vastajad kirjeldasid ka, mis õppevara nad on oma töös kasutanud.

128 vaadeldud lasteaia tagastati kokku 133 ankeeti 122 lasteaia (95,3%), millest lasteaedade juhatajatele mõeldud küsimustiku oli täitnud 122 juhatajat (95,3%) ning õpetajate küsimustiku 111 õpetajat (96,7%), kusjuures 7 õpetajat andis tunde mitmes lasteaias.

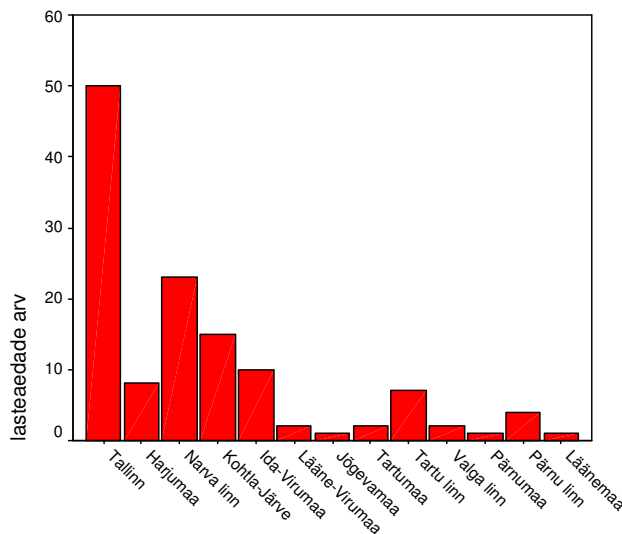
Küsitluslehtede täitmise kohta võib öelda, et üksikutest vastustest oli näha, et ankeeditäitjail oli ilmseid raskusi eesti keelest arusaamisega; tuli ette nii grammatika- kui ka morfoloogiavigu. Käekirja põhjal võib oletada, et paljudes lasteaedades täitis kogu küsimustiku eesti keele õpetaja ning seda just nendes lasteaedades, kus lasteaiajuhatajad ei saanud suulisel telefonivestlusel eesti keelest aru. Üldiselt võib ankeetküsitluste sisulise täitmisega rahule jääda.

2. Uuritav valim

Uuritava valimi koostamisel võeti aluseks nii Haridusministeeriumi kui ka maakondade haridus- ja kultuuriosakondade inspektoritelt saadud andmed eri piirkondade vene- ja vene-eestikeelsete lasteaedade ning lasteaiarühmade kohta. Vaatluse alla võeti 128 vene- ja vene-eestikeelset lasteaeda Eesti eri piirkondadest. Praegu on Eestis teadaolevalt 131 vene- ja vene-eestikeelset lasteaeda, seega hõlmas uuring neist suurema osa (97,7%). Küsimustiku saanud 128 lasteaiast saatis vastuse 122 lasteaeda (95,3%) (lisa 1).

Ankeetküsitluse saanud 128 lasteaeda jagunesid piirkonniti järgmiselt (joonis 1):

- **Tallinn** (50);
- **Harjumaa** – Paldiski linn (2), Rummu alevik (1), Maardu linn (3), Loksas linn (1), Kehra linn (1);
- **Narva** (24);
- **Kohtla-Järve** (15);
- **Ida-Virumaa** (v.a Narva ja Kohtla-Järve) – Narva-Jõesuu linn (1), Sillamäe linn (4), Jõhvi linn (2), Püssi linn (1), Kiviõli linn (1), Olgina alevik (1), Vaivara vald (1);
- **Lääne-Virumaa** – Tapa linn (1), Kunda linn (1);
- **Jõgevamaa** – Mustvee linn (1);
- **Tartumaa** – Kallaste linn (1), Kolkja küla (1);
- **Tartu** (7);
- **Valga** (2);
- **Pärnumaa** – Sindi alevik (1);
- **Pärnu** (4);
- **Läänemaa** – Haapsalu linn (1).

Tallinn	39,1%
Harjumaa	6,3%
Narva	18,8%
Kohtla-Järve	11,7%
Ida-Virumaa	8,6%
Lääne-Virumaa	1,6%
Jõgevamaa	0,8%
Tartumaa	1,6%
Tartu	5,5%
Valga	1,6%
Pärnumaa	0,8%
Pärnu	3,1%
Läänemaa	0,8%

Joonis 1. Küsitletud lasteaedade jagunemine piirkonniti

Tabel 1. Küsimustike tagastamine piirkondade kaupa

Piirkond	Tagastatud küsimustike	
	arv	protsent
Tallinn	57	42,9
Narva	21	15,8
Kohtla-Järve	14	10,5
Ida-Virumaa (v.a Narva ja Kohtla-Järve)	9	6,8
Lääne-Virumaa	2	1,5
Jõgevamaa	1	0,8
Tartumaa	2	1,5
Tartu	7	5,3
Valga	3	2,3
Harjumaa	10	7,5
Pärnu	5	3,8
Pärnumaa	1	0,8
Läänemaa	1	0,8
Kokku	133	100,0

Kokku tagastati 122 lasteaiast 133 ankeeti (tabel 1). Küsitluslehed jättis täitmata ja tagastamata kuus lasteaeda (4,7% küsitatud lasteaedadest) Ida-Virumaalt (Narvast kolm lasteaeda, Kohtla-Järvelt üks lasteaed, Olgina ja Vaivara lasteaed). Kaheksast lasteaiast (6,5% kõigist vastanud lasteaedadest) saadi tagasi rohkem kui üks ankeet: Tallinna **Loitsu** lasteaed tagastas 5 ankeeti; Tallinna **Lindakivi lasteaed**, Tallinna **1. lasteaed-alkkool**, Tallinna **112. lasteaed**, Valga lasteaed **Pääsuke**, Paldiski lasteaed **Sipsik**, Harjumaa **Rummu lasteaed** ja Pärnu lasteaed **Kelluke** tagastasid kõik 2 ankeeti.

122 vastanud lasteaiast ei õpetatud eesti keelt 11s (9%). Põhjustena nimetati väikest muukeelsete laste arvu lasteaias, eesti õppekeelega lasteaeda, puuetega muukeelsete laste õpperühmi ning eesti keele õpetaja puudumist. Neljas lasteaias eesti keele õpetajat küll ei olnud, kuid eesti keelt õpetati siiski (**Kohtla-Järve** lasteaed **Tareke**, **Mustvee**, **Sindi** ja **Kolkja lasteaed**).

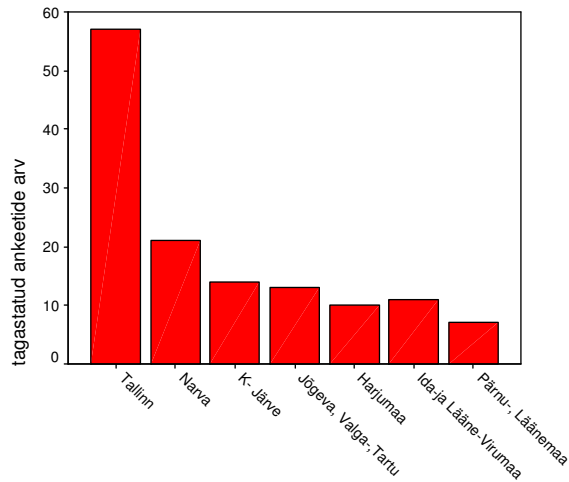
Et osas uuritud piirkondades oli vene- või vene-eestikeelseid lasteaedu vähe, siis on need piirkonnad edaspidises analüüsis kokku võetud järgmiselt:

- **Tallinn** (46 lasteaeda ja lasteaiajuhatajat, 51 õpetajat);
- **Narva** (20 lasteaeda ja lasteaiajuhatajat, 17 õpetajat);
- **Kohtla-Järve** (14 lasteaeda ja lasteaiajuhatajat, 12 õpetajat);
- **Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa**, sh Mustvee linn, Kallaste linn, Kolkja küla, Valga linn, Tartu linn (10 lasteaeda ja lasteaiajuhatajat, 7 õpetajat);
- **Harjumaa** (6 lasteaeda ja lasteaiajuhatajat, 8 õpetajat);
- **Ida- ja Lääne-Virumaa**, sh Narva-Jõesuu linn, Sillamäe linn, Püssi linn, Kiviõli linn, Jõhvi linn, Tapa linn, Kunda linn (10 lasteaeda ja lasteaiajuhatajat, 10 õpetajat);
- **Pärnu- ja Läänemaa**, sh Pärnu linn, Sindi alevik, Haapsalu linn (5 lasteaeda ja lasteaiajuhatajat, 6 õpetajat).

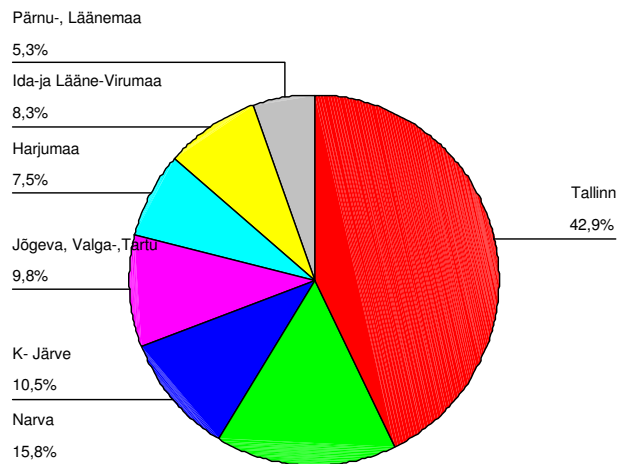
Sulgudes on märgitud küsitluses osalenud lasteaedade arv, kus õpetatakse eesti keelt kui teist keelt, ankeetküsitlusele vastanud lasteaiajuhatajate ning eesti keele õpetajate

arv. Sulgudes märgitud arvud (111 lasteaeda, kus õpetatakse eesti keelt, ja 111 õpetajat) on edasise analüüsi alus.

Joonistelt 2 ja 3 on näha, kui palju ankeete nimetatud piirkondadest tagasi saadi.

Joonis 2. Küsitluslehtede täitmine ja tagastamine piirkonniti

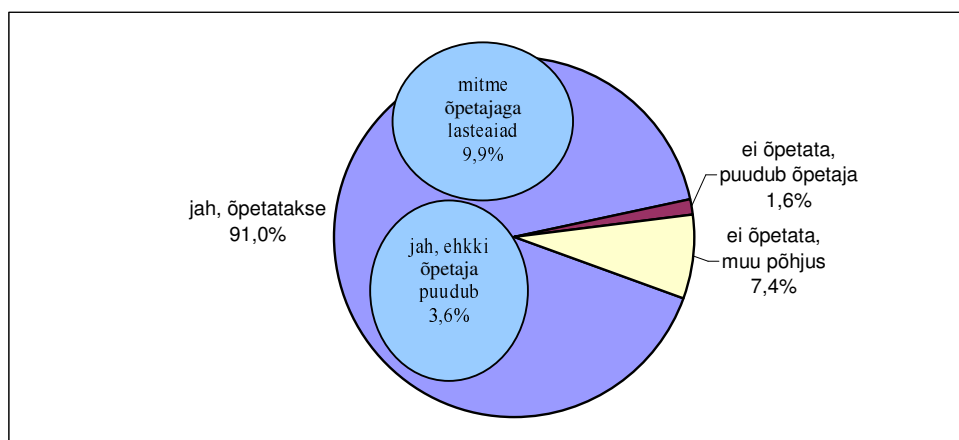
Joonis 3. Ankeetide tagastamise protsendid piirkondade kaupa

3. Tulemuste analüüs

3.1. Eesti keele kui teise keele õppe korraldus lasteaias

Küsimustiku esimeses osas paluti lasteaiajuhatajatel anda ülevaade eesti keele õppe korraldusest oma lasteaias.

122 lasteaia õpetati eesti keelt kui teist keelt 111s (91% lasteaedadest); 11s (9%) eesti keelt ei õpetatud.

Joonis 4. Eesti keele kui teise keele õpetamine lasteaedades

Joonisel 4 on mitme õpetajaga lasteaedade all mõeldud neid, kus töötab mitu eesti keele õpetajat ning kust tagastati rohkem kui üks ankeet. Neljas lasteaias eesti keele õpetajat küll polnud, kuid eesti keelt kui teist keelt siiski õpetati.

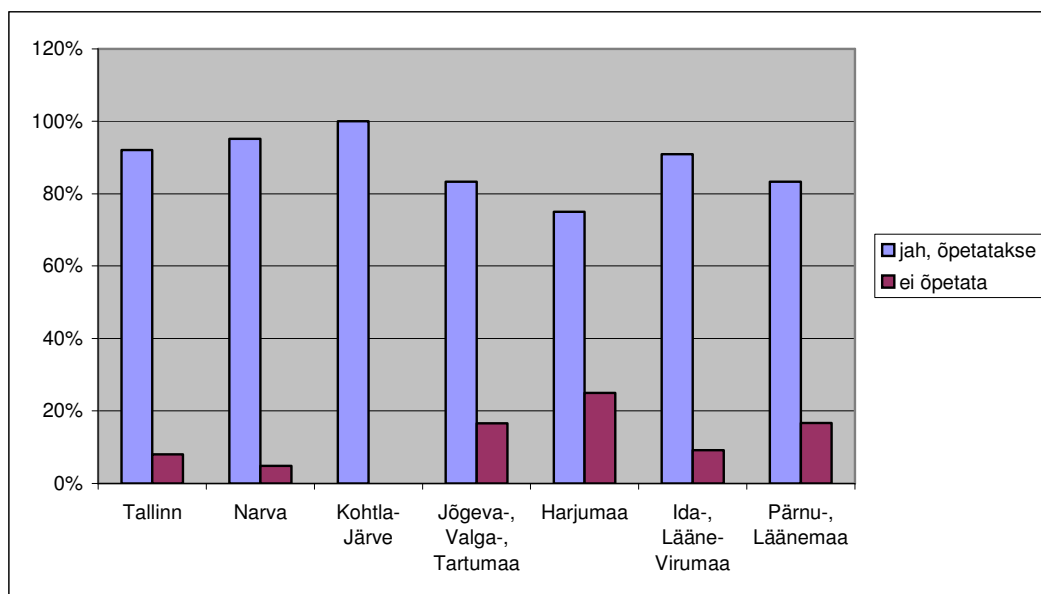
Eesti keele õpetaja puudumine nimetati eesti keele õpetamata jätmise põhjuseks kahes lasteaias (1,6% vastanud lasteaedadest). Muu põhjusena nimetas kolm lasteaiajuhatajat liiga väikest muukeelsete laste arvu, kuue juhataja meelest oli selleks eestikeelne lasteaed ja puuetega muukeelsete laste rühm (lisa 2).

Tabel 2. Eesti keele kui teise keele õpetamine lasteaedades

Piirkond		Ei õpetata	Jah, õpetatakse	Vastanud lasteaedu kokku
Tallinn	vastajate arv	4	46	50
	% piirkonnas	8,0	92,0	100,0
	% kokku	3,3	37,7	41,0
Narva	vastajate arv	1	20	21
	% piirkonnas	4,8	95,2	100,0
	% kokku	0,8	16,4	17,2
Kohtla-Järve	vastajate arv		14	14
	% piirkonnas		100,0	100,0
	% kokku		11,5	11,5
Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa	vastajate arv	2	10	12

	% piirkonnas	16,6	83,3	100,0
	% kokku	1,6	8,2	9,8
Harjumaa	vastajate arv	2	6	8
	% piirkonnas	25,0	75,0	100,0
	% kokku	1,6	4,9	6,6
Ida- ja Lääne-Virumaa	vastajate arv	1	10	11
	% piirkonnas	9,1	90,9	100,0
	% kokku	0,8	8,2	9,0
Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv	1	5	6
	% piirkonnas	16,7	83,3	100,0
	% kokku	0,8	4,1	4,9
Kokku	vastajate arv	11	111	122
	% kokku	9,0	91,0	100,0

Joonis 5 annab pildi eesti keele kui teise keele õpetamisest lasteaedades piirkondade kaupa.

Joonis 5. Eesti keele kui teise keele õpetamine lasteaedades piirkondade kaupa

Vastuseid analüüsid on edaspidi baasarvuks võetud 111 (n = 111), s.o nende lasteaedade arv, kus õpetatakse eesti keelt kui teist keelt.

3.1.1. Eesti keele õpperühmad lasteaedades

Meid huvitas, milliseid keeleõpperühmi on lasteaedades moodustatud. Andsime valida seitse vastusevarianti:

- 1) vene kodukeelega laste õpperühm;
- 2) vene ja eesti kodukeelega laste õpperühm;
- 3) mitme kodukeelega (sh eesti) laste õpperühm;
- 4) mitme kodukeelega (v.a eesti) laste õpperühm;
- 5) keeleõppeline mängurühm;

- 6) ettevalmistusrühm;
7) muu õpperühm.

Tabel 3. Kodukeele järgi moodustatud keeleõpperühmad lasteaedades piirkondade kaupa

Piirkond		Vene kodukeelega lapsed	Vene ja eesti kodukeelega lapsed	Mitu keelt, sh eesti keel	Mitu keelt, v.a eesti keel	Ettevalmistusrühm	Keeleõppeline mängurühm	Muu
Tallinn	arv	44	13	4	3	3	6	
	% piirkonnas	95,7	28,3	8,7	6,5	6,5	13,0	
	% kokku	39,6	11,7	3,6	2,7	2,7	5,4	
Narva	arv	19	1	1		1	1	1
	% piirkonnas	95,0	5,0	5,0		5,0	5,0	5,0
	% kokku	17,1	0,9	0,9		0,9	0,9	0,9
Kohtla-Järve	arv	13	5			2		
	% piirkonnas	92,9	35,7			14,3		
	% kokku	11,7	4,5			1,8		
Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa	arv	9	2		1		2	1
	% piirkonnas	90,0	20,0		10,0		20,0	10,0
	% kokku	8,1	1,8		0,9		1,8	0,9
Harjumaa	arv	5	2	1				
	% piirkonnas	83,3	33,3	16,7				
	% kokku	4,5	1,8	0,9				
Ida- ja Lääne-Virumaa	arv	9	2			1		
	% piirkonnas	90,0	20,0			10,0		
	% kokku	8,1	1,8			0,9		
Pärnu- ja Läänemaa	arv	3						5
	% piirkonnas	60,0						20,0
	% kokku	2,7						0,9
Kokku	arv	102	25	6	4	7	9	3
	% kokku	91,9	22,5	5,4	3,6	6,3	8,1	2,7

111 lasteaiast vastas 110 juhatajat, ühe lasteaiata juhataja ei olnud mingil põhjusel vastust märkinud.

Tabelist 3 selgub, millised eesti keelt õppivad rühmad on lasteaedades moodustatud. Näiteks on Tallinna 46 lasteaiast 44s moodustatud vene kodukeelega, 13s vene ja eesti kodukeelega, neljas mitme kodukeelega (sh eesti keel) laste rühmad jne.

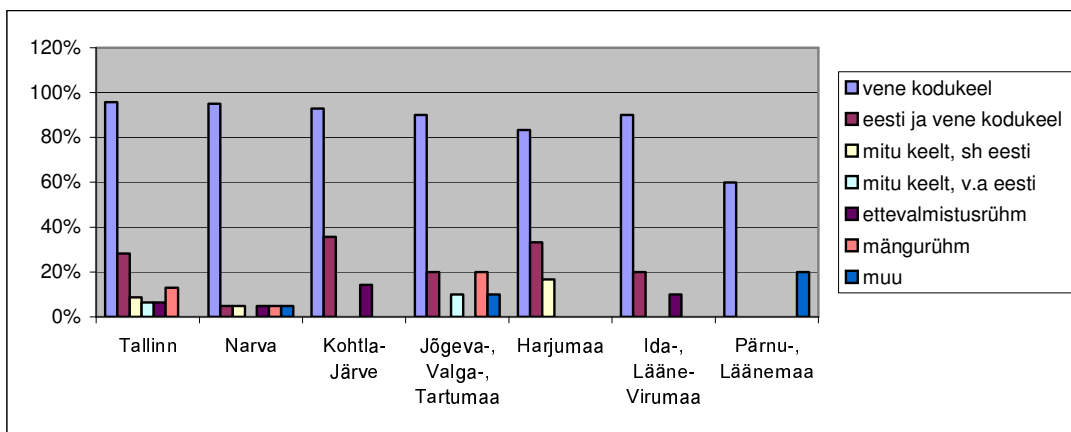
102 juhatajat (91,9% vastanuist) märkis, et nende lasteaias on moodustatud **vene kodukeelega** laste õpperühmad. Piirkonniti oli neid kõige rohkem Tallinna lasteaedades (95,7% küsitletuist) ning kõige vähem Pärnu- ja Läänemaal (60%).

Eesti ja vene kodukeelega laste õpperühmad olid 25 lasteaias (22,5%), kõige rohkem oli neid Kohtla-Järve (35,7%) ning kõige vähem Narva lasteaedades (5%).

Keeleõppeline mängurühm oli üheksas (8,1% küsitletuist), Tallinnas aga tervelt kuues lasteaias (13% piirkonna lasteaedades).

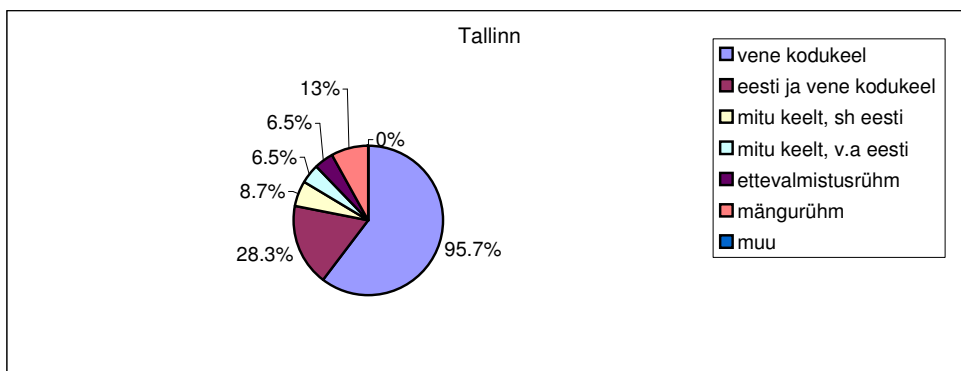
Ettevalmistusrühm töötas seitsmes lasteaias (6,3% kõigist lasteaedades): Tallinnas kolmes (6,5% küsitletuist), Narvas ühes, Kohtla-Järvel kahes (14,3%) ning Ida- ja Lääne-Virumaal ühes lasteaias.

Muu õpperühma all märgiti Mustvee lasteaias, kus eraldi eesti keele õpetajat pole, et keelt siiski õpitakse muusika- ja liikumistegevuste kaudu. Sindi lasteaias puudub samuti eesti keele õpetaja, ent seal korraldatakse keeleõpet isemajandavas keeleringis.

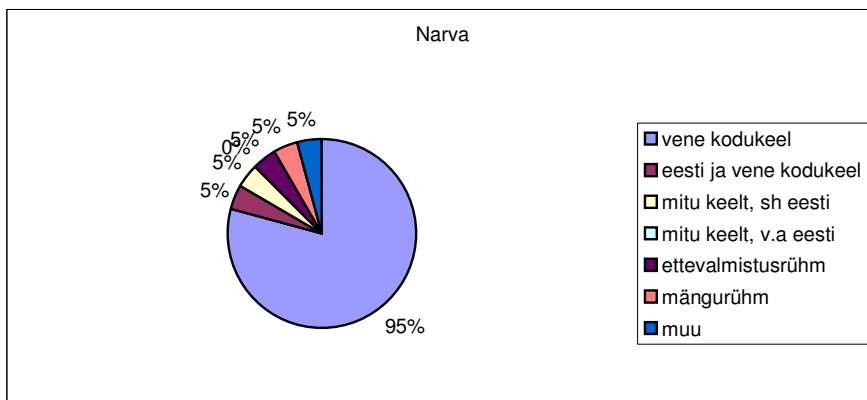

Joonis 6. Laste kodukeele vm järgi moodustatud õpperühmad lasteaedades piirkondade kaupa

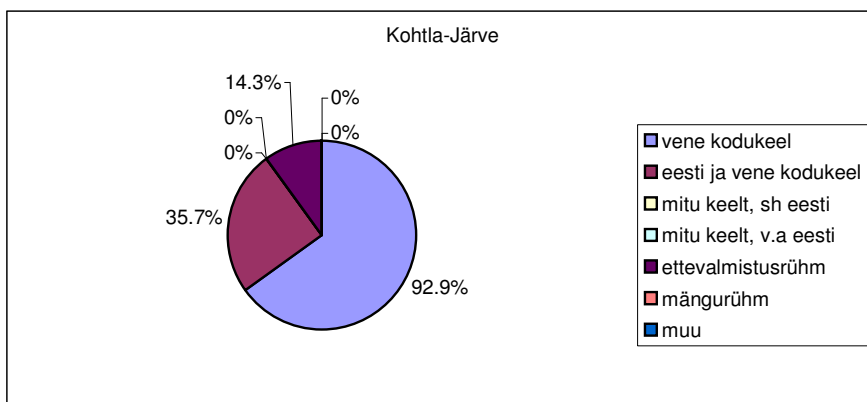
Joonised 7–13 annavad ülevaate laste kodukeele vm alusel moodustatud keeleõpperühmadest küsitletud piirkondade kaupa.

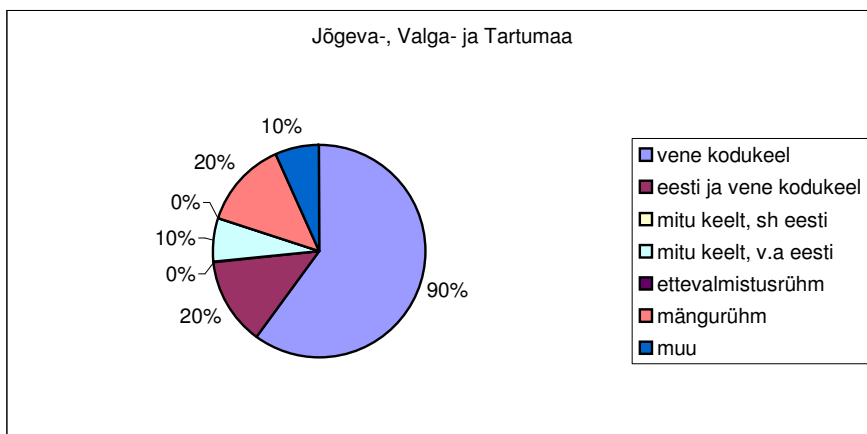
Joonis 7. Laste kodukeele vm alusel moodustatud keeleõpperühmad Tallinna lasteaedades

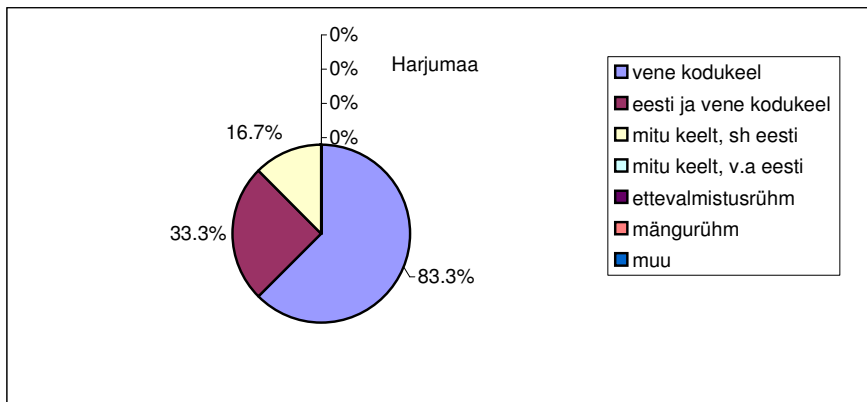
Joonis 8. Laste kodukeele vm alusel moodustatud keeleõpperühmad Narva lasteaedades

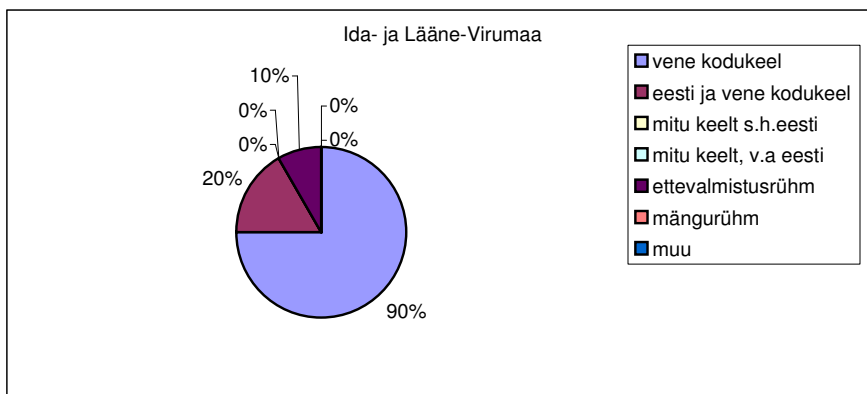
Joonis 9. Laste kodukeele vm alusel moodustatud keeleõpperühmad Kohtla-Järve lasteaedades

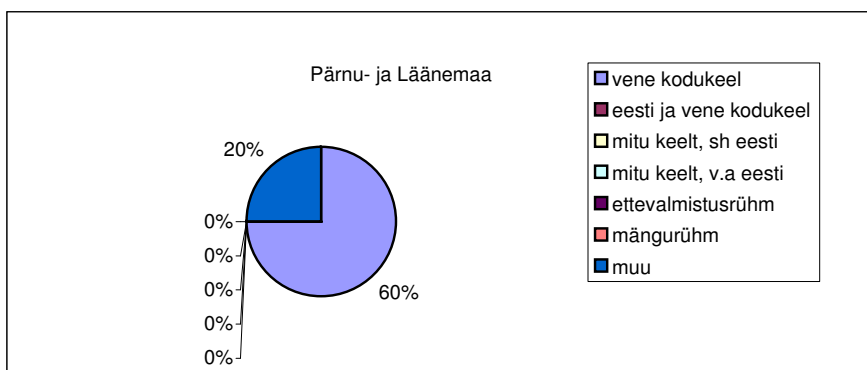
Joonis 10. Laste kodukeele vm alusel moodustatud keeleõpperühmad Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa lasteaedades

Joonis 11. Laste kodukeele vm alusel moodustatud keeleõpperühmad Harjumaa lasteaedades

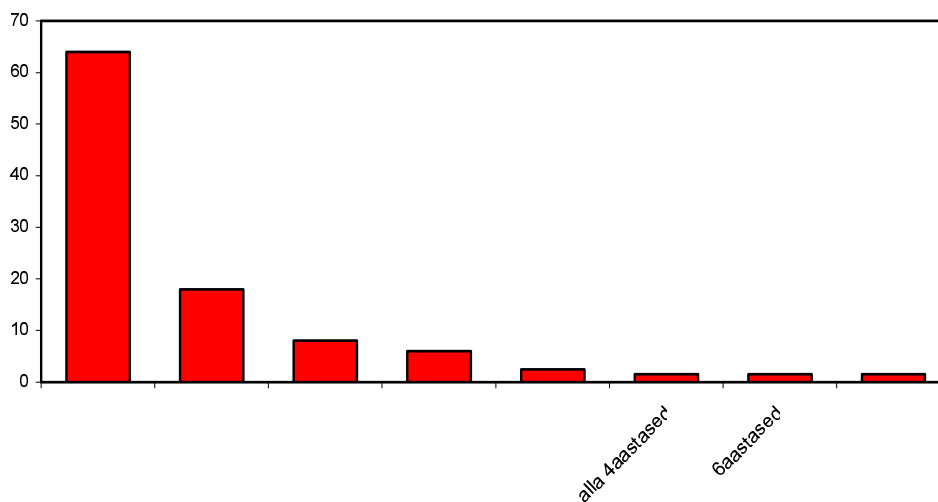
Joonis 12. Laste kodukeele vm alusel moodustatud keeleõpperühmad Ida- ja Lääne-Virumaa lasteaedades

Joonis 13. Laste kodukeele vm alusel moodustatud keeleõpperühmad Pärnu- ja Läänemaa lasteaedades

3.1.2. Eesti keele õpperühmad laste vanuse järgi

Laste vanuse kohta saime infot 111 lasteaiajuhatajalt.

Joonis 14. Eri vanusega laste keeleõpperühmad

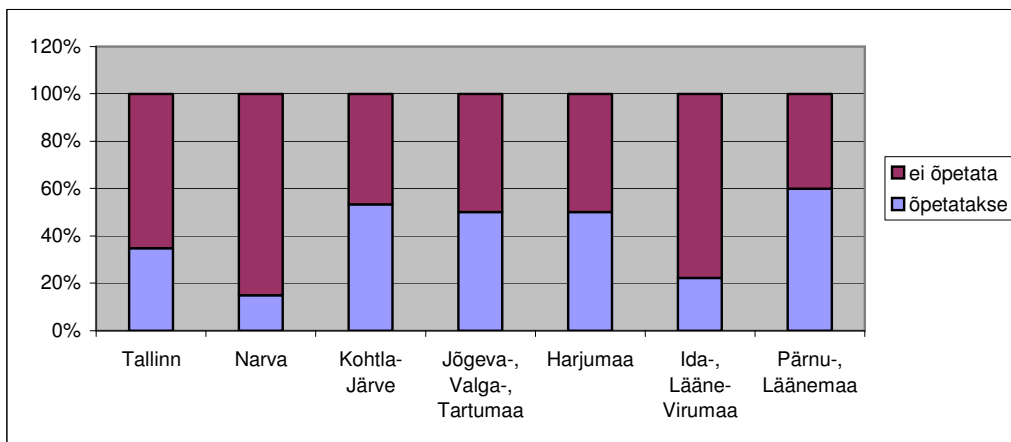
71 juhatajat (64% vastanuist) märkis, et nende lasteaias õpitakse eesti keelt korraga mitmes vanuserühmas. Sagedamini tehakse seda küll **5–6aastaste** (73,9% lasteaedadest) ning **6–7aastaste** laste rühmades (73%). Ainult kahe lasteaia puhul (1,8%) oli nimetatud, et eesti keele kui teise keele õpe on lasteaia kõigis vanuserühmades, s.o **4–7aastaste** laste rühmades, **k.a muu vanuserühm**.

Veidi vähemates vanuseastmetes, s.o **4–7aastaste** rühmades, **v.a muu vanuserühm**, toimuvat eesti keele õpet märgiti 20 lasteaia vastustes (18%).

Ainult **muu vanuserühm** oli kirjas 9 lasteaia (8,1%) vastustes. Muu vanuserühma all märgiti sagedamini keeleõpet alates kolmandast eluaastast (5,4%), pererühmas 2–7aastastele (1%) ning keelekümblusena alates söimeeast (2%).

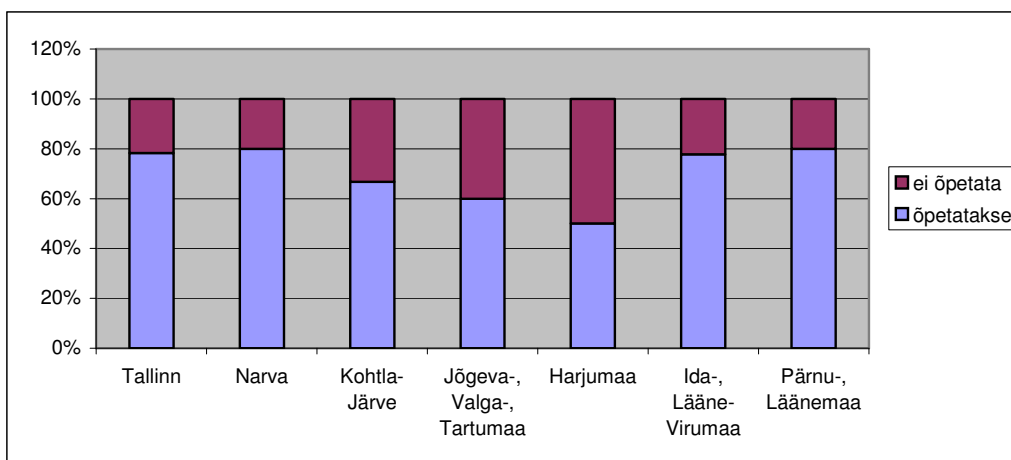
Vaatleme piirkondade kaupa, kuidas olid keeleõpperühmad moodustatud vanuse järgi.

Kõige rohkem oli **alla 4aastaste** laste keeleõpperühmi Pärnu- ja Läänemaal (seitsmest lasteaiaast kolmes, s.o 60% piirkonna lasteaedadest), kõige vähem aga Narva lasteaedades (kolmes lasteaiaast, mis moodustab Narva uuritud lasteaedadest 15%). Kohtla-Järvel alustavad alla 4aastased keeleõpinguid kaheksas lasteaiaast (57,1%). Ka mujal Ida- ja Lääne-Virumaal (v.a Narva ja Kohtla-Järve) õpivad alla 4aastased lapsed eesti keelt tervelt kahes lasteaiaast (20%).

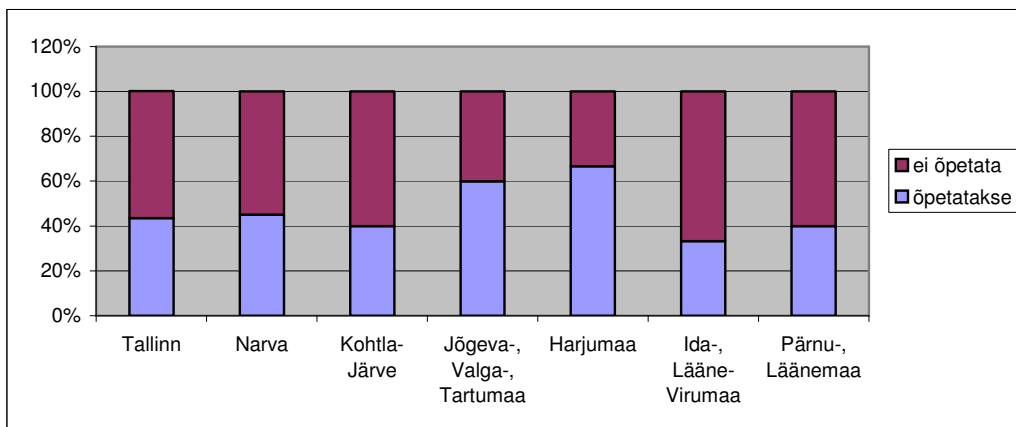
Joonis 15. Alla 4aastaste laste keeleõpperühmad piirkondade kaupa

5–6aastaste laste keeleõpperühmi piirkonniti võrreldes ilmnes, et neid oli kõige rohkem Narva (16 lasteaia ehk 80%-s piirkonna lasteaedadest) ning Pärnu- ja Läänemaa lasteaedades (samuti 80%). Tallinnas oli sääraseid keeleõpperühmi 36 lasteaia (78,3%), seevastu Harjumaa lasteaedades ainult kolmes (50% piirkonna lasteaedadest).

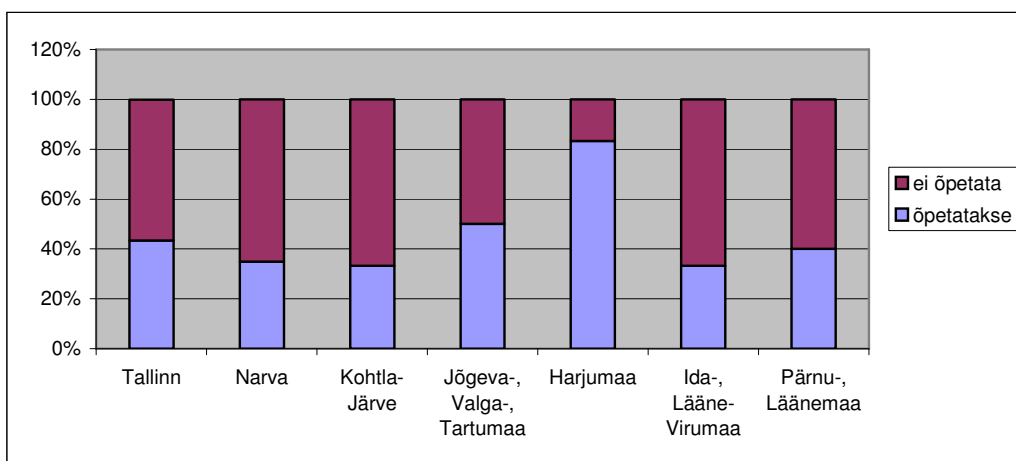
Joonis 16. 5–6aastaste laste keeleõpperühmad piirkondade kaupa

Ainult **5aastaste** laste keeleõpperühmi märgiti kõige rohkem Harjumaal – neljas lasteaia (66,7% piirkonna lasteaedadest). Ida- ja Lääne-Virumaal (v.a Narva ja Kohtla-Järve) on 5aastaste keeleõpperühmad kolmes lasteaia (33%).

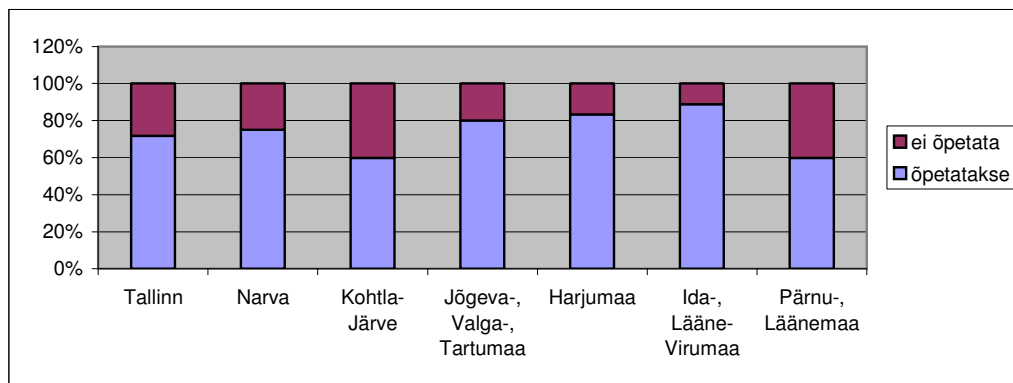
Joonis 17. 5aastaste laste keeleõpperühmad piirkondade kaupa

Ka ainult **6aastaste** laste keeleõpperühmi nimetati kõige vähem Ida- ja Lääne-Virumaal, need olid ainult kolmes lasteaias (33% piirkonna lasteagedadest), mis moodustab omakorda 2,7% kõigist lasteagedadest. Seevastu on Harjumaa kuuest lasteaiast viies (83,3% piirkonna lasteagedadest) moodustatud 6aastaste keeleõpperühmad.

Joonis 18. 6aastaste laste keeleõpperühmad piirkondade kaupa

6–7aastaste laste keeleõpperühmi oli kõige rohkem Ida- ja Lääne-Virumaa lasteagedades: kaheksas lasteaias kümnest, mis moodustab 88,9% piirkonna lasteagedadest. Tallinnas oli 6–7aastaste keeleõpperühmi 33 lasteaias (71,7%).

Joonis 19. 6–7aastaste laste keeleõpperühmad piirkondade kaupa

Muid keeleõpperühmi oli Tallinnas 12 lasteaia (26,1% piirkonna lasteaedadest), Kohtla-Järvel kolmes (21,4%), Ida- ja Lääne-Virumaal kahes (20%) ning Pärnu- ja Läänemaal ühes lasteaia (20%).

Jooniste ja analüüsi põhjal võib järeldada, et lasteaedades ei ole palju nn puhtaid 5aastaste ja 6aastaste rühmi. Ilmselt seepärast ongi märgatav ülekaal 5–6aastaste ja 6–7aastaste keeleõpperühmadel.

3.1.3. Eesti keele õpe 5–7aastaste laste rühmades

Teavet saime 111 lasteaiajuhatajast 105-lt (96,4%); 6 juhatajat (5,4%) jättis vastamata. Analüüsist selgus, et 90 lasteaia (81,1% vastanud lasteaedadest) õpetatakse eesti keelt kui teist keelt kõigis 5–7aastaste rühmades, 15s (13,5%) aga ainult mõnes rühmas.

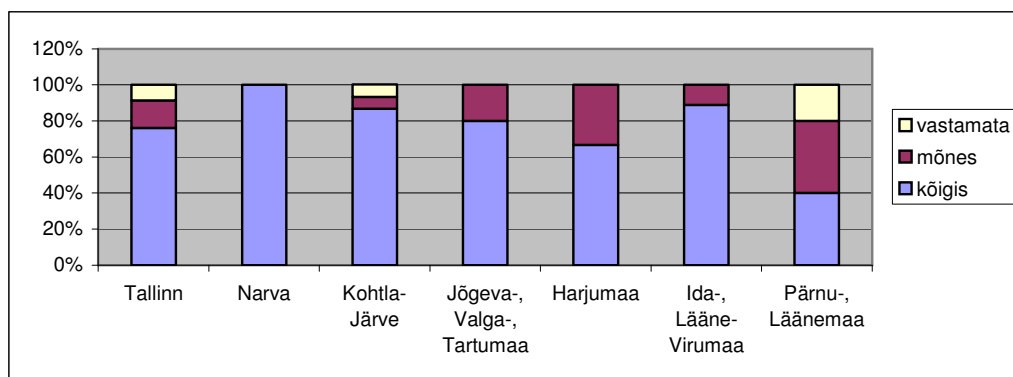
Narva linn on ainus piirkond, kus on eesti keele kui teise keele õpe kõigis 5–7aastaste rühmades. Ka **Kohtla-Järve** 14 lasteaia 12s (85,7%) õpitakse nimetatud vanuserühmas eesti keelt. Seevastu **Tallinna** näitajad on kesisemad: kõigis 5–7aastaste rühmades õpitakse eesti keelt 35 lasteaia (76,1% piirkonna lasteaedadest), mõnes rühmas seitsmes lasteaia (15,2%); neljast lasteaia (8,7%) infot ei saadud.

Tabel 4. Eesti keele õpetamine 5–7aastaste laste rühmades

Piirkond		Kõigis rühmades	Mõnes rühmas	Vastamata	Kokku
Tallinn	vastajate arv	35	7	4	46
	% piirkonnas	76,1	15,2	8,7	100,0
	% kokku	31,5	6,3	3,6	41,4
Narva	vastajate arv	20			20
	% piirkonnas	100,0			100,0
	% kokku	18,0			18,0
Kohtla-Järve	vastajate arv	12	1	1	14
	% piirkonnas	85,7	7,1	7,1	100,0
	% kokku	10,8	0,9	0,9	12,6
Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa	vastajate arv	8	2		10

	% piirkonnas	80,0	20,0		100,0
	% kokku	7,2	1,8		9,0
Harjumaa	vastajate arv	4	2		6
	% piirkonnas	66,7	33,3		100,0
	% kokku	3,6	1,8		5,4
Ida- ja Lääne-Virumaa	vastajate arv	9	1		10
	% piirkonnas	90,0	10,0		100,0
	% kokku	8,1	0,9		9,0
Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv	2	2	1	5
	% piirkonnas	40,0	40,0	20,0	100,0
	% kokku	1,8	1,8	0,9	4,5
Kokku	vastajate arv	90	15	6	111
	% kokku	81,1	13,5	5,4	100,0

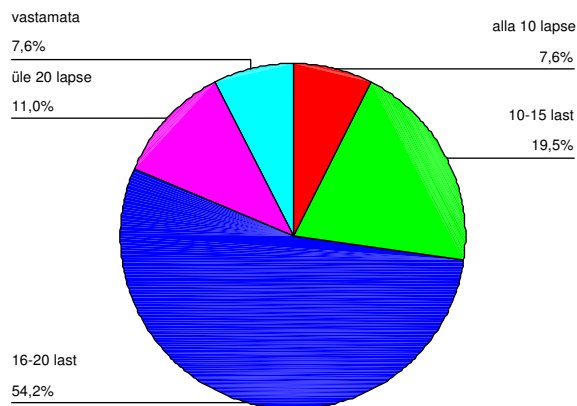
Joonis 20 annab ülevaate eesti keele kui teise keele õpetamisest küsitletud lasteaedade 5–7aastaste laste rühmades piirkondade kaupa.

Joonis 20. Eesti keele kui teise keele õpe 5–7aastaste rühmas piirkondade kaupa

3.1.4. Keskmise laste arv õpetatavas rühmas

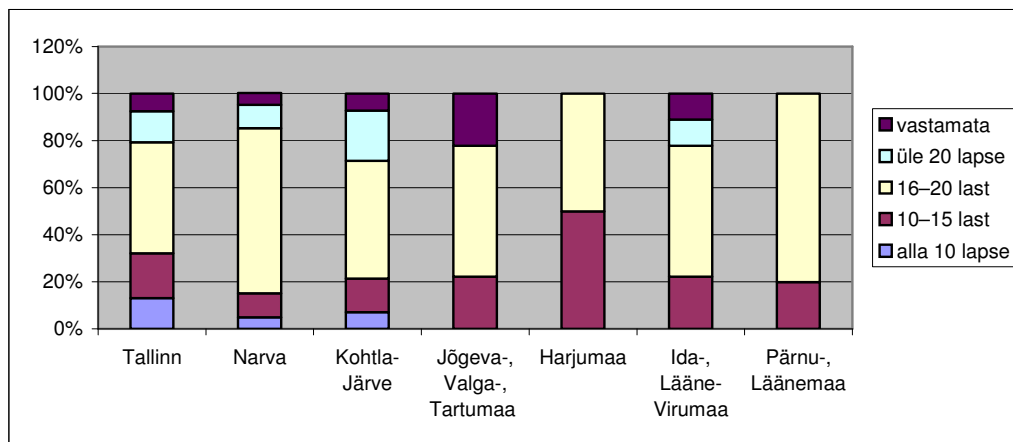
Analüüsi aluseks on 118 lasteaiaõpetaja vastused. Eri lasteaedades on õpetajail erineva suurusega lasterühmad. Tabelist 5 ja jooniselt 21 on näha, et üle poole vastanuist (54,2%) on märkinud keeleõpperühma suuruseks 16–20 last. Väikelaste puhul on see arv kindlasti liiga suur.

Joonis 21. Keskmise laste arv rühmas

Tabel 5. Keskmise laste arv õpperühmas piirkondade kaupa

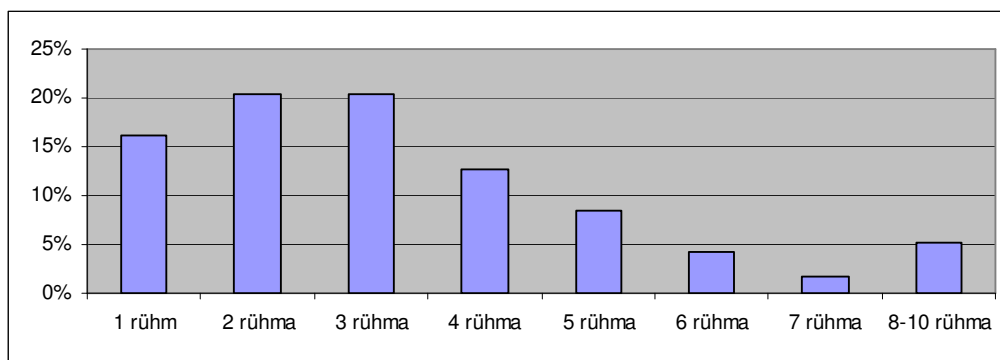
Piirkond		Alla 10 lapse	10–15 last	16–20 last	Üle 20 lapse	Vastamata	Kokku
Tallinn	vastajate arv	7	10	25	7	4	53
	% piirkonnas	13,2	18,9	47,2	13,2	7,5	100,0
	% kokku	5,9	8,5	21,2	5,9	3,4	44,9
Narva	vastajate arv	1	2	14	2	1	20
	% piirkonnas	5,0	10,0	70,0	10,0	5,0	100,0
	% kokku	0,8	1,7	11,9	1,7	0,8	16,9
Kohtla-Järve	vastajate arv	1	2	6	3	1	13
	% piirkonnas	7,7	15,4	46,2	23,1	7,7	100,0
	% kokku	0,8	1,7	5,1	2,5	0,8	11,0
Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa	vastajate arv		2	5		2	9
	% piirkonnas		22,2	55,6		22,2	100,0
	% kokku		1,7	4,2		1,7	7,6
Harjumaa	vastajate arv		4	4			8
	% piirkonnas		50,0	50,0			100,0
	% kokku		3,4	3,4			6,8
Ida- ja Lääne-Virumaa	vastajate arv		2	6	1	1	10
	% piirkonnas		20,0	60,0	10,0	10,0	100,0
	% kokku		1,7	5,1	0,8	0,8	8,5
Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv		1	4			5
	% piirkonnas		20,0	80,0			100,0
	% kokku		0,8	3,4			4,2
Kokku	vastajate arv	9	23	64	13	9	118
	% kokku	7,6	19,5	54,2	11,0	7,6	100,0

Joonis 22. Keskmise laste arv rühmas piirkondade kaupa

3.1.5. Ühe õpetaja õpetatavate rühmade arv lasteaias

Tundsime huvi, mitut rühma üks eesti keele õpetaja lasteaias õpetab. 118 lasteaiasõpetaja vastustest selgus, et kõige rohkem õpetavad nad kahes (20,3% küsitletuist) või kolmes (20,3%) rühmas (joonis 23). Ainult ühes rühmas õpetas küsitletuist kokku 19 õpetajat (16,1%). Oli ka neid, kes õpetasid 8–10 rühmas (5,1%). Üks õpetaja oli märkinud rühmade arvuks 20, kuid siin võis ta küsimusest valesti aru saada ning märkida kogu lasteaias rühmade arvu.

Joonis 23. Ühe õpetaja õpetatavate rühmade arv

Ühes-kahes rühmas õpetavaid õpetajaid oli kõige rohkem Pärnu- ja Läänemaa lasteaias (80% selle piirkonna lasteaiadest), Kohtla-Järve lasteaias oli neid 55,4% ja Harjumaal 51% küsitletuist. Kõige vähem oli ühes-kahes rühmas õpetavaid õpetajaid Narva lasteaias (25% piirkonna õpetajaist), nimelt õpetas 50% selle piirkonna õpetajaist eesti keelt **kolmes-neljas** lasteaiarühmas. Kõige vähem oli kolmes-neljas rühmas õpetavaid õpetajaid Kohtla-Järvel (14,3%). 8–10 rühmas õpetas Harjumaal 25% ning Tallinnas 3,8% õpetajaist. Teiste piirkondade õpetajail nii palju rühmi ei olnud.

3.1.6. Eesti keele õppe korralduse peamised vormid

Lasteaiajuhatajaile nimetati seitse õppekorralduse varianti, millest neil paluti märkida kõik nende lasteaedades rakendatavad õppevormid. Need olid:

- 1) eesti keele õpetamiseks on eraldi tund/tunnid nädalas;
- 2) eesti keelt õpitakse eesti keele õpetaja juhendamisel erinevate tegevuste toel;
- 3) eesti keele õpe on ühel päeval nädalas;
- 4) eesti keele õpe on mitmel päeval nädalas;
- 5) eesti keele õpet rakendatakse kõigis rühma tegelustes;
- 6) eesti keele õpetaja on ka rühmaõpetaja;
- 7) muu õppekorraldus.

Teavet saime 109 lasteaiajuhatajalt (98%). Ilmnes, et 90 lasteaias (81,1% küsitlenuist) on eesti keele õppeks **eraldi tund**. Ida- ja Lääne-Virumaa piirkond oli ainus, kus eesti keel oli eraldi õppetund kõigis lasteaedades. Ka Narva 17 lasteaias (85% piirkonna lasteaedadest) õpitakse eesti keelt eraldi tunnis. Veidi vähem rakendatakse seda vormi Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa lasteaedades (kuues lasteaias, s.o 60%).

21 lasteaias (18,9%) rakendatakse eesti keele õpetust **kõigis rühma tegelustes**. Üldse ei tehta seda Ida- ja Lääne-Virumaal (v.a Narva ja Kohtla-Järve) ega Pärnu- ja Läänemaal. Kohtla-Järvel rakendatakse keeleõpet kõigis rühma tegelustes 35,7%-s lasteaedadest, Narvas kahes küsitletud lasteaias (10%).

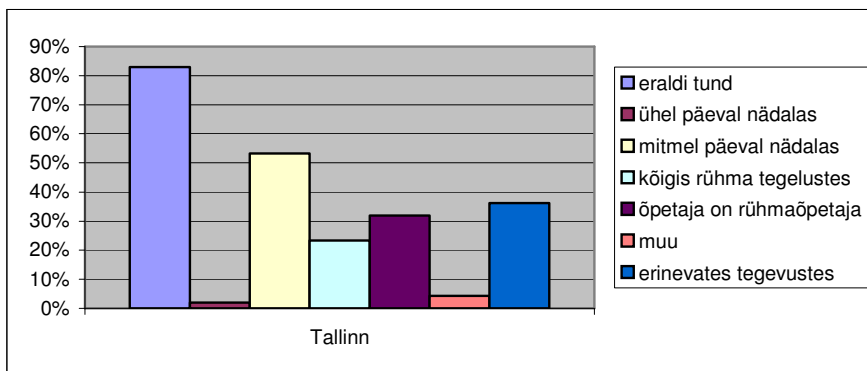
Eesti keelt õpitakse **mitmel päeval nädalas** 57 lasteaias (51,4% küsitletud lasteaedadest); 54 lasteaias juhatajad (48,6%) ei olnud seda vastusevarianti märkinud. Niimoodi on eesti keele õpe korraldatud 60% s Narva ning Ida- ja Lääne-Virumaa lasteaedadest, seevastu Harjumaal ainult ühes lasteaias (16,7%).

Ainult **ühel päeval nädalas** õpitakse eesti keelt Tallinna ühes (2,1% piirkonna lasteaedadest), Narva ühes (5%), Pärnu- ja Läänemaa ühes (16,7%) ning Kohtla-Järve ühes lasteaias (7,1%).

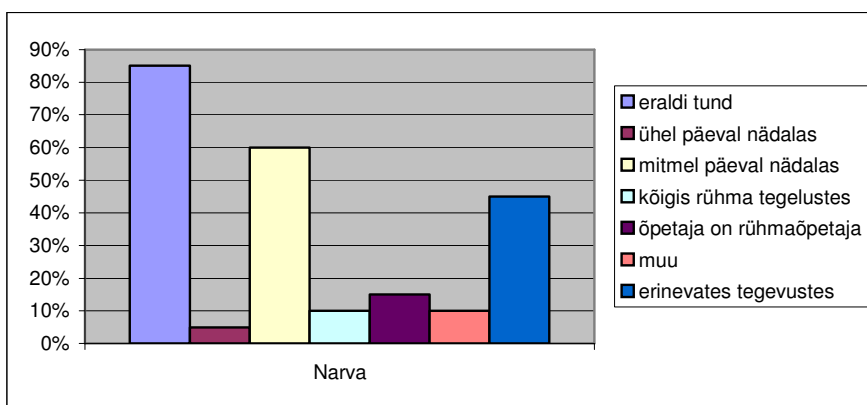
Eesti keele õpetaja ei ole rühmaõpetaja 81 lasteaias (73% küsitletud lasteaedadest), kuid tervelt 30 lasteaias (27%) on ta ühtlasi rühmaõpetaja. Kõige rohkem oli eesti keele õpetaja ka rühmaõpetaja Pärnu- ja Läänemaa (50% selle piirkonna lasteaedadest) ning Tallinna lasteaedades (32%).

Vastusevarianti **muu** all märgiti keeleõppe toimumist lisaks eraldi keeletundidele veel liikumis- ja muusikatundides (3) ning joonistamistundides (1). Peale selle nimetati keeleõppe korraldamist ringitööna kaks korda nädalas (1) ja individuaaltööna kolme-nelja lapsega (1). Ühes lasteaias on kõigis rühmades õppe- ja töökeeleks eesti keel.

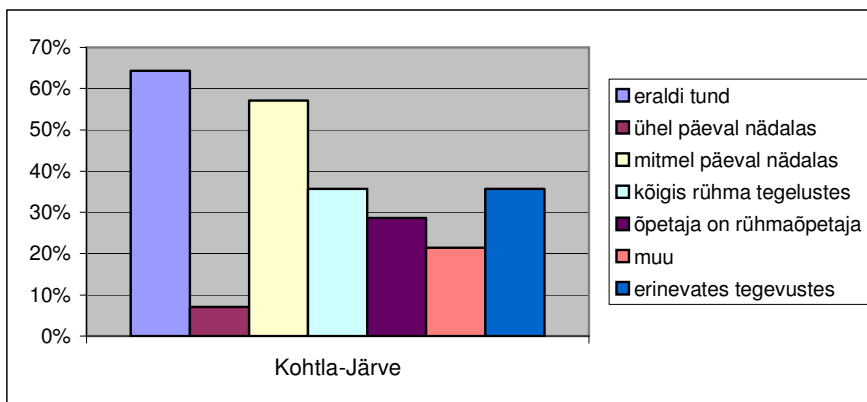
Joonistelt 24–30 on näha, mis vorme rakendati eesti keelt õpetades eri piirkondades.

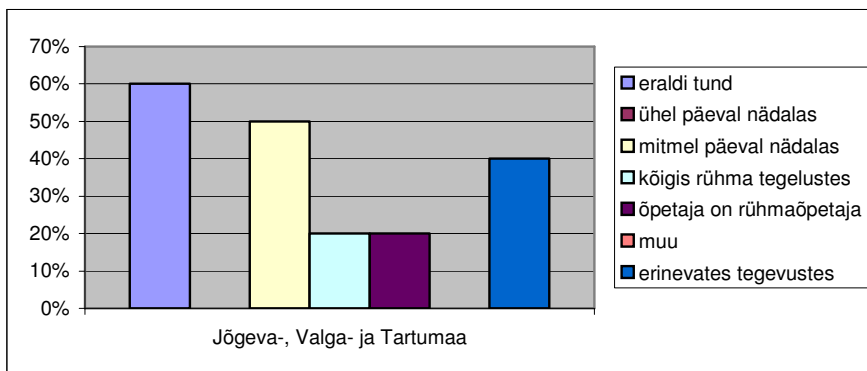
Joonis 24. Eesti keele õpetamise vormid Tallinna lasteaedades

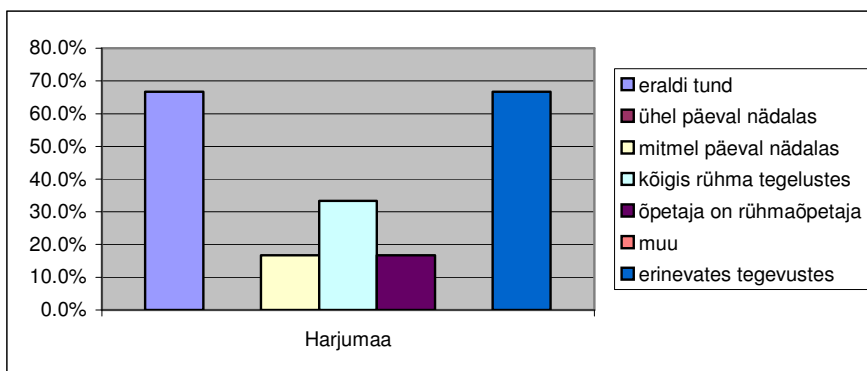
Joonis 25. Eesti keele õpetamise vormid Narva lasteaedades

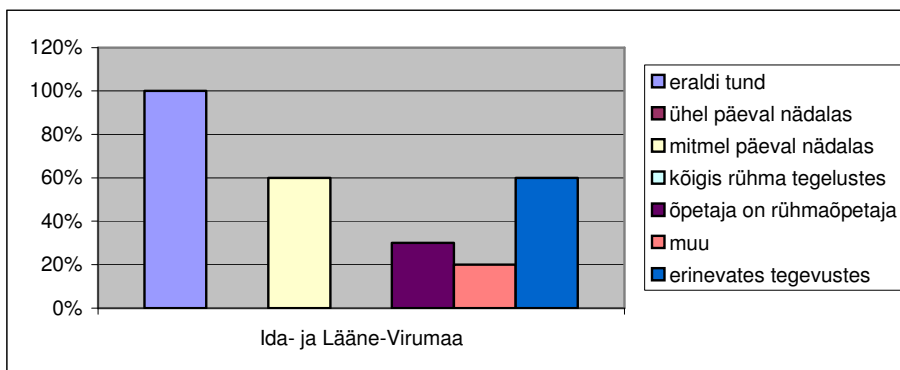
Joonis 26. Eesti keele õpetamise vormid Kohtla-Järve lasteaedades

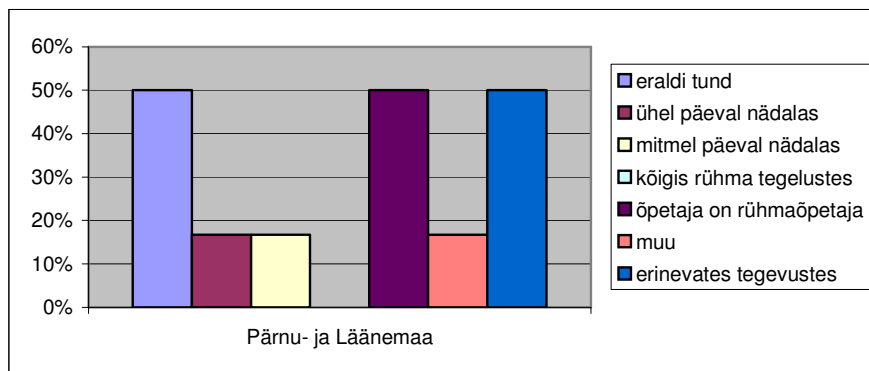
Joonis 27. Eesti keele õpetamise vormid Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa lasteaedades

Joonis 28. Eesti keele õpetamise vormid Harjumaa lasteaedades

Joonis 29. Eesti keele õpetamise vormid Ida- ja Lääne-Virumaa lasteaedades

Joonis 30. Eesti keele õpetamise vormid Pärnu- ja Läänemaa lasteaedades

3.1.7. Eesti keele õppe erinevused vanuserühmades

111 lasteaiajuhatajast arvas 66 (59,5%), et eesti keelt kui teist keelt õpetatakse eri vanuserühmades erinevalt. Nimetati laste vanusest tulenevaid, õppekava ülesehituse ja tundides käsitletavate teemade ning laste kehalise ja vaimse arengu erinevusi.

Tabel 6. Eesti keele kui teise keele õpetamise erinevused vanuserühmades

Piirkond		Ei ole erinevusi	On erinevusi	Kokku
Tallinn	vastajate arv	21	25	46
	% piirkonnas	45,7	54,3	100,0
	% kokku	18,9	22,5	41,4
Narva	vastajate arv	8	12	20
	% piirkonnas	40,0	60,0	100,0
	% kokku	7,2	10,8	18,0
Kohtla-Järve	vastajate arv	3	11	14
	% piirkonnas	21,4	78,6	100,0
	% kokku	2,7	9,9	12,6
Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa	vastajate arv	3	7	10
	% piirkonnas	30,0	70,0	100,0
	% kokku	2,7	6,3	9,0
Harjumaa	vastajate arv	2	4	6
	% piirkonnas	33,3	66,7	100,0
	% kokku	1,8	3,6	5,4
Ida- ja Lääne-Virumaa	vastajate arv	5	5	10
	% piirkonnas	50,0	50,0	100,0
	% kokku	4,5	4,5	9,0
Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv	3	2	5
	% piirkonnas	60,0	40,0	100,0
	% kokku	2,7	1,8	4,5
Kokku	vastajate arv	45	66	111
	% kokku	40,5	59,5	100,0

Üllatavalt palju lasteaiajuhatajaid (40,5%) ei olnud märkinud mingeid erinevusi, nt Pärnu- ja Läänemaal 60% ning Tallinnas 45,7% vastanuist.

3.1.8. Eesti keele kui teise keele õppe seostamine muude tegevustega

Lasteaiajuhatajatel palusime hinnata ja märkida, kuivõrd on eesti keele kui teise keele õpetamine lasteaedades seotud muude tegevustega, st kas eesti keelt õpitakse ka:

- 1) igapäevategevustes;
- 2) laulmistundides;
- 3) liikumistundides;
- 4) käeliste tegevuste toel;
- 5) õppekäikudel;
- 6) muudes tegevustes.

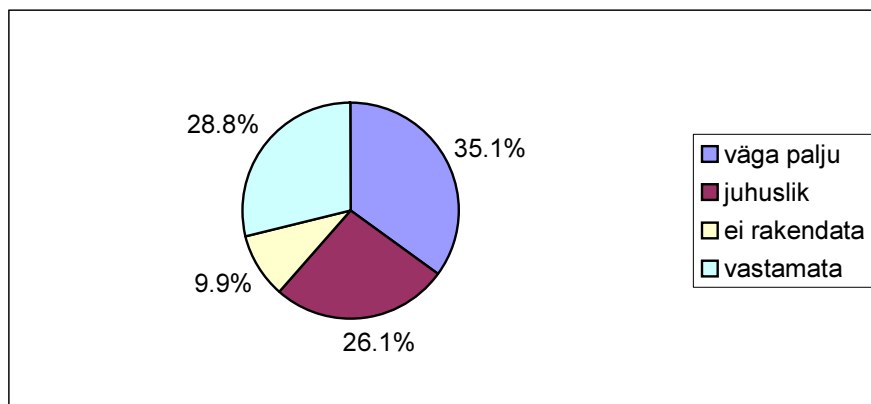
Hinnangud saime kõigilt 111 lasteaiajuhatajalt. Kui keeleõppe rakendamist mingis eespool nimetatud tegevuses ei olnud märgitud, pidasime analüüsis selle vastamata variandiks. Eesti keele kui teise keele õpetamise seotust eraldi tegevuste kaupa illustreerivad joonised 31–35.

Tabel 7. Eesti keele õppe seotus igapäevategevustega piirkonniti

Piirkond		Vastamata	Ei raken-data	Rakendatakse juhuslikult	Rakendatakse väga palju	Kokku
Tallinn	vastajate arv	14		12	20	46
	% piirkonnas	30,4		26,1	43,5	100,0
	% kokku	12,6		10,8	18,0	41,4
Narva	vastajate arv	6	5	5	4	20
	% piirkonnas	30,0	25,0	25,0	20,0	100,0
	% kokku	5,4	4,5	4,5	3,6	18,0
Kohtla-Järve	vastajate arv	4	2	4	4	14
	% piirkonnas	28,6	14,3	28,6	28,6	100,0
	% kokku	3,6	1,8	3,6	3,6	12,6
Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa	vastajate arv	3	1	2	4	10
	% piirkonnas	30,0	10,0	20,0	40,0	100,0
	% kokku	2,7	0,9	1,8	3,6	9,0
Harjumaa	vastajate arv		1	3	2	6
	% piirkonnas		16,7	50,0	33,3	100,0
	% kokku		0,9	2,7	1,8	5,4
Ida- ja Lääne-Virumaa	vastajate arv	4	1	2	3	10
	% piirkonnas	40,0	10,0	20,0	30,0	100,0
	% kokku	3,6	0,9	1,8	2,7	9,0
Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv	1	1	1	2	5
	% piirkonnas	20,0	20,0	20,0	40,0	100,0
	% kokku	0,9	0,9	0,9	1,8	4,5
Kokku	vastajate arv	32	11	29	39	111
	% kokku	28,8	9,9	26,1	35,1	100,0

Eesti keele kui teise keele õppe sidumise kohta **igapäevategevustega** vastas 79 lasteaiajuhatajat (71,2% küsitletuist), kellest 39 (35,1%) väitis, et nende lasteaia on keeleõppe tihedalt seotud igapäevaste toimingutega. 111 lasteaiajuhatajast jättis 32 (28,8%) selle vastusevariandi märkimata. 29 juhatajat (26,1%) pidas keeleõppe

rakendamist igapäevatoimingutes juhuslikuks ning 11 juhataja (9,9%) hinnangul ei tehta seda üldse.

Joonis 31. Eesti keele õpetamise seotus igapäevategevustega

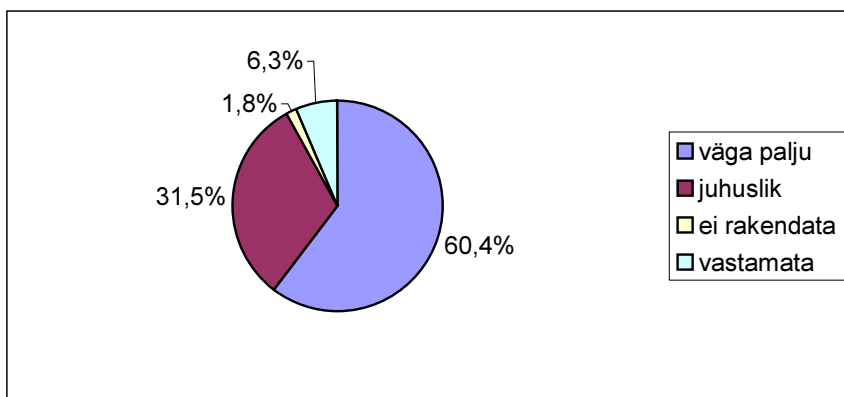
Eelöeldust võib järeldada, et kolmandikus lasteaedades on eesti keele õpe tihedalt seotud igapäevaste tegevustega. Piirkonniti tehakse seda kõige rohkem Tallinnas – 20 lasteaias (43,5% piirkonna lasteaedadest), ka Jõgeva-, Valga- ja Tartumaal (40%) ning Pärnu- ja Läänemaal (40%). Kõige vähem oli eesti keele õpe seotud igapäevatoimingutega Narvas – 20 lasteaiast neljas (20%). Ka Kohtla-Järve ning Ida- ja Lääne-Virumaa lasteaedades on selles valdkonnas arenguruumi. Tundub, et igapäevategevustes rakendatakse keeleõpet rohkem seal, kus keskkond on põhiliselt eestikeelne.

Tabel 8. Eesti keele õppe seotus laulmistundidega piirkonniti

Piirkond		Vastamata	Ei rakendata	Rakendatakse juhuslikult	Rakendatakse väga palju	Kokku
Tallinn	vastajate arv	3		10	33	46
	% piirkonnas	6,5		21,7	71,7	100,0
	% kokku	2,7		9,0	29,7	41,4
Narva	vastajate arv		1	8	11	20
	% piirkonnas		5,0	40,0	55,0	100,0
	% kokku		0,9	7,2	9,9	18,0
Kohtla-Järve	vastajate arv			9	5	14
	% piirkonnas			64,3	35,7	100,0
	% kokku			8,1	4,5	12,6
Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa	vastajate arv	2		2	6	10
	% piirkonnas	20,0		20,0	60,0	100,0
	% kokku	1,8		1,8	5,4	9,0
Harjumaa	vastajate arv	1			5	6
	% piirkonnas	16,7			83,3	100,0
	% kokku	0,9			4,5	5,4
Ida- ja Lääne-Virumaa	vastajate arv	1		4	5	10
	% piirkonnas	10,0		40,0	50,0	100,0
	% kokku	0,9		3,6	4,5	9,0

Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv		1	2	2	5
	% piirkonnas		20,0	40,0	40,0	100,0
	% kokku		0,9	1,8	1,8	4,5
Kokku	vastajate arv	7	2	35	67	111
	% kokku	6,3	1,8	31,5	60,4	100,0

Eesti keele kui teise keele õppe sidumist **laulmistundidega** hindas 104 lasteaiajuhatajat (94% küsitletuist); vastamata jättis 7 juhatajat (6,3%). Selgus, et laulmistundides rakendatakse eesti keelt väga palju 67 lasteaias (60,4%).

Joonis 32. Eesti keele õpetamise sidumine laulmistundidega

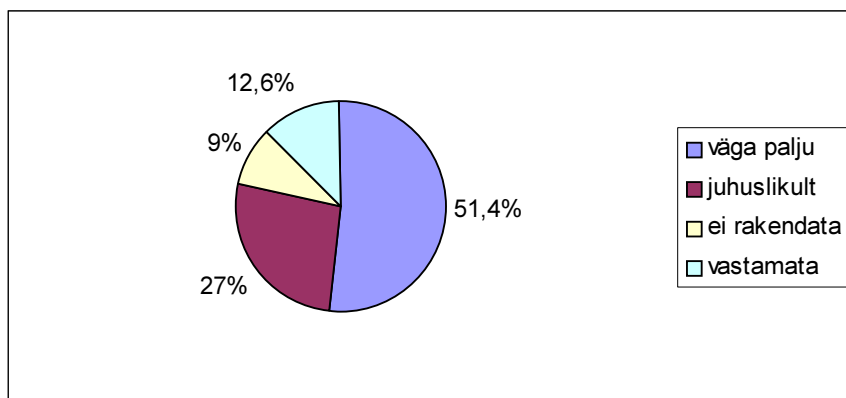
Kõige rohkem on keeleõpe seotud laulmistundidega Harjumaal – viies lasteaias (83,3% piirkonna lasteagedadest). Keeleõpet ei seota laulmistundidega Narva ühes (5%) ega Pärnu- ja Läänemaa ühes lasteaias (20%).

Tabel 9. Eesti keele õppe seotus liikumistundidega piirkonniti

Piirkond		Vasta- mata	Ei raken- data	Raken- datakse juhuslikult	Raken- datakse väga palju	Kokku
Tallinn	vastajate arv	6	2	10	28	46
	% piirkonnas	13,0	4,3	21,7	60,9	100,0
	% kokku	5,4	1,8	9,0	25,2	41,4
Narva	vastajate arv		3	6	11	20
	% piirkonnas		15,0	30,0	55,0	100,0
	% kokku		2,7	5,4	9,9	18,0
Kohtla-Järve	vastajate arv	2	2	5	5	14
	% piirkonnas	14,3	14,3	35,7	35,7	100,0
	% kokku	1,8	1,8	4,5	4,5	12,6
Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa	vastajate arv	2		4	4	10
	% piirkonnas	20,0		40,0	40,0	100,0
	% kokku	1,8		3,6	3,6	9,0
Harjumaa	vastajate arv	1		2	3	6
	% piirkonnas	16,7		33,3	50,0	100,0
	% kokku	0,9		1,8	2,7	5,4
Ida- ja Lääne-Virumaa	vastajate arv	3	1	3	3	10

	% piirkonnas	30,0	10,0	30,0	30,0	100,0
	% kokku	2,7	0,9	2,7	2,7	9,0
Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv		2		3	5
	% piirkonnas		40,0		60,0	100,0
	% kokku		1,8		2,7	4,5
Kokku	vastajate arv	14	10	30	57	111
	% kokku	12,6	9,0	27,0	51,4	100,0

Eesti keele kui teise keele õppe sidumise kohta **liikumistundidega** saime teavet 97 lasteaiajuhatajalt (87,4% küsitletuist); 14 juhatajat (12,6%) jättis vastamata. Analüüs näitas, et liikumistundidega seotakse eesti keele õpet sageli 57 lasteaias (51,4% küsitletuist). Kõige rohkem tehti seda Tallinnas – 28 lasteaias (60,9%), Pärnu- ja Läänemaal 11 (60%) ning Narvas 11 lasteaias (55%). Kõige vähem seotakse keeleõpet liikumistundidega Kohtla-Järvel (35,7%) ning Ida- ja Lääne-Virumaal (30%).

Joonis 33. Eesti keele õppe sidumine liikumistundidega

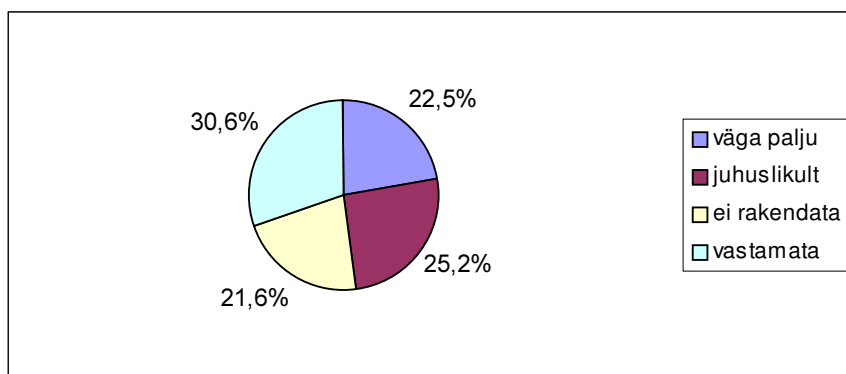
Õpetajate küsitluse täienduskoolituse osast selgus, et õpetajaid huvitab, kuidas siduda eesti keele kui teise keele tunde liikumis- ja laulmistundidega tõhusamalt. Eesti keele õpetajad kasutavad ka keeletundide rikastamiseks rohkesti lauluvara ning liikumiselemente.

Tabel 10. Eesti keele õppe seotus käeliste tegevustega piirkonniti

Piirkond		Vasta- mata	Ei raken- data	Raken- datakse juhuslikult	Raken- datakse väga palju	Kokku
Tallinn	vastajate arv	14	8	11	13	46
	% piirkonnas	30,4	17,4	23,9	28,3	100,0
	% kokku	12,6	7,2	9,9	11,7	41,4
Narva	vastajate arv	4	7	6	3	20
	% piirkonnas	20,0	35,0	30,0	15,0	100,0
	% kokku	3,6	6,3	5,4	2,7	18,0
Kohtla-Järve	vastajate arv	5	2	5	2	14
	% piirkonnas	35,7	14,3	35,7	14,3	100,0
	% kokku	4,5	1,8	4,5	1,8	12,6
Jõgeva-, Valga- ja	vastajate arv	4	2	2	2	10

Tartumaa						
	% piirkonnas	40,0	20,0	20,0	20,0	100,0
	% kokku	3,6	1,8	1,8	1,8	9,0
Harjumaa	vastajate arv	1	2	1	2	6
	% piirkonnas	16,7	33,3	16,7	33,3	100,0
	% kokku	0,9	1,8	0,9	1,8	5,4
Ida- ja Lääne-Virumaa	vastajate arv	5	1	3	1	10
	% piirkonnas	50,0	10,0	30,0	10,0	100,0
	% kokku	4,5	0,9	2,7	0,9	9,0
Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv	1	2		2	5
	% piirkonnas	20,0	40,0		40,0	100,0
	% kokku	0,9	1,8		1,8	4,5
Kokku	vastajate arv	34	24	28	25	111
	% kokku	30,6	21,6	25,2	22,5	100,0

Eesti keele õpetamise sidumise kohta **käeliste tegevuste** tundidega andis hinnangu 77 juhatajat (69,4% küsitletuist). Ainult 25 lasteaia (22,5% kõigist lasteaedadest) seotakse keeleõpet käeliste tegevustega sageli, 24 lasteaia (21,6%) ei tehta seda üldse. 34 lasteaia (30,6%) teavet ei saadud.

Joonis 34. Eesti keele õppe seotus käeliste tegevuste tundidega

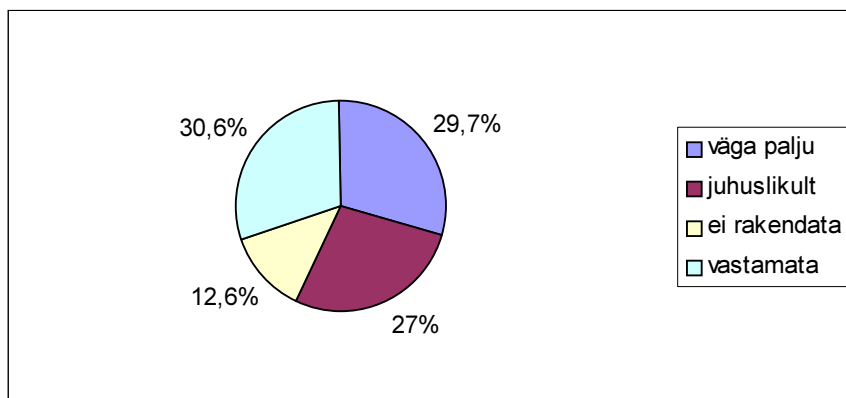
Kuivõrd on eesti keele kui teise keele õpe seotud käeliste tegevuste tundidega eri piirkondades? Vastustest on näha, et kõige rohkem on need seotud Pärnu- ja Läänemaa (40% selle piirkonna lasteaedadest) ning Harjumaa lasteaedades (33,3%), kõige vähem aga Kohtla-Järve (14,3%), Ida- ja Lääne-Virumaa (10%) ning Narva lasteaedades (15%).

Tabel 11. Eesti keele õppe seotus õppekäikudega piirkonniti

Piirkond		Vasta- mata	Ei raken- data	Raken- datakse juhuslikult	Raken- datakse väga palju	Kokku
Tallinn	vastajate arv	14	5	12	15	46
	% piirkonnas	30,4	10,9	26,1	32,6	100,0
	% kokku	12,6	4,5	10,8	13,5	41,4
Narva	vastajate arv	6	2	8	4	20
	% piirkonnas	30,0	10,0	40,0	20,0	100,0

	% kokku	5,4	1,8	7,2	3,6	18,0
Kohtla-Järve	vastajate arv	3	1	5	5	14
	% piirkonnas	21,4	7,1	35,7	35,7	100,0
	% kokku	2,7	0,9	4,5	4,5	12,6
Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa	vastajate arv	3	1	2	4	10
	% piirkonnas	30,0	10,0	20,0	40,0	100,0
	% kokku	2,7	0,9	1,8	3,6	9,0
Harjumaa	vastajate arv	2	2		2	6
	% piirkonnas	33,3	33,3		33,3	100,0
	% kokku	1,8	1,8		1,8	5,4
Ida- ja Lääne-Virumaa	vastajate arv	5	1	2	2	10
	% piirkonnas	50,0	10,0	20,0	20,0	100,0
	% kokku	4,5	0,9	1,8	1,8	9,0
Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv	1	2	1	1	5
	% piirkonnas	20,0	40,0	20,0	20,0	100,0
	% kokku	0,9	1,8	0,9	0,9	4,5
Kokku	vastajate arv	34	14	30	33	111
	% kokku	30,6	12,6	27,0	29,7	100,0

Eesti keele õppe seotuse kohta **õppekäikudega** saime infot 77 lasteaiajuhatajalt (69% küsitletuist), 34 (30,6%) jättis sellele hinnangu andmata. 33 juhatajat (29,7%) vastas, et nende lasteaias on keeleõpe ja õppekäigud tihedalt seotud; 14 lasteaias (12,6%) seda tehtud pole ning 30 lasteaias (27%) on see juhuslik.

Joonis 35. Eesti keele õppe seotus õppekäikudega

Vastustest torkas silma, et kõige rohkem oli keeleõpe seotud õppekäikudega Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa lasteaedades (40% piirkonna lasteaedades), kõige vähem aga Narva ning Pärnu- ja Läänemaa lasteaedades (kummaski 20%).

Vastusevariandi **muu** all märgiti lastevanemate kaasamist õppesse (1), eesti ja vene rahvusest laste ühiseid pidusid (2), ühisürituste (kadripäev, mardijooks, teatrietendused vm) korraldamist eesti keeles (3) ning keeleõpet jalutuskäikudel ja ekskursioonidel (1).

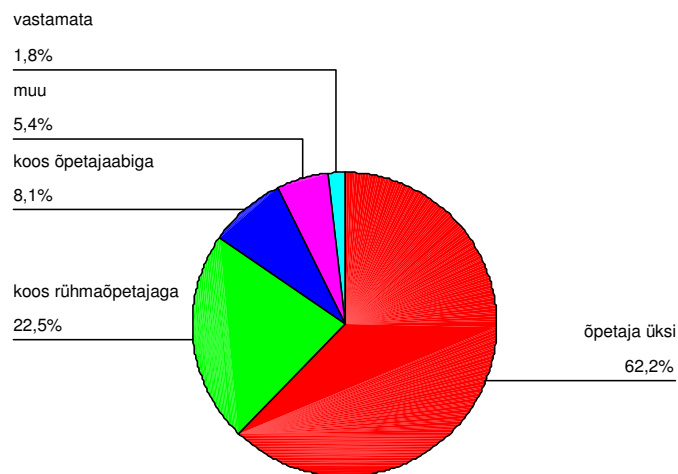
Vastuste põhjal võib öelda, et eesti keele õpetajad peavad väga tähtsaks eesti keele õpetamise sidumist laulmis-, rütmika- ja liikumistundidega, ka keeletundides

kasutatakse palju lauluvara ja liikumiselemente. Vastanute arvates on üks lapse keeleõppe edusammude peamisi tagasiside andmise võimalusi vanematele lasteaiapeod, kus lapsed esitavad õpitud eestikeelseid laule ja luuletusi.

3.1.9. Õpetaja eesti keele tunnis

Küsitluses huvituti, kas eesti keele kui teise keele tunnis on õpetaja üks, koos rühmaõpetajaga, koos õpetajaabiga või kasutab muid võimalusi. Vastused saime 109 lasteaiajuhatajalt (98,2%), vastamata jättis kaks (1,8%). 69 juhataja väitel (62,2% vastanuist) on õpetaja keeletunnis **üks** ning 25 lasteaiajuhataja sõnul (22,5%) koos **rühmaõpetajaga**. Ainult 9 lasteaia (8,1% vastanuist) on keeletundides ka **õpetajaabi**.

Vastusevariandi **muu** all oli märgitud: kuues lasteaia on eesti keele tunnis ka muusikaõpetaja (5,4% vastanuist), ühes liikumisõpetaja. Kolmes lasteaia on keelerühmad jagatud väikesteks alarühmadeks, nii et samal ajal, kui eesti keele õpetaja annab ühes rühmas keeletundi, tegeleb rühmaõpetaja teise poole rühmaga. Ühes Kohtla-Järve lasteaia on keeleõppetunnis kõik rühmatööga seotud õpetajad, keelt õpitakse ringitöös süvaõppemeetodil. Ühe Tallinna lasteaia eesti keele õpetaja kurtis, et rühmaõpetaja ei räägi eesti keeles ja vanemadki on keeleõppe suhtes väga passiivsed.

Joonis 36. Õpetaja eesti keele tunnis

3.1.10. Keeleõppejuhendite andmine

Kuigi see küsimus oli juhatajate küsimustikus, vastasid sellele ilmselt enamasti õpetajad. Et meidki huvitas, kui palju õpetajaid juhendab vanemaid või teisi õpetajaid, siis võtsime tulemusi analüüsid aluseks vastanud õpetajate, mitte lasteade arvu.

111 õpetajast vastas sellele küsimusele 105 (94,6%); 6 õpetajat (5,4%) jättis vastamata.

Analüüs näitas, et 45 vastanud õpetajat (40,5%) annab juhendeid ainult vanematele; üksnes 5 õpetajat (4,5%) annab juhendeid teistele õpetajatele. Mõlemale jagab juhendeid 55 õpetajat (50%).

Tallinna 49 õpetajast annab keeleõppejuhendeid nii vanematele kui ka teistele õpetajatele 86% õpetajaist. **Narvas** juhendab 16 õpetajast 8 (47%) rohkem vanemaid; **Kohtla-Järve** 13 õpetajast annab 46% õpetajaist juhendeid vanematele ning 46% õpetajaist nii vanematele kui ka teistele õpetajatele.

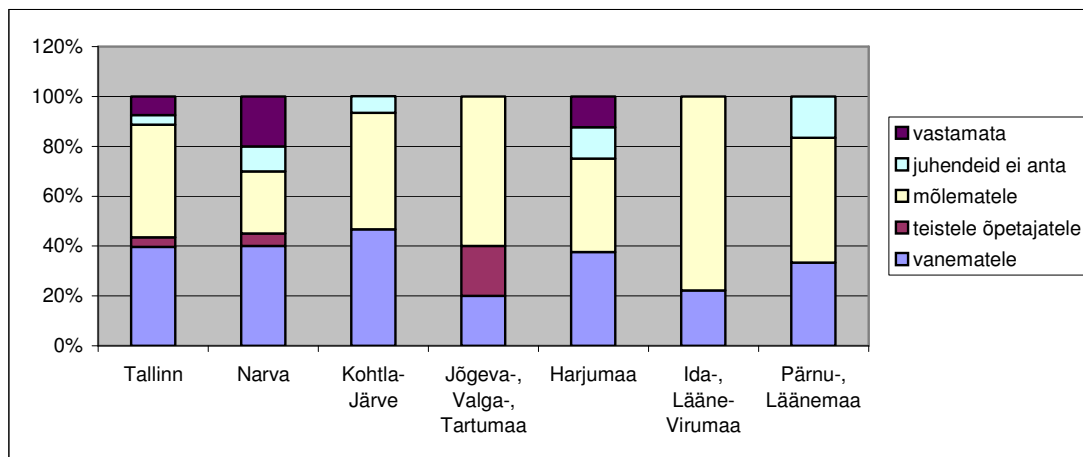
Kokkuvõtlikult võib öelda, et keeleõppejuhendeid jagatakse, sest selliseid õpetajaid, kes üldse kellelegi teavet ei anna, oli kokku 6 (5,4%). Põhjenduseks oli märgitud, et vanemate ja ka mõne kolleegi eesti keele oskus on sageli nii halb, et võib nullida lapse pingutused ja saavutused keeletunnis.

Analüüsid, millise kodukeelega õpetajad rohkem keeleõppejuhendeid jagavad, selgus, et **lapsevanemaid** nõustavad rohkem need õpetajad, kelle kodukeel on vene keel (39,5% vene kodukeelega õpetajaist). Vene-eesti kodukeelega õpetajaist annab keeleõppejuhendeid lastevanematele 33,3% ja eesti kodukeelega õpetajaist 25%.

Nii lapsevanemaid kui ka teisi õpetajaid teavitab 43% vene-eesti, 40% vene ning 21,2% eesti kodukeelega õpetajaist.

Mitu õpetajat oli kirjeldanud, kuidas nad annavad lapsevanematele keeleõppejuhendeid ning ka üldist tagasisidet laste keeleõppe kohta lasteaias:

- lapsevanemate jaoks on tehtud eraldi vihik, kuhu õpetaja märgib andmeid iga lapse keelelise arengu kohta (kuues lasteaia);
- igal lapsel on oma eesti keele mapp, kus on keeleõppematerjal eraldi töölehtedena, ning laps võib võtta päeva lõpus mapi koju kaasa (neljas lasteaia);
- lastevanematele on välja pandud stend eesti keele tunnis õpitud materjaliga (kolmes lasteaia);
- lastevanematele tehakse lahtiseid tunde (kahes lasteaia);
- ühes lasteaia on eraldi keeleõppemetoodika kabinet.

Joonis 37. Keeleõppejuhendite andmine piirkondade kaupa

3.1.11. Kokkuvõtte eesti keele kui teise keele õppe korraldusest lasteaedades

- On mõtlemapanev, et kahes lasteaias puudub eesti keele õpetaja pingelise eelarve tõttu. Kolme lasteaia juhatajad kirjutasid murelikult, et nii väikese koormusega (0,25) on väga raske õpetajat leida.
- Uurimusest selgus, et suures osas lasteaedades (63%) on keeleõpperühmad moodustatud ainult vene kodukeelega lastest. Sellistes rühmades saab olla eesti keele kui teise keele õpetamine tulemuslik ainult koostöös teiste õpetajate ja ka lapsevanematega. Et eesti keele õpetajad kurdavad vanemate huvi puudumise üle laste keeleõppe vastu, siis tuleb suur töö säärase olukorra muutmiseks ära teha õpetajatel endil koos lasteaia muu personaliga. Igasugused ühised ettevõtmised ja peod peaksid aitama vanematel mõista laste keeleõppe tähtsust ning innustama neidki keelt õppima. Lasteaedade juurde moodustatud keeleõpperühmades võiksid ka lapsevanemad soovi korral koos lastega eesti keelt õppida. Oleks väga hea, kui ainult vene kodukeelega laste õpperühmade keeletundidest võtaksid osa kõik rühma tööga seotud õpetajad. Selgus, et ainult ühes lasteaias on korraldatud nii, et eesti keelt õpivad kõik lasteaia töötajad. Kui eesti keele õpetaja ei saa teha koostööd rühmaõpetaja, muu personali ega lapsevanematega nende puuduliku eesti keele oskuse tõttu, siis pole lastegi keeleõppe tulemuslik.
- Paljudes lasteaedades (54%) on keeleõpperühmades 16–20 last. Kindlasti tuleb laste arvu rühmas vähendada. Ainult kolmes lasteaias on keeleõpperühmad omakorda jagatud osarühmadeks, kus on korraga 7–9 last.
- Eesti keele kui teise keele õpetamine peaks olema lõimitud paljudesse muudesse tegevustesse ja tundidesse. See eeldab õpetajatelt väga head keeleoskust ning kõigi lastega tegelevate õpetajate koostööd.

3.2. Eesti keele õpetaja küsitluse tulemused

3.2.1. Üldandmed

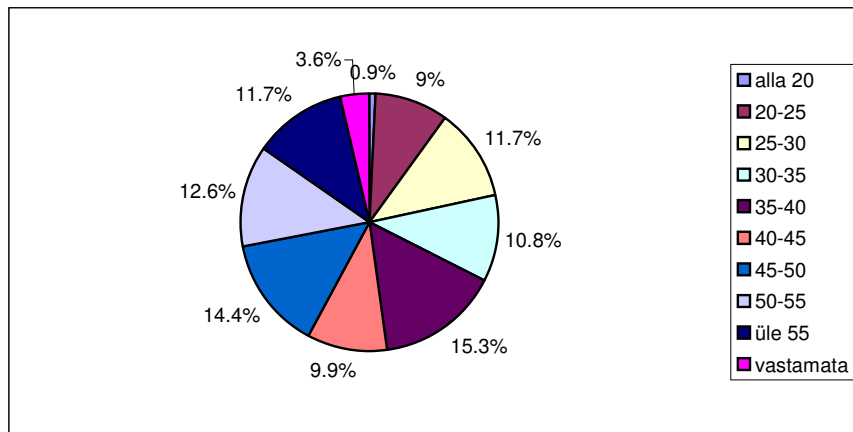
Ankeetküsitlusele saatis 105 lasteaiast 111 õpetajat tagasi 118, kellest seitse õpetajat töötas samal ajal kahes lasteaias ning 8 lasteaias töötas rohkem kui üks õpetaja. Seega on üldandmed 111 lasteaiasõpetaja kohta (n = 111).

Sugu

111 lasteaiasõpetajast oli 108 naist (97,3%) ja 3 meest (2,7%).

Vanus

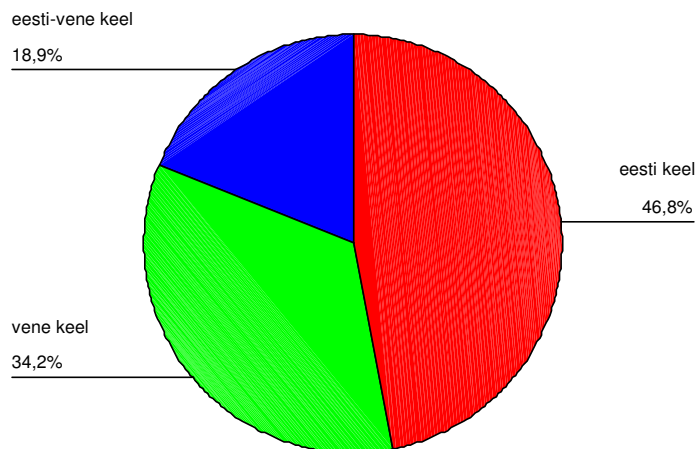
Vanuse oli märkinud 107 õpetajat (96,4% küsitletuist). Vastanud õpetajate keskmine vanus on 40 aastat.

Joonis 38. Õpetajate vanus

Kodukeel

52 õpetaja (46,8%) kodukeel oli eesti keel. Suurel osal õpetajail (34,2%), eriti Narvas (52,9%), oli see aga vene keel. Eesti keelt kui teist keelt peaks õpetama inimene, kes valdab seda niisama hästi kui emakeelt, sest vastasel juhul omandab laps vale häälduse ning seda on hiljem väga raske ümber õpetada. Kahjuks jäi vastustest mulje, et kaugeltki mitte kõik õpetajad ei valda eesti keelt hästi.

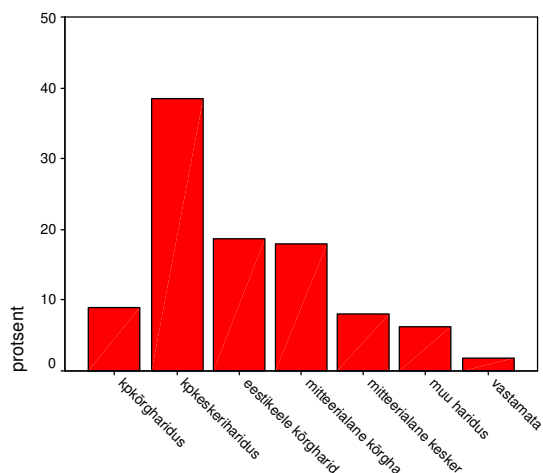
Joonis 39. Õpetajate kodukeel

Tabel 12. Õpetajate kodukeel piirkonniti

Piirkond		Eesti keel	Vene keel	Eesti-vene keel	Kokku
Tallinn	vastajate arv	20	17	14	51
	% piirkonnas	39,2	33,3	27,5	100,0
	% kokku	18,0	15,3	12,6	45,9
Narva	vastajate arv	4	9	4	17
	% piirkonnas	23,5	52,9	23,5	100,0
	% kokku	3,6	8,1	3,6	15,3
Kohtla-Järve	vastajate arv	7	4	1	12
	% piirkonnas	58,3	33,3	8,3	100,0
	% kokku	6,3	3,6	0,9	10,8
Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa	vastajate arv	7	1		8
	% piirkonnas	87,5	12,5		100,0
	% kokku	6,3	0,9		7,2
Harjumaa	vastajate arv	6	2		8
	% piirkonnas	75,0	25,0		100,0
	% kokku	5,4	1,8		7,2
Ida- ja Lääne-Virumaa	vastajate arv	5	4	1	10
	% piirkonnas	50,0	40,0	10,0	100,0
	% kokku	4,5	3,6	0,9	9,0
Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv	3	1	1	5
	% piirkonnas	60,0	20,0	20,0	100,0
	% kokku	2,7	0,9	0,9	4,5
Kokku	vastajate arv	52	38	21	111
	% kokku	46,8	34,2	18,9	100,0

3.2.2. Haridus

Hariduse kohta saime andmed 109 õpetajalt (98,2% küsitletuist), kaks õpetajat jättis vastamata.

Joonis 40. Õpetajate haridus (kp = koolieelne pedagoogika)

Kõige rohkem oli küsitletute hulgas neid (43 õpetajat, s.o 38,7%), kellel oli **keskeriharidus koolieelse pedagoogika** erialal. Eriti palju oli säärase haridusega õpetajaid Jõgeva-, Valga- ja Tartumaal (62,5% piirkonna õpetajaist); neist 11 õpetajal (25,6%) oli kodukeel eesti, kümnel (23,3%) vene ning seitsmel (16,3%) vene-eesti keel.

Kõrgharidus koolieelse pedagoogika erialal oli kümnel õpetajal (9% küsitletuist). Piirkonniti oli sellise haridusega õpetajate protsent kõige suurem Kohtla-Järvel (16,7%), samas oli Narva 17 õpetajast ainult ühel (5,9%) nimetatud haridus. Seitsmel õpetajal (70%) oli kodukeel eesti, kahel (20%) vene ja ühel vene-eesti keel.

Kõrgharidusega eesti keele õpetajaid oli 21 ehk 18,9% kõigist küsitletuist. Kõige vähem oli neid Ida- ja Lääne-Virumaal (10%) ning Narvas (17,6%). On märkimisväärne, et üheksal õpetajal (42,9%) oli kodukeel vene keel, neljal (19%) eesti ja kolmel (14,3%) vene-eesti keel.

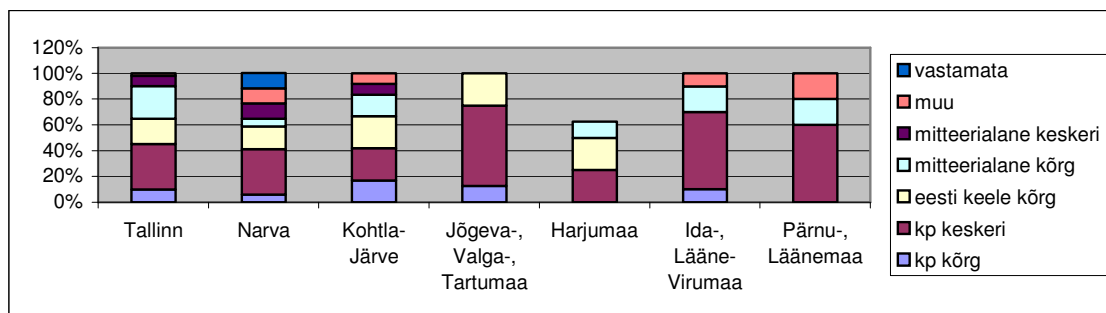
Palju õpetajaid (26,1% küsitletuist) oli **mitteerialase haridusega**. Kõige rohkem oli sääraseid õpetajaid Tallinnas (25,5%) ja Harjumaal (25%). Mitteerialase kõrghariduse puhul märgiti kõige sagedamini klassiõpetaja ja algõpetuse metoodika eriala. Vene kodukeelega oli neist seitse (35% sellise haridusega õpetajaist), vene-eesti kodukeelega kolm (15%) ja eesti kodukeelega kaks õpetajat (10%).

Mitteerialase keskeriharidusega õpetajaid oli kõige rohkem Harjumaal (25%) ja Narva õpetajate (11,8%) hulgas. Sellise haridusega õpetajaist oli neljal (44,4%) kodukeel vene-eesti keel, kolmel (33,3%) eesti ja ühel õpetajal (0,9%) vene keel.

Muu hariduse all märgiti alles hariduse omandamist (5,4% kõigist küsitletuist).

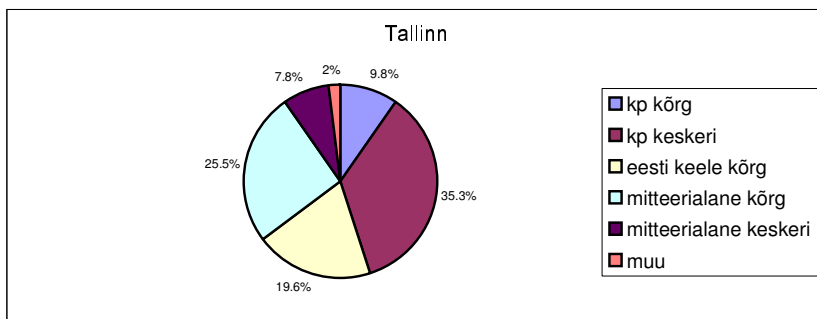
Tabel 13. Õpetajate haridus piirkonniti

Piirkond		Kp kõrg	Kp kesk-eri	Eesti keel kõrg	Mitte-erialane kõrg	Mitte-erialane keskeri	Muu	Vastamata	Kokku
Tallinn	vastajaid	5	18	10	13	4	1		51
	% piirkonnas	9,8	35,3	19,6	25,5	7,8	2,0		100,0
	% kokku	4,5	16,2	9,0	11,7	3,6	0,9		45,9
Narva	vastajaid	1	6	3	1	2	2	2	17
	% piirkonnas	5,9	35,3	17,6	5,9	11,8	11,8	11,8	100,0
	% kokku	0,9	5,4	2,7	0,9	1,8	1,8	1,8	15,3
Kohtla-Järve	vastajaid	2	3	3	2	1	1		12
	% piirkonnas	16,7	25,0	25,0	16,7	8,3	8,3		100,0
	% kokku	1,8	2,7	2,7	1,8	0,9	0,9		10,8
Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa	vastajaid	1	5	2					8
	% piirkonnas	12,5	62,5	25,0					100,0
	% kokku	0,9	4,5	1,8					7,2
Harjumaa	vastajaid		2	2	2	2			8
	% piirkonnas		25,0	25,0	25,0	25,0			100,0
	% kokku		1,8	1,8	1,8	1,8			7,2
Ida- ja Lääne-Virumaa	vastajaid	1	6	1	1		1		10
	% piirkonnas	10,0	60,0	10,0	10,0		10,0		100,0
	% kokku	0,9	5,4	0,9	0,9		0,9		9,0
Pärnu- ja Läänemaa	vastajaid		3		1		1		5
	% piirkonnas		60,0		20,0		20,0		100,0
	% kokku		2,7		0,9		0,9		4,5
Kokku	vastajaid	10	43	21	20	9	6	2	111
	% kokku	9,0	38,7	18,9	18,0	8,1	5,4	1,8	100,0

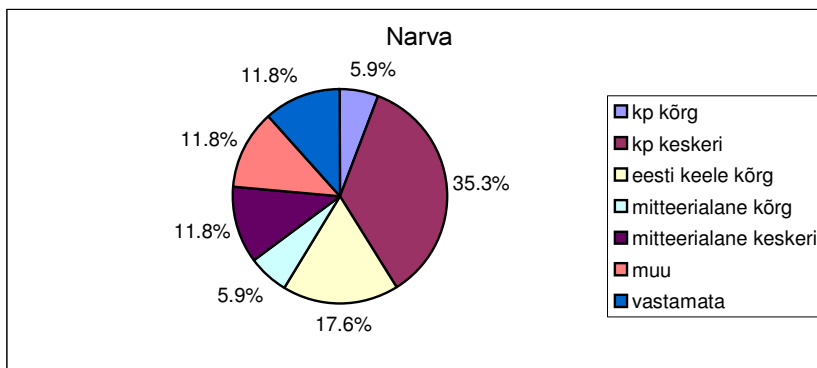
Joonis 41. Õpetajate haridus piirkonniti

Joonistelt 42–45 on näha suuremate piirkondade õpetajate haridus.

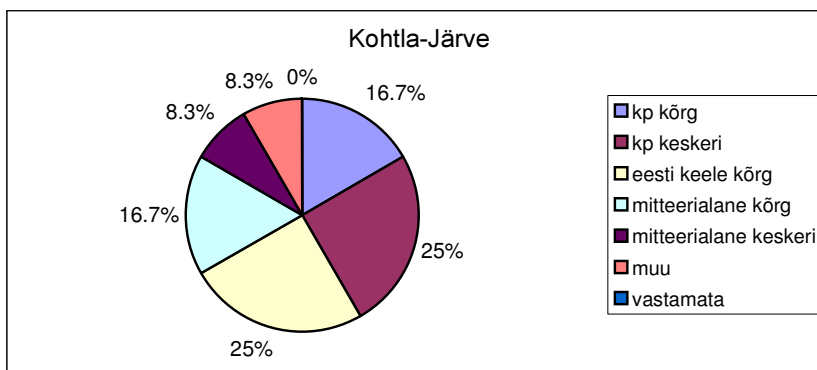
Joonis 42. Tallinna õpetajate haridus

Suurem osa Tallinna õpetajaid (23 õpetajat, s.o 45%) on lõpetanud Tallinna Pedagoogikaülikooli ja Tallinna Pedagoogilise Seminari (29,4%). Leningradi Pedagoogilise Instituudi on lõpetanud kaks (3,9%) ning G. Otsa nim Muusikakooli kolm õpetajat (5,9%). Muudest õppeasutustest oli märgitud Tallinna Merekool (1), Tallinna Kergetööstuse Tehnikum (1) ja Kohtla-Järve Polütehnikum (1).

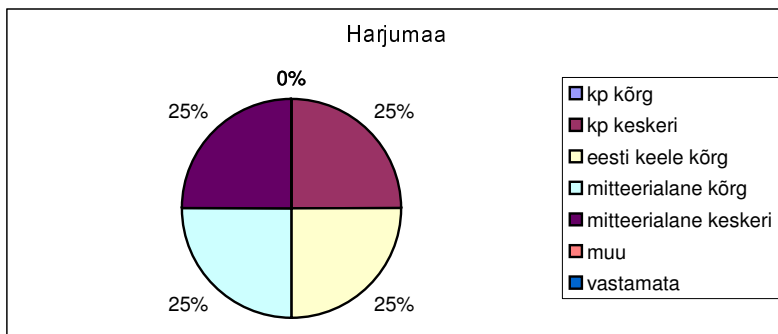
Joonis 43. Narva õpetajate haridus

Narva õpetajaist on kolm (17,6%) hariduse omandanud Tallinna Pedagoogilises Seminaris, kaks Tallinna Pedagoogikaülikoolis (11,8%) ja üks Tartu Ülikooli Narva Kolledžis. Kolm õpetajat jätkab õpinguid. Muude õppeasutustena märkisid Narva õpetajad Narva Kaubanduskooli (1) ja Petroskoi Muusikakooli (1).

Joonis 44. Kohtla-Järve õpetajate haridus

Kohtla-Järve õpetajaist on neli (33%) õppinud Tallinna Pedagoogikaülikoolis, neli Tallinna Pedagoogilises Seminaris ja kolm (25%) Tartu Ülikooli Narva Kolledžis.

Joonis 45. Harjumaa õpetajate haridus

Harjumaa õpetajaist on kolm (37,5%) lõpetanud Tallinna Pedagoogikaülikooli, üks Tartu Ülikooli ja üks G. Otsa nim Muusikakooli.

Ida- ja Lääne-Virumaa õpetajad märkisid lõpetatud õppeasutusteks Tallinna Pedagoogilise Seminari (5 õpetajat, s.o 55,6%), Rakvere Pedagoogilise Kooli (3 õpetajat, s.o 33,3%), Peterburi Kultuuriinstituudi (1), Tartu Ülikooli Narva Kolledži (2), kusjuures üks neist alles õpib.

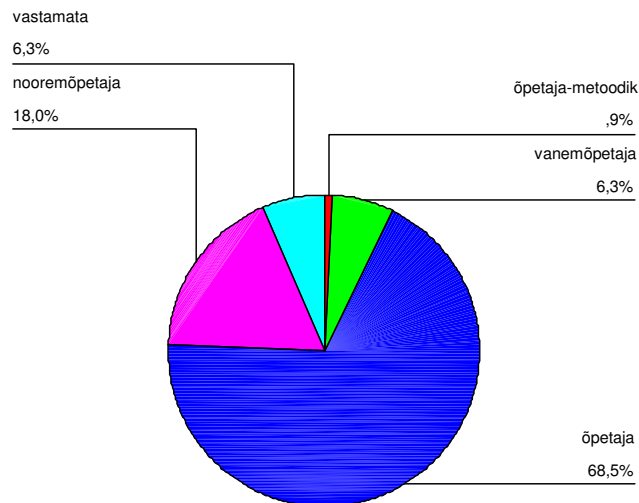
Pärnu- ja Läänemaa õpetajad on lõpetanud Tallinna Pedagoogilise Seminari (2) ja Tartu Õpetajate Seminari (1); ühe õpetaja õpingud on pooleli.

Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa õpetajad on lõpetanud Tartu Ülikooli (2 õpetajat, s.o 25%), Tallinna Pedagoogilise Seminari (5 õpetajat, s.o 63%) ja Tallinna Pedagoogikaülikooli (1).

3.2.3. Ametijärk

Ametijärgu kohta saime vastused 104 lasteaiaõpetajalt (93,7%), seitse õpetajat (6,3%) jättis küsimusele vastamata. Ühe lasteaia õpetaja märkis, et neil ei arvestata ametijärke.

Enamikul vastanuist (68,5%) oli õpetaja ametijärk, kõige rohkem oli neid Harjumaal (87,5%). Vanemõpetajaid oli kõige rohkem Jõgeva-, Valga- ja Tartumaal (12,5%) ning Narvas (11,8% piirkonna õpetajaist).

Joonis 46. Õpetajate ametijärk

Tabel 14. Õpetajate ametijärk piirkondade kaupa

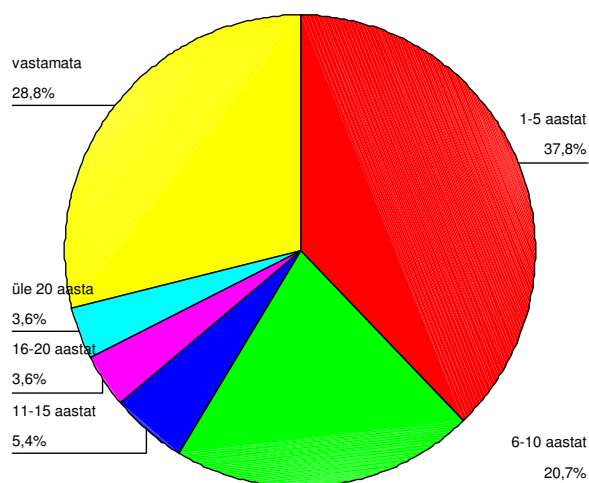
Piirkond		Õpetaja- metoodik	Vanem- õpetaja	Õpetaja	Noorem- õpetaja	Vasta- mata	Kokku
Tallinn	vastajate arv		3	38	8	2	51
	% piirkonnas		5,9	74,5	15,7	3,9	100,0
	% kokku		2,7	34,2	7,2	1,8	45,9
Narva	vastajate arv		2	7	5	3	17
	% piirkonnas		11,8	41,2	29,4	17,6	100,0
	% kokku		1,8	6,3	4,5	2,7	15,3
Kohtla-Järve	vastajate arv		1	8	2	1	12
	% piirkonnas		8,3	66,7	16,7	8,3	100,0
	% kokku		0,9	7,2	1,8	0,9	10,8
Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa	vastajate arv		1	5	2		8
	% piirkonnas		12,5	62,5	25,0		100,0
	% kokku		0,9	4,5	1,8		7,2
Harjumaa	vastajate arv			7		1	8
	% piirkonnas			87,5		12,5	100,0
	% kokku			6,3		0,9	7,2
Ida- ja Lääne- Virumaa	vastajate arv	1		7	2		10
	% piirkonnas	10,0		70,0	20,0		100,0
	% kokku	0,9		6,3	1,8		9,0
Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv			4	1		5
	% piirkonnas			80,0	20,0		100,0
	% kokku			3,6	0,9		4,5
Kokku	vastajate arv	1	7	76	20	7	111
	% kokku	0,9	6,3	68,5	18,0	6,3%	100,0

3.2.4. Staaž

Õpetajate staaži uuriti kolmest aspektist:

- 1) õpetaja üldstaaž eesti keele õpetajana;
- 2) õpetaja staaž lasteaia eesti keele õpetajana;
- 3) õpetaja staaž lasteaiaõpetajana.

Kokkuvõtte on tehtud 111 õpetaja kohta.

Joonis 47. Õpetajate üldstaaž eesti keele õpetajana

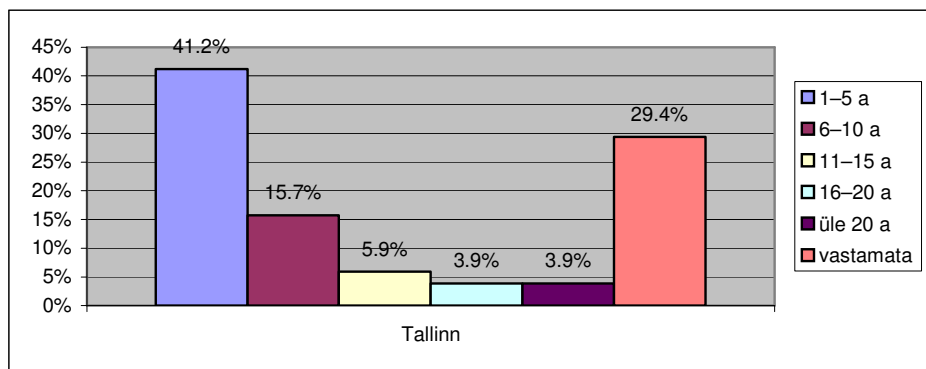
Tabel 15. Üldstaaž eesti keele õpetajana piirkondade kaupa

Piirkond		1–5 aastat	6–10 aastat	11–15 aastat	16–20 aastat	Üle 20 aasta	Vastamata	Kokku
Tallinn	vastajate arv	21	8	3	2	2	15	51
	% piirkonnas	41,2	15,7	5,9	3,9	3,9	29,4	100,0
	% kokku	18,9	7,2	2,7	1,8	1,8	13,5	45,9
Narva	vastajate arv	7	6	1	1		2	17
	% piirkonnas	41,2	35,3	5,9	5,9		11,8	100,0
	% kokku	6,3	5,4	0,9	0,9		1,8	15,3
Kohtla-Järve	vastajate arv	5	3			1	3	12
	% piirkonnas	41,7	25,0			8,3	25,0	100,0
	% kokku	4,5	2,7			0,9	2,7	10,8
Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa	vastajate arv	1	1		1	1	4	8
	% piirkonnas	12,5	12,5		12,5	12,5	50,0	100,0
	% kokku	0,9	0,9		0,9	0,9	3,6	7,2
Harjumaa	vastajate arv	4	2	2				8
	% piirkonnas	50,0	25,0	25,0				100,0
	% kokku	3,6	1,8	1,8				7,2
Ida- ja Lääne-Virumaa	vastajate arv	2	2				6	10
	% piirkonnas	20,0	20,0				60,0	100,0

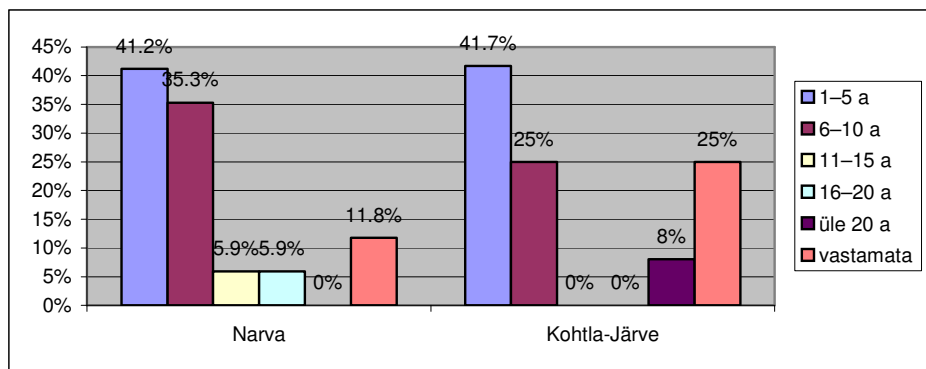
	% kokku	1,8	1,8				5,4	9,0
Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv	2	1				2	5
	% piirkonnas	40,0	20,0				40,0	100,0
	% kokku	1,8	0,9				1,8	4,5
Kokku	vastajate arv	42	23	6	4	4	32	111
	% kokku	37,8	20,7	5,4	3,6	3,6	28,8	100,0

Analüüsist selgus, et kõige rohkem oli küsitletuil (37,8%) **eesti keele õpetaja üldstaaži** 1–5 aastat (joonis 47); eriti neil, kelle kodukeel oli vene keel (50% venekeelseist õpetajaist). Selliseid õpetajaid oli kõige rohkem Harjumaal (50%). Samas oli teiste piirkondadega võrreldes Harjumaal õpetajate hulgas arvukaimalt neid, kellel oli eesti keele õpetaja staaži 11–15 aastat (25% selle piirkonna küsitletuist). 6–10 aastast eesti keele õpetaja staaži oli kõige rohkem Narva õpetajail (35,3% piirkonna küsitletuist). Üle 20 aastast staaži, mida üldiselt märgiti vähe (3,6%), oli kõige rohkem Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa õpetajail (12,5% piirkonna küsitletuist). Suur osa eesti kodukeelega õpetajaid (46%) ei olnud ankeetides eesti keele õpetaja üldstaaži märkinud.

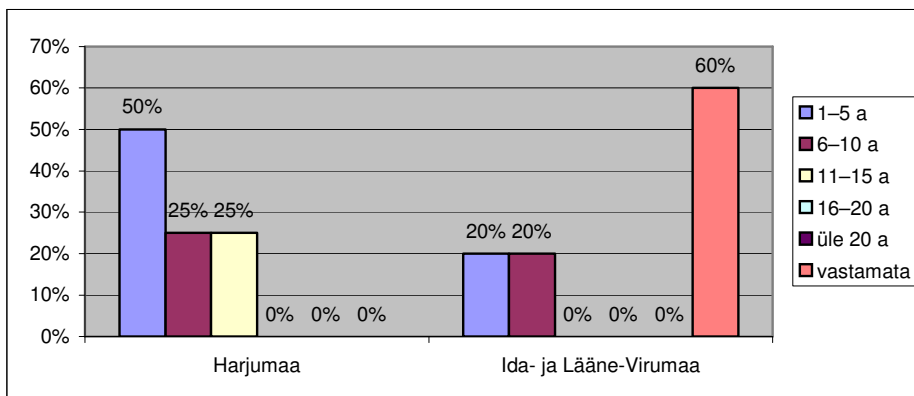
Joonistelt 48–51 saab ülevaate õpetajate staaži kohta piirkonniti (osa piirkondi on kokku võetud ühele joonisele).

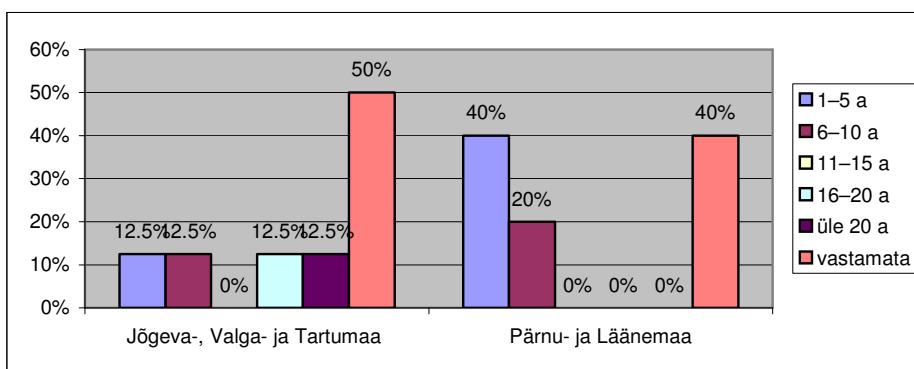
Joonis 48. Tallinna õpetajate staaž eesti keele õpetajana

Joonis 49. Narva ja Kohtla-Järve õpetajate staaž eesti keele õpetajana

Joonis 50. Harjuma ja Ida- ja Lääne-Virumaa õpetajate staaž eesti keele õpetajana

Joonis 51. Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa ning Pärnu- ja Läänemaa õpetajate staaž eesti keele õpetajana

Edasi vaatleme õpetajate staaži lasteaiaõpetajana.

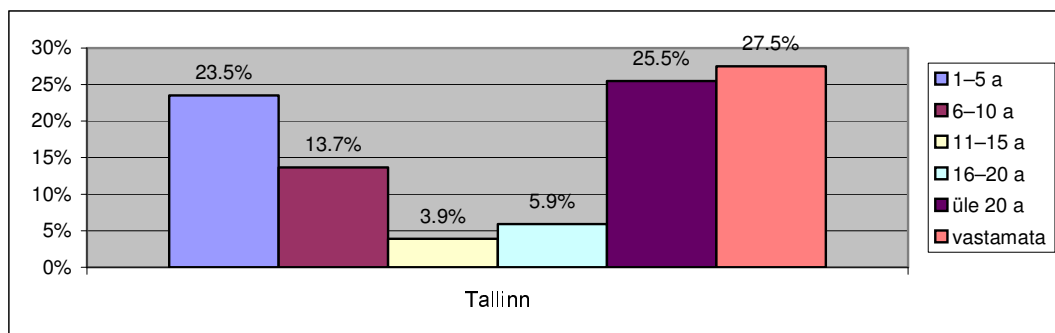
Suur hulk õpetajaid (30,6%) jättis sellele küsimusele vastamata. Vastanute (69,4%) ankeetidest selgus, et suuremal osal neist oli lasteaiaõpetajana töötamise staaži üle 20 aasta, rohkem oli neid eesti kodukeelega õpetajate hulgas (46,3% eestikeelsetest õpetajatest). 55,3% vene kodukeelega õpetajaist ei olnud ankeetides lasteaiaõpetajastaaži märkinud, mis annab alust arvata, et nendel õpetajatel see staaž puudub.

Tabel 16. Õpetajate staaž lasteaiaõpetajana piirkondade kaupa

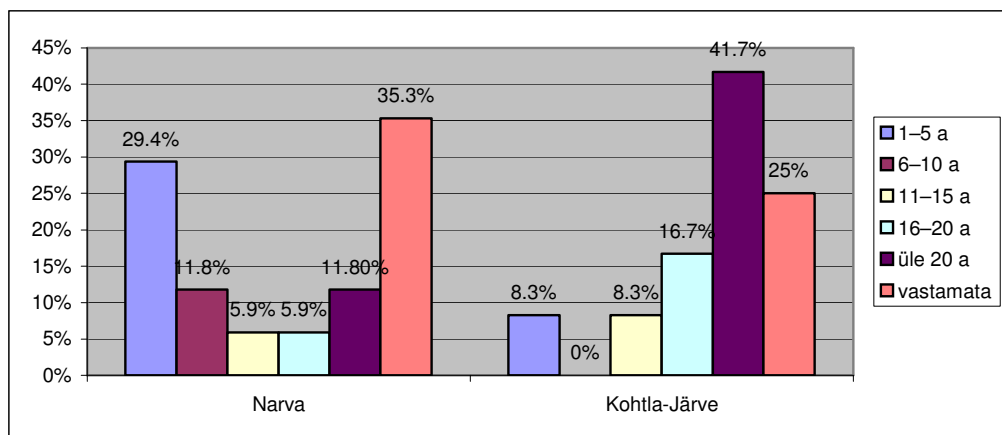
Piirkond		1-5 aastat	6-10 aastat	11-15 aastat	16-20 aastat	Üle 20 aasta	Vastamata	Kokku
Tallinn	vastajate arv	12	7	2	3	13	14	51
	% piirkonnas	23,5	13,7	3,9	5,9	25,5	27,5	100,0
	% kokku	10,8	6,3	1,8	2,7	11,7	12,6	45,9
Narva	vastajate arv	5	2	1	1	2	6	17
	% piirkonnas	29,4	11,8	5,9	5,9	11,8	35,3	100,0
	% kokku	4,5	1,8	0,9	0,9	1,8	5,4	15,3
Kohtla-Järve	vastajate arv	1		1	2	5	3	12

	% piirkonnas	8,3		8,3	16,7	41,7	25,0	100,0
	% kokku	0,9		0,9	1,8	4,5	2,7	10,8
Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa	vastajate arv	1	2		1	1	3	8
	% piirkonnas	12,5	25,0		12,5	12,5	37,5	100,0
	% kokku	0,9	1,8		0,9	0,9	2,7	7,2
Harjumaa	vastajate arv		1		1	1	5	8
	% piirkonnas		12,5		12,5	12,5	62,5	100,0
	% kokku		0,9		0,9	0,9	4,5	7,2
Ida- ja Lääne- Virumaa	vastajate arv				1	6	3	10
	% piirkonnas				10,0	60,0	30,0	100,0
	% kokku				0,9	5,4	2,7	9,0
Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv	2	1			2		5
	% piirkonnas	40,0	20,0			40,0		100,0
	% kokku	1,8	0,9			1,8		4,5
Kokku	vastajate arv	21	13	4	9	30	34	111
	% kokku	18,9	11,7	3,6	8,1	27,0	30,6	100,0

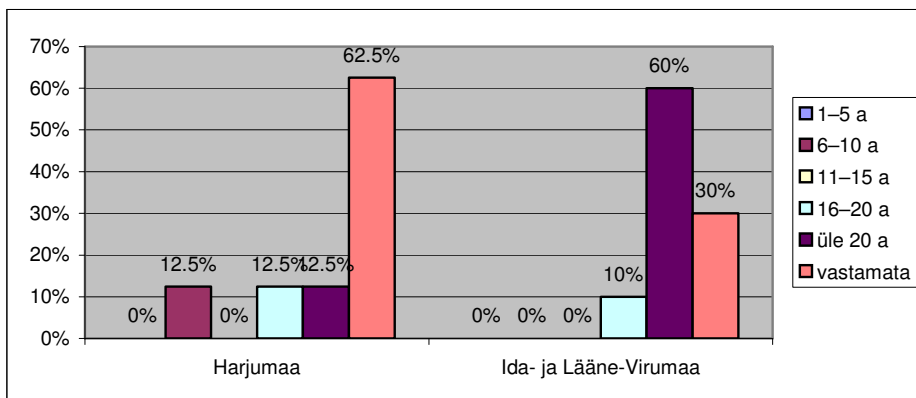
Üle 20 aasta lasteaiaõpetajastaaži oli kõige rohkem Ida- ja Lääne-Virumaa õpetajatel (60%). 1–5aastane staaž oli 21 õpetajal (18,9% küsitletuist), kõige rohkem oli neid Pärnu- ja Läänemaal (40%) ning Narvas (29,4% piirkonna õpetajaist).

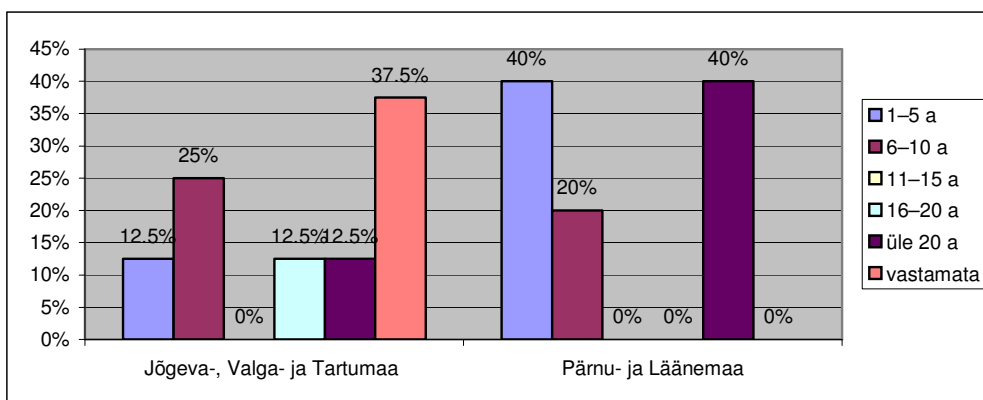
Joonis 52. Tallinna õpetajate staaž lasteaiaõpetajana

Joonis 53. Narva ja Kohtla-Järve õpetajate staaž lasteaiaõpetajana

Joonis 54. Harjumaa ning Ida- ja Lääne-Virumaa õpetajate staaž lasteaiaõpetajana

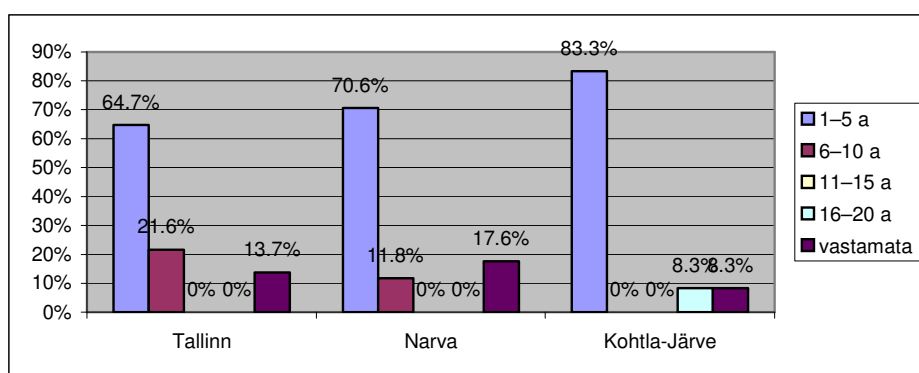
Joonis 55. Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa ning Pärnu- ja Läänemaa õpetajate staaž lasteaiaõpetajana

Edasi anname ülevaate õpetajate staažist **lasteaia eesti keele õpetajana**. Rohkem kui pooltel küsitletud õpetajaist (63,1%) oli nimetatud staaži 1–5 aastast. Säärased õpetajaid oli kõige rohkem Kohtla-Järvel (83,3%) ja Narvas (70,6% küsitletuist) ning rohkem vene kodukeelega õpetajate hulgas (68,4% venekeelsetest õpetajatest).

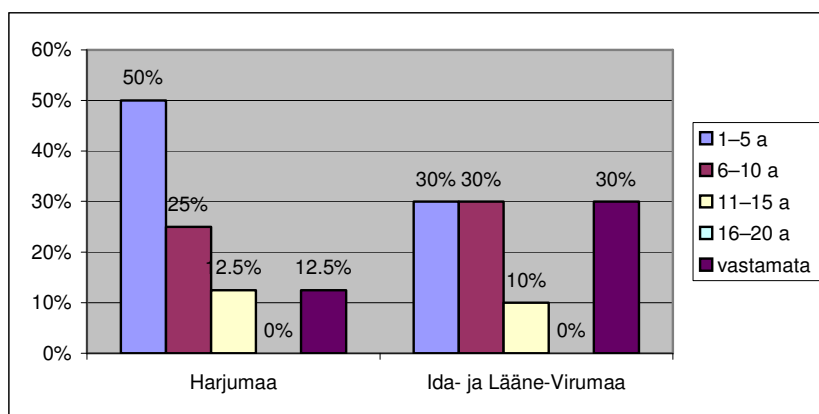
Tabel 17. Staaž lasteaia eesti keele õpetajana

Piirkond		1–5 aastat	6–10 aastat	11–15 aastat	16–20 aastat	Vastamata	Kokku
Tallinn	vastajate arv	33	11			7	51
	% piirkonnas	64,7	21,6			13,7	100,0
	% kokku	29,7	9,9			6,3	45,9
Narva	vastajate arv	12	2			3	17
	% piirkonnas	70,6	11,8			17,6	100,0
	% kokku	10,8	1,8			2,7	15,3
Kohtla-Järve	vastajate arv	10			1	1	12
	% piirkonnas	83,3			8,3	8,3	100,0
	% kokku	9,0			0,9	0,9	10,8
Jõgeva-, Valga- ja	vastajate arv	5	1			2	8

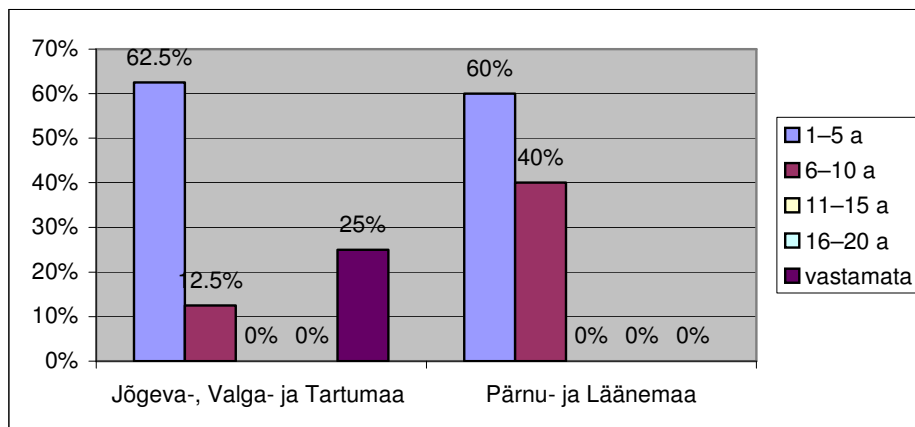
Tartumaa							
	% piirkonnas	62,5	12,5			25,0	100,0
	% kokku	4,5	0,9			1,8	7,2
Harjumaa	vastajate arv	4	2	1		1	8
	% piirkonnas	50,0	25,0	12,5		12,5	100,0
	% kokku	3,6	1,8	0,9		0,9	7,2
Ida- ja Lääne-Virumaa	vastajate arv	3	3	1		3	10
	% piirkonnas	30,0	30,0	10,0		30,0	100,0
	% kokku	2,7	2,7	0,9		2,7	9,0
Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv	3	2				5
	% piirkonnas	60,0	40,0				100,0
	% kokku	2,7	1,8				4,5
Kokku	vastajate arv	70	21	2	1	17	111
	% kokku	63,1%	18,9	1,8	0,9	15,3	100,0

Joonis 56. Tallinna, Narva ja Kohtla-Järve õpetajate staaž lasteaia eesti keele õpetajana

Joonis 57. Harjumaa ning Ida- ja Lääne-Virumaa õpetajate staaž lasteaia eesti keele õpetajana

Joonis 58. Pärnu- ja Läänemaa ning Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa õpetajate staaž lasteaia eesti keele õpetajana

Staažiküsimustele oli sageli vastamata jäetud. Vastuseid analüüsid jäi mulje, et õpetajaid eksitas samasisuline küsimus kolmest erinevast aspektist, palju oli numbreid maha tõmmatud ja üle kirjutatud, eriti eesti keele õpetaja üldstaaži ja lasteaia eesti keele õpetaja staaži puhul.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et küsitletud õpetajatel oli kõige rohkem tööstaaži ja kogemusi lasteaiaõpetajana, ehkki vastamata jätmise osakaal oli selle staaži puhul ka suurim (30,6%). Kõige vähem oli õpetajatel staaži lasteaia eesti keele õpetajana.

3.2.5. Töö mujal eesti keele kui teise keele õpetajana

Küsitluses huvituti, kas õpetajad töötavad samal ajal ka mujal eesti keele kui teise keele õpetajana. Vastamata jättis 111 küsitlusest 42 õpetajat (37,8%). 40 õpetajat (36%) ei töötanud mujal eesti keele kui teise keele õpetajana. 13,5% küsitlusest (15 õpetajat) töötas muus õppeasutuses, neist seitse teises lasteaia; kaheksa õpetajat ei täpsustanud oma vastust.

Tabel 18. Töö mujal eesti keele kui teise keele õpetajana

Piirkond		Põhi- kool 1.–3. kl	Põhi- kool 4.–6. kl	Põhi- kool 7.–9. kl	Güm- naa- sium	Kutse- kool	Muu õppe- asu- tus	Ei tööta mujal	Vasta- mata	Kokku
Tallinn	vastajate arv	4	1	1	1	1	6	19	18	51
	% piirkonnas	7,8	2,0	2,0	2,0	2,0	11,8	37,3	35,3	100,0
	% kokku	3,6	0,9	0,9	0,9	0,9	5,4	17,1	16,2	45,9
Narva	vastajate arv	1	1	1			3	5	6	17
	% piirkonnas	5,9	5,9	5,9			17,6	29,4	35,3	100,0
	% kokku	0,9	0,9	0,9			2,7	4,5	5,4	15,3
Kohtla- Järve	vastajate arv	1					1	3	7	12
	% piirkonnas	8,3					8,3	25,0	58,3	100,0
	% kokku	0,9					0,9	2,7	6,3	10,8
Jõgeva-,	vastajate arv						3	2	3	8

Valga- ja Tartumaa										
	% piirkonnas						37,5	25,0	37,5	100,0
	% kokku						2,7	1,8	2,7	7,2
Harjumaa	vastajate arv			1	1			5	1	8
	% piirkonnas			12,5	12,5			62,5	12,5	100,0
	% kokku			0,9	0,9			4,5	0,9	7,2
Ida- ja Lääne-Virumaa	vastajate arv						1	3	6	10
	% piirkonnas						10,0	30,0	60,0	100,0
	% kokku						0,9	2,7	5,4	9,0
Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv						1	3	1	5
	% piirkonnas						20,0	60,0	20,0	100,0
	% kokku						0,9	2,7	0,9	4,5
Kokku	vastajate arv	6	2	3	2	1	15	40	42	111
	% kokku	5,4	1,8	2,7	1,8	0,9	13,5	36,0	37,8	100,0

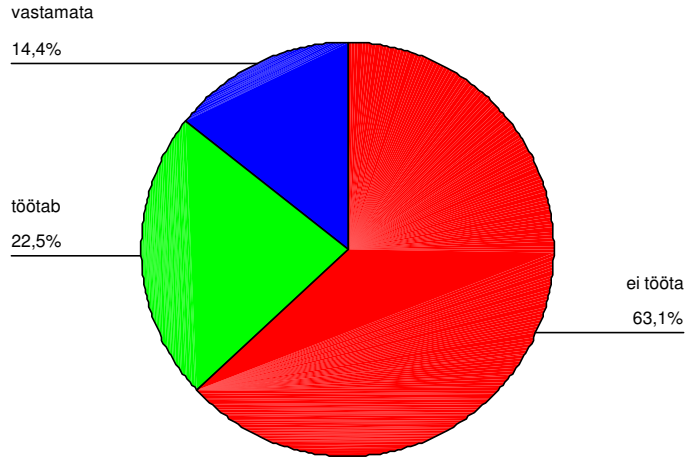
14 õpetajat töötas peale lasteaia ka eri kooliastmetes: kuus õpetajat (5,4% küsitletuist) põhikooli 1.–3. klassi, kaks (1,8%) 4.–6. klassi ja kolm (2,7%) 7.–9. klassi eesti keele õpetajana. Kaks õpetajat töötas lasteaia kõrvalt gümnaasiumiastmes ja üks õpetaja kutseõppeasutuses.

Eri kooliastmetes töötavate õpetajate staaži vaadates ilmnes, et kõige suurem oli neil üldstaaž eesti keele õpetajana, suurim staaž oli kahel õpetajal vastavalt 47 ja 26 aastat, viis õpetajat (35,7%) oli töötanud eesti keele õpetajana 5–10 aastat; kahel (14,3%) oli eesti keele õpetaja staaž märkimata.

Suuremal osal eri kooliastmetes töötavaist õpetajaist oli kodukeel vene keel (50%), 42,9%-l oli eesti ja ühel õpetajal vene-eesti keel. 50%-l õpetajaist oli kõrgharidus eesti keele ja kirjanduse, kahel (14,3%) vene keele ja kirjanduse erialal ning kaks õpetajat alles omandavad kõrgharidust eesti keele erialal. Ühel õpetajal oli keskeriharidus ning lõpetamata kõrgharidus eesti keele erialal.

3.2.6. Töö muu aine õpetajana

Selle küsimuse kohta saime teavet 95 lasteaiaõpetajalt (85,6% küsitletuist), 16 õpetajat (14,4%) jättis vastamata. Muu aine õpetajana töötas 25 õpetajat (22,5%) (joonis 59).

Joonis 59. Töötamine muu aine õpetajana

Tabel 19. Töötamine muu aine õpetajana piirkondade kaupa

Piirkond		Ei tööta	Töötab	Vastamata	Kokku
Tallinn	vastajate arv	29	12	10	51
	% piirkonnas	56,9	23,5	19,6	100,0
	% kokku	30,6	6,3	9,0	45,9
Narva	vastajate arv	12	4	1	17
	% piirkonnas	70,6	23,5	5,9	100,0
	% kokku	11,7	2,7	0,9	15,3
Kohtla-Järve	vastajate arv	6	5	1	12
	% piirkonnas	50	41,7	8,3	100,0
	% kokku	7,2	2,7	0,9	10,8
Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa	vastajate arv	5	1	2	8
	% piirkonnas	62,5	12,5	25,0	100,0
	% kokku	4,5	0,9	1,8	7,2
Harjumaa	vastajate arv	6	2		8
	% piirkonnas	75,0	25,0		100,0
	% kokku	5,4	1,8		7,2
Ida- ja Lääne-Virumaa	vastajate arv	7	1	2	10
	% piirkonnas	70,0	10,0	20,0	100,0
	% kokku	6,3	0,9	1,8	9,0
Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv	5			5
	% piirkonnas	100,0			100,0
	% kokku	4,5			4,5
Kokku	vastajate arv	70	25	16	111
	% kokku	63,1	22,5	14,4	100,0

Õpetajad märkisid järgmisi valdkondi:

- lasteaiaõpetaja oma rühmas (12 õpetajat, s.o 10,8%);
- inglise keele õpetaja (1);
- lasteaiaõpetaja teises lasteaias (1);

- muusikaõpetaja (7 õpetajat, s.o 6,3%);
- tantsuõpetaja (2);
- liikumisõpetaja (2).

3.2.7. Töö muul elualal

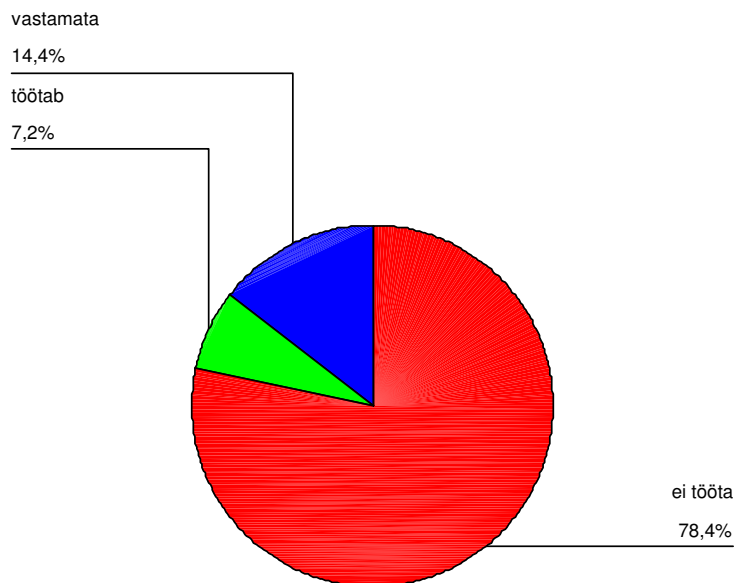
Muudest elualadest, millel töötas 7,2% küsitatud 111 õpetajast, oli märgitud

- lasteaiajuhataja (2);
- lasteaia majandusala juhataja (1);
- juhataja asetäitja (2);
- sotsiaaltöö (1);
- täiskasvanute eesti keele tasemeeksamite eksaminaator Riiklikus Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuses (Narva Päikene);
- huvijuht (1).

Kõige rohkem töötas muul elualal Narva õpetajaid – viis õpetajat, s.o 29,4%. Neist kaks omandavad alles kõrgharidust eesti keele erialal, ühel oli keskeriharidus koolieelse pedagoogika erialal, ühel kõrgharidus rahvuskooli vene keele ja kirjanduse õpetaja erialal ning ühel õpetajal puudus erialane ettevalmistus. Sellest võib järeldada, et Narva linna lasteaedades on raskusi kvalifitseeritud eesti keele õpetajate leidmisega.

Tabel 20. Õpetajate töötamine muul elualal

Piirkond		Ei tööta	Töötab	Vastamata	Kokku
Tallinn	vastajate arv	40	1	10	51
	% piirkonnas	78,4	1,9	19,6	100,0
	% kokku	33,3	3,6	9,0	45,9
Narva	vastajate arv	12	5		17
	% piirkonnas	70,6	29,4		100,0
	% kokku	10,8	4,5		15,3
Kohtla-Järve	vastajate arv	11		1	12
	% piirkonnas	91,7		8,3	100,0
	% kokku	7,2		0,9	10,8
Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa	vastajate arv	7		1	8
	% piirkonnas	87,5		12,5	100,0
	% kokku	4,5		0,9	7,2
Harjumaa	vastajate arv	7		1	8
	% piirkonnas	87,5		12,5	100,0
	% kokku	6,3		0,9	7,2
Ida- ja Lääne-Virumaa	vastajate arv	6	1	3	10
	% piirkonnas	60,0	10,0	30,0	100,0
	% kokku	5,4	0,9	2,7	9,0
Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv	4	1		5
	% piirkonnas	80,0	20,0		100,0
	% kokku	3,6	0,9		4,5
Kokku	vastajate arv	87	8	16	111
	% kokku	78,4	7,2	14,4	100,0

Joonis 60. Õpetajate töötamine muul elualal

3.2.8. Lasteaia eesti keele õpetaja töökoormus

Sellest küsimusest ei olnud ilmselt paljud vastajad aru saanud. Suur hulk õpetajaid oli märkinud ainult tundide arvu ühel päeval, osa vaid õppekordade arvu nädalas ning mõni hindas koormust laste arvu järgi. Seetõttu pole võimalik vastuseid statistiliselt analüüsida.

3.2.9. Täiendusõpe

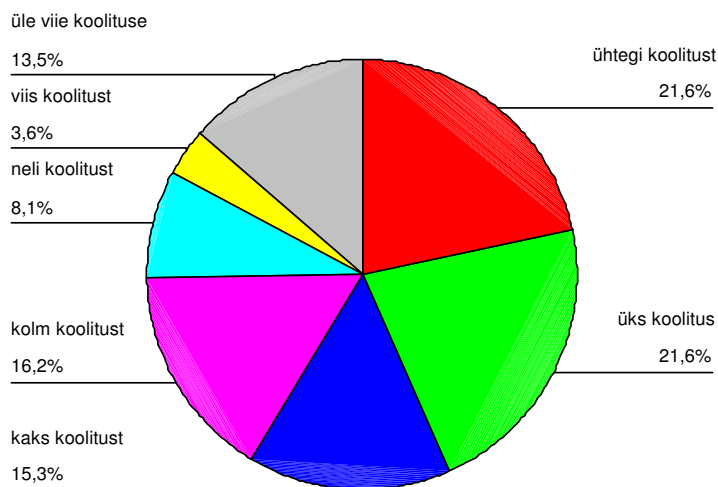
Erinevas mahus täienduskoolitusi oli 111 õpetajast läbinud 87, s.o. 78,4% (tabel 21). 24 õpetajat (21,6%) ei olnud midagi märkinud.

Tabel 21. Õpetajate läbitud täiendusõpe

Piirkond		Mitte ühtegi	Üks	Kaks	Kolm	Neli	Viis	Üle viie	Kokku
Tallinn	vastajate arv	13	12	4	13	5	1	3	51
	% piirkonnas	25,5	23,5	7,8	25,5	9,8	2,0	5,9	100,0
	% kokku	11,7	10,8	3,6	11,7	4,5	0,9	2,7	45,9
Narva	vastajate arv	4	2	5	1	1		4	17
	% piirkonnas	23,5	11,8	29,4	5,9	5,9		23,5	100,0
	% kokku	3,6	1,8	4,5	0,9	0,9		3,6	15,3
Kohtla-Järve	vastajate arv	1	1	4	1	2		3	12
	% piirkonnas	8,3	8,3	33,3	8,3	16,7		25,0	100,0
	% kokku	0,9	0,9	3,6	0,9	1,8		2,7	10,8
Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa	vastajate arv	1	3		1			3	8

	% piirkonnas	12,5	37,5		12,5			37,5	100,0
	% kokku	0,9	2,7		0,9			2,7	7,2
Harjumaa	vastajate arv	2	1	1		1	1	2	8
	% piirkonnas	25,0	12,5	12,5		12,5	12,5	25,0	100,0
	% kokku	1,8	0,9	0,9		0,9	0,9	1,8	7,2
Ida- ja Lääne-Virumaa	vastajate arv	1	3	2	2		2		10
	% piirkonnas	10,0	30,0	20,0	20,0		20,0		100,0
	% kokku	0,9	2,7	1,8	1,8		1,8		9,0
Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv	2	2	1					5
	% piirkonnas	40,0	40,0	20,0					100,0
	% kokku	1,8	1,8	0,9					4,5
Kokku	vastajate arv	24	24	17	18	9	4	15	111
	% kokku	21,6	21,6	15,3	16,2	8,1	3,6	13,5	100,0

Õpetajate märgitud täiendusõppeteemad ei olnud seotud ainult eesti keele õpetamisega, vaid kirja oli pandud ka lasteaiaõpetaja täiendusõpe (160 tundi), arvutiõpe, õppekavakoolitused ning lasteaia juhtimise koolitused. Et enamasti olid märgitud eesti keelega seotud koolitused, siis on need eraldi esitatud uurimuse lisas 3.

Joonis 61. Vastanud 87 õpetaja täiendusõpe

Analüüsist selgus, et 43,2% vastanuist polnud käinud **ühelgi täienduskoolitusel** või oli **läbinud ainult ühe täiendusõppe**.

Neil **Tallinna** õpetajail, kes olid läbinud ühe täienduskoolituse või polnud käinud ühelgi, oli kodukeel valdavalt eesti keel (45,8%), üheksal (18,8%) oli see vene ja kuuel (12,5%) vene-eesti keel. Kaks õpetajat on omandanud eesti keele kui võõrkeele eriala, kolm (6,3%) vene keele ja kirjanduse eriala, kahel õpetajal oli mitteerialane keskeriharidus (Tallinna Merekool ja Tallinna Kergetööstuse Tehnikum). Ülejäänud õpetajad on lõpetanud Tallinna Pedagoogilise Seminari (35,4%) või Tallinna

Pedagoogikaülikooli (27,1%). On märkimisväärne, et neist viis on eriala omandanud juba enne 1975. aastat. Üks õpetaja jätkab õpinguid.

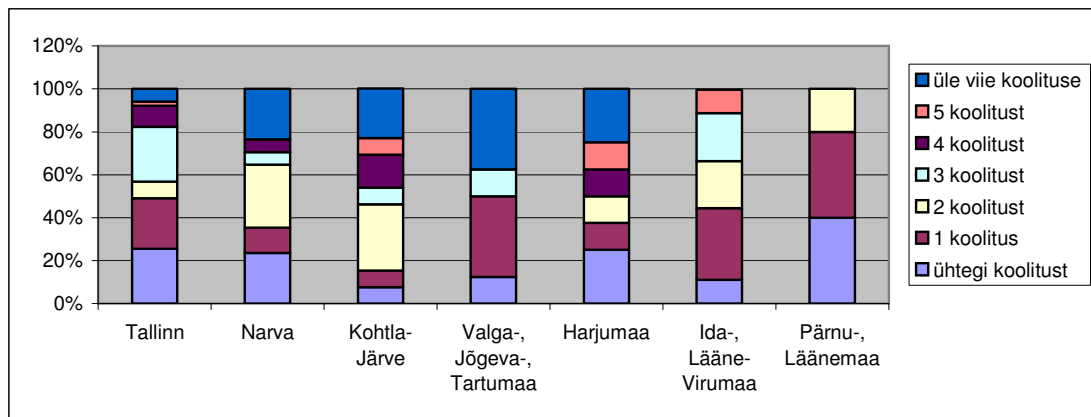
Tööstaaži analüüs näitas, et kahel Tallinna õpetajal (4,2%) oli eesti keele õpetaja staaži üle 15 aasta, ühel üle 10 aasta, ühel üle 5 aasta ning ülejäänud õpetajail alla 5 aasta, sh kuuel õpetajal (12,5%) puudus nimetatud staaž.

Narva õpetajate hulgas, kes ei ole osalenud täienduskoolituses või olid läbinud ühe täiendusõppe, oli üks eesti kodukeelega õpetaja, kes alles omandab haridust, kolm vene kodukeelega õpetajat (6,3%), kellest ühel erialast ettevalmistust polnud (on lõpetanud Narva kaubanduskooli), ning kaks vene-eesti kodukeelega õpetajat, kellel oli koolieelse lasteasutuse kasvataja ettevalmistus. Nende õpetajate tööstaaž eesti keele õpetajana oli ühel üle 10 aasta, ühel üle 5 aasta ning teistel alla 5 aasta.

Kohtla-Järve vähe täienduskoolitusel käinud õpetajaist oli ühel kodukeel vene-eesti keel, kuid erialast ettevalmistust polnud; ühel õpetajal oli kodukeel eesti keel ning ta on lõpetanud koolieelse pedagoogika erialal. Mõlemal õpetajal oli tööstaaži nii eesti keele õpetajana kui ka lasteaia eesti keele õpetajana alla 5 aasta.

Ida- ja Lääne-Virumaa selliste õpetajate hulgas oli üks eesti kodukeelega, lõpetanud koolieelse pedagoogika erialal ning töötanud 10 aastat eesti keele õpetajana. Kolmel õpetajal oli kodukeel vene keel ning kõik on lõpetanud koolieelse pedagoogika erialal. Eesti keele õpetaja staaži oli ühel õpetajal 10 aastat, teised ei olnud seda staaži märkinud.

Teiste piirkondade õpetajatest, kes ei olnud käinud täienduskoolitusel või olid läbinud ühe täiendusõppe, oli kaheksal (16,7%) kodukeel eesti keel, kahel (4,2%) vene ja ühel vene-eesti keel. Ühel õpetajal oli eesti keele kui võõrkeele õpetaja ettevalmistus, üks oli eesti filoloog ja töötanud 37 aastast eesti keele õpetajana. Ühel õpetajal ei olnud pedagoogilist ettevalmistust (õmbleja, töötab lasteaia ajutiselt) ning üks alles õpib.

Joonis 62. Vastanud õpetajate läbitud täienduskoolitused piirkonniti

Allpool on piirkondade kaupa nimetatud kõik õppeasutused jt koolitajad, kelle korraldatud täienduskoolitustes õpetajad kõige sagedamini on osalenud. Sulgudes on märgitud õpetajate arv.

Tallinn: Vene Koolide Õpetajate Ühendus (15), Ülle Rannuti keelekümblosloengud (16), TPÜ Täiskasvanute Hariduse Keskus (12), J. Tõnissoni Instituut (11), Sihtasutus 21. Sajand (2), Tallinna Kultuuriülikool (1), Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus (1), Kirjastus Ilo (1), projekt “Käsikäes” (1).

Narva: TPÜ täienduskoolituse osakond (3), J. Tõnissoni Instituut (2), TÜ Narva Kolledž (7), TÜ Avatud Ülikool (1), Ida-Viru Maavalitsuse haridus- ja kultuuriosakonna korraldatud koolitused (2), Narva Pedagoogika ja Riigikeele Õppekeskus (5), projekt “Käsikäes” (1), Ülle Rannuti keelekümblosloengud (2), Tallinna Pedagoogiline Seminar (1), Tartu Õpetajate Seminar (1).

Kohtla-Järve: OÜ Õppekeskus Intellekt (4), TPÜ täienduskoolituse osakond (5), J. Tõnissoni Instituut (2), projekt “Käsikäes” (1), Ida-Viru Maavalitsuse haridus- ja kultuuriosakonna korraldatud koolitused (2), Tallinna Pedagoogiline Seminar (2).

Ida-Virumaa (v.a Narva ja Kohtla-Järve): OÜ Õppekeskus Intellekt (2), Tallinna Pedagoogiline Seminar (2), J. Tõnissoni Instituut (1), TPÜ täienduskoolituse osakond (1), Tartu Ülikool (1).

Lääne-Virumaa: Rakvere Pedagoogiline Kool (1), TPÜ täienduskoolituse osakond (1), J. Tõnissoni Instituut (1).

Tartu: TPÜ täienduskoolituse osakond (3), Tartu Õppekeskus (3), Vene Koolide Õpetajate Ühendus (2), projekt “Käsikäes” (2), Avatud Meele Instituut (1), Ülle Rannuti keelekümblosloengud (1), J. Tõnissoni Instituut (1).

Harjumaa: J. Tõnissoni Instituut (4), projekt “Käsikäes” (2), Kirjastus Koolibri (2), TPÜ täienduskoolituse osakond (2), Tallinna Pedagoogiline Seminar (2), Ülle Rannuti keelekümblosloengud (1).

3.2.10. Õpetajate huvi täiendusõppe vastu

Ankeetküsitluses avaldasid õpetajad arvamust, kas ja millisest täiendusõppest nad oleksid huvitatud. Tabelist 22 saame ülevaate, kui palju õpetajaid oli huvitatud enesetäiendusest. Õpetajaid huvitanud teemad on kirjas lisas 4.

Tabel 22. Õpetajate huvi täiendusõppe vastu

Piirkond		Vastamata	On huvitatud	Kokku
Tallinn	vastajate arv	13	38	51
	% piirkonnas	25,5	74,5	100,0
	% kokku	11,7	34,2	45,9
Narva	vastajate arv	4	13	17
	% piirkonnas	23,5	76,5	100,0
	% kokku	3,6	11,7	15,3
Kohtla-Järve	vastajate arv	2	10	12
	% piirkonnas	16,7	83,3	100,0
	% kokku	1,8	9,0	10,8
Jõgeva-, Valga- ja Tartumaa	vastajate arv	1	7	8
	% piirkonnas	12,5	87,5	100,0

	% kokku	0,9	6,3	7,2
Harjumaa	vastajate arv	3	5	8
	% piirkonnas	37,5	62,5	100,0
	% kokku	2,7	4,5	7,2
Ida- ja Lääne-Virumaa	vastajate arv	1	9	10
	% piirkonnas	10,0	90,0	100,0
	% kokku	0,9	8,1	9,0
Pärnu- ja Läänemaa	vastajate arv	1	4	5
	% piirkonnas	20,0	80,0	100,0
	% kokku	0,9	3,6	4,5
Kokku	vastajate arv	25	86	111
	% kokku	22,5	77,5	100,0

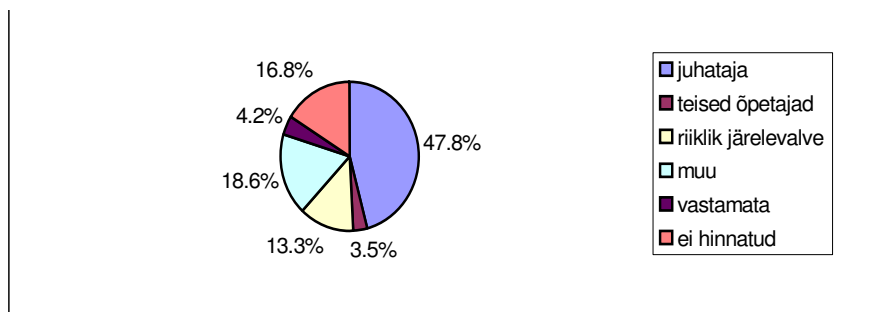
Kõige rohkem soovisid õpetajad (51,4% küsitletuist) eesti keele õpetamise koolitusi. Paljud neist (30,6%) märkisid metoodikakoolitusi ning 9% õpetajaist oli huvitatud teiste õpetajatega kogemuste vahetamisest ning praktilistest näpunäidetest.

3.2.11. Eesti keele tundide hindamine

Analüüsi aluseks on võetud 118 eesti keele õpetaja vastused, sest erinevates lasteaedades on samu õpetajaid hinnatud erinevalt.

Küsimusele, kas nende eesti keele tunde on keegi hinnanud, vastas 118 õpetajast 113 (95,8%). 54 õpetaja (47,8% vastanuist) tunde on hinnanud lasteaiajuhataja. Üldse ei ole hinnatud 19 õpetaja (16,8%) keeletunde, nelja õpetaja tunde on analüüsinud teised eesti keele õpetajad. 21 õpetajat (18,6%) oli märkinud vastuseks **muu**, mille alla oli kirjutatud järgmist:

- lasteaia juhataja asetäitja õppe- ja kasvatustöö alal (14);
- lapsevanemad (10);
- piirkonna haridusosakonna töötaja (4);
- haridusnõunik (2);
- aselinnapea (1);
- metoodikakeskuse õpetajad (1);
- lasteaia metoodik (1);
- linnaosavalitsuse halduskogu integratsioonitöö esindaja (1);
- REKK-i spetsialist (1);
- üliõpilased (1);
- venekeelsete ajalehtede toimetused (1).

Joonis 63. Eesti keele tundide hindamine

Riiklik järelevalve on korraldatud 15 lasteaia: lasteaed Tareke (Haapsalu), Liblika lasteaed (Pärnu), Kehra linnalasteaed, Rummu lasteaed, lasteaed Kelluke (Tartu), lasteaed Kelluke (Kunda), lasteaed Vikerkaar (Tapa), lasteaed Kalevipoeg (Jõhvi), lasteaed Kannike (Kiviõli), lasteaed Tuhkatriinu (Kohtla-Järve), lasteaed Aljonuõka (Kohtla-Järve), lasteaed Kirju-Mirju (Kohtla-Järve), Mahtra lasteaed (Tallinn), Loitsu lasteaed (Tallinn), Raku lasteaed (Tallinn).

Kuigi ankeetküsitluses paluti lisada sisekontrolli või välishindajate vormistatud hinnanguid, seda siiski ei tehtud. Küll oli aga mõni õpetaja pannud kirja tundide kohta tehtud kommentaare:

- lasteaed Tareke (Haapsalu): välishindaja oli rahul laste hääldeoskusega, lapsed oskavad puhta kõlaga öelda keerulisi sõnu;
- lasteaed Pääsuke (Valga): tund on mitmekesine, materjal huvitavalt valitud, kasutatakse palju laulu- ja tantsumänge, arvestatakse lapse vanust; õpetaja kasutab hästi koostatud õppeprogrammi sobivalt laste eale;
- lasteaed Kelluke (Kunda): vanemad soovivad panna lapsi eesti koolidesse, kuid kodudes puudub lastel võimalus rääkida eesti keeles; see kohustab eesti keele õpetajaid üha rohkem tööd tegema, kuid tulemust sellel pole;
- Liikuri lasteaed (Tallinn): vanemõpetaja hinnangul kasutatakse tunnis palju õppematerjale, mängu, lapsed on aktiivsed ja tunnevad huvi eesti keele õppimise vastu; lastevanemate hinnangul teeb õpetaja head tööd, vanemad lapsed koostavad ise jutukesi ja räägivad täislausetega;
- lasteaed Karikakar (Narva): õppeaasta lõpus esitab eesti keele õpetaja kirjaliku aruande aasta jooksul õpitu kohta, õpetaja hindab 5–7aastaste laste teadmisi õpitud teemade kaupa;
- lasteaed Kalevipoeg (Jõhvi): sisekontroll on pisteline, tulemused head; korraldatakse linna lahtiseid näidistunde.

3.2.12. Kokkuvõtte eesti keele kui teise keele õpetajast

Kiiresti muutuv ühiskond vajab end pidevalt arendavaid õpetajaid, kellel on selge ja terviklik maailmakäsitlus ning kes suhtuvad oma töösse loominguiliselt. Õpetaja peab olema oma erialal ja kasvatusedustes hea ettevalmistusega spetsialist. Alusharidus on üks hariduse osa. Ka lasteaiapedagoogidel peab olema avar professionaalne ettevalmistus.

Lasteaia eesti keele kui teise keele õpetajal on väikelapsele võõrkeele õpetamise seisukohast tohutu vastutus eelkõige seetõttu, et ta peab toetama väikelapse nii keelelist kui ka üldist arengut.

Uurimus näitas, et eesti keele õpetaja ei ole väga noor (keskmine vanus on 40 eluaastat). Ka õppesatuste lõpetamise aastad jäävad paljudel Nõukogude aega, kus kasvatusel ja õpetusel olid teised eesmärgid. Uuritud õpetajate seas oli neid, kes ei olnud osalenud ka täiendusõppes (21%), ning mõtlemapanevalt suurel hulgal puudus huvigi selle vastu (24%). Siit kerkib küsimus, millistel oskustel ja teadmistel põhineb õpetajate töö lasteaedades.

Muutuvas ja arenevas ühiskonnas tuleb ka õpetajal omandatud ja olemasolevaid teadmisi-oskusi pidevalt täiendada ning edasi arendada. Kui rääkida lasteaia muukeelsetest õpetajatest avaramalt, siis on neil vaja osata eesti keelt kas või sellepärast, et olla kursis eelkõige haridusinfoga, kuid ka Eestis toimuvaga ajakirjanduse, raadio ja televisiooni vahendusel. Sõltub ju õpetaja töö tulemuslikkust tema enda silmaringist, keele- ja suhtlusoskusest. Eriti oluline on, et keeleõpetajad valdaksid õpetatavat keelt emakeelega võrdsel tasemel, sest vastasel juhul ei suudeta luua alust lapse õigele hääldusele.

Vastuste põhjal võib öelda, et on väga tublisid õpetajaid, kellel on kindel eesmärk ja kes teavad, mis suunas tegutseda. Samas võib mitme täidetud küsitluslehe põhjal täheldada osa õpetajate nõrka keeleoskust ja ebapädevat ettevalmistust.

Vastuseid analüüsid tekkis küsimus, millist tagasisidet ja milliseid hinnanguid on õpetajad oma tööle saanud, mille põhjal nad saaksid ise oma töö kvaliteeti parendada. Õpetajate tunde on põhiliselt hinnanud lasteaiajuhatajad, kuid uurimuse vältel tuli ilmsiks paljude lasteaiajuhatajate endi halb eesti keele oskus.

Vastustes kurdeti selle üle, et puudub eesti keele kui teise keele õpetamise metoodika lasteaedadele ning seetõttu ei osata keelt õpetada. Tundub, et selle probleemiga on õpetajad üksi jäetud. Samas tahaks näha rohkem õpetajate julgust ja enesekindlust, sest see, mida õpetaja õpetab ja milliseid õpitegevusi ta valib, sõltub iga lasteaia lasterühma konkreetsest tasemest. Oleks hea, kui eri piirkondade alushariduse spetsialistid korraldaksid sisulisi arutelusid keeleõppe üle, arvestades piirkonna iseärasusi, ning kaasaksid neisse aruteludesse kõik piirkonna lasteaedade eesti keele kui teise keele õpetajad, et koostada ühiselt keeleõppe metoodilised alused, mis konkreetse piirkonna lasteaia kõige paremini toimiksid.

Ettepanekud alushariduse õpetajate põhi- ja täiendusõppeks.

- Tähtis on muukeelsete lasteaedade vene kodukeelega õpetajate **järjepidev eesti keele täiendusõpe**, et arendada nii igapäevast suhtlusoskust kui ka täiendada ja uuendada erialasõnavara.
- Et paraneks eesti keele kui teise keele õpetamise oskus ja suureneks õppe tulemuslikkus, ei piisa ainult õpetajate keeleõppe tõhustamisest. Võõrkeeleõpetust toetab selle keele kultuuritausta tundmine ja väärtustamine. Niisiis on eesti keele õppimise kõrval tähtis ka **eesti kultuurilugu** – Eesti ajalugu ja maateadus ning kodulugu ja kodanikuõpetuse ained. Õpetaja (eriti muukeelne) peab ise väga hästi mõistma protsesse Eesti ühiskonnas ning suutma edastada teadmisi ka väikelapsele.
- Õpetajakoolituses tuleb kindlasti arvestada, et õpetajad on alati huvitatud uutest ja mitmekesisest **õppemeetoditest** ning praktilistest näpunäidetest.
- Õppetund lasteaias, sh eesti keele kui teise keele tund, ei tohiks olla ainekeskne. Seepärast tuleb õpetajakoolituses suurt tähelepanu pöörata õppeainete ja tegevuste **lõimimise oskuste** õpetamisele ning arendamisele.
- Tuleb väärtustada ning tähtsustada **pedagoogipraktikat** ja **kogemuste vahetamist** nii Eesti-siseselt kui ka rahvusvaheliselt.

3.3. Koolieelikute eesti keele kui teise keele õppevara

Uurimusega sooviti selgitada, millist õppe- ja metoodikavara õpetajad kasutavad ning mis motiividel seda tehakse; milliseid valmis õppematerjale kasutatakse lisaks ning kas ja millist õppe- ja metoodikavara on õpetajad ise koostanud, et korraldada keeleõpet paremini ning vaheldusrikkamalt. Sellekohast teavet saadi 111 lasteaiaõpetajalt.

3.3.1. Keeleõppetundides kasutatav õppe- ja metoodikavara

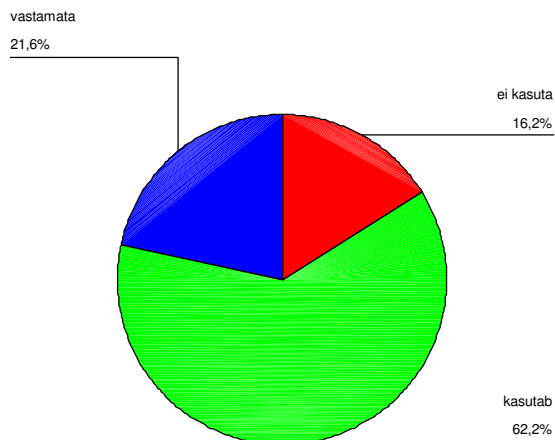
Õpetajail paluti märkida, milliseid järgmisi õppe- ja metoodikamaterjale nad oma keeletundides kasutavad.

1. H. Asser, A. Kaskman. Õpime eesti keelt koos Mütsiku ja Patsikuga.
2. M. Hint, T. Salasoo. Keelelised selgitused eesti keele õpetamiseks: videomuinasjutt “Printsess Mari ja konn Konrad”.
3. M. Hint, T. Salasoo. Videomuinasjutu “Printsess Mari ja konn Konrad” sõnaraamat.
4. Videomuinasjutt “Printsess Mari ja konn Konrad”.
5. L. Krikk. Eesti keel tirtsudele ja põnnidele .
6. V. Lille. Mina tahan rääkida eesti keeles.
7. M. Merila. Eesti keel muukeelses lasteaias.
8. Ü. Rannut. Mina juba loen: eesti keele ja lugemaõpetamise programm eelkooliealistele vene lastele keelekümblsruhmas. Metoodiline juhend.
9. Ü. Rannut. Mina juba loen: eesti keele ja lugemaõpetamise programm eelkooliealistele vene lastele keelekümblsruhmas. Töölehed.
10. Ü. Rannut. Keelekümblus.

Nimetatud õppevarast kasutatakse kõige rohkem järgmisi:

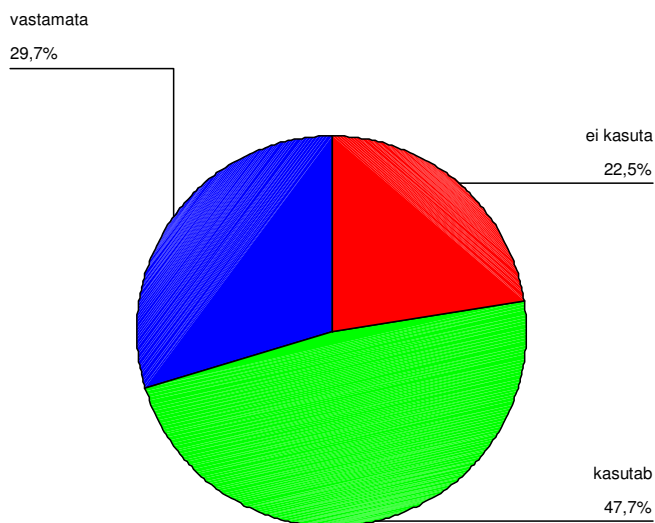
- 1) “Eesti keel muukeelses lasteaias” (62,2% vastanuist);
- 2) “Eesti keel tirtsudele ja põnnidele” (47,7%);
- 3) “Mina tahan rääkida eesti keeles” (41,4%).

Metoodilisi soovitusi sisaldav “**Eesti keel muukeelses lasteaias**” on sobiv ja hea abimaterjal 36 õpetaja (32,4%) arvates, sellest saab õppeks häid ja huvitavaid ideid 31 õpetajat (27,9%). Kursustel on seda raamatut soovitatud 17 õpetajale (15,3%) ning 30 õpetajale (27%) on raamat olnud kättesaadav. Kaks õpetajat on märkinud, et nemad pole seda raamatut saanud, ning üks õpetaja on ise pidanud selle endale muretsema.

Joonis 64. Raamatu “Eesti keel muukeelses lasteaias” kasutamine

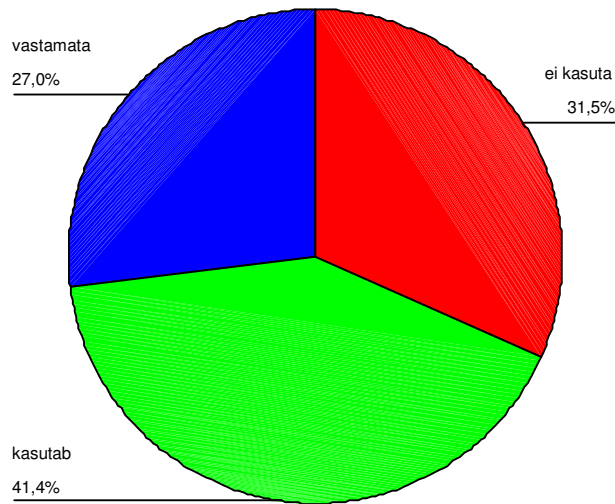
Raamatut “**Eesti keel tirtsudele ja põnnidele**” peab 27 õpetajat (24,3%) huvitavaks materjaliks eelkõige lastele. 24 õpetajat (21,6%) on väitnud, et raamat on lastele jõukohane ning pakub huvitavaid ideid õpetajale; 18 õpetajat (16,2%) hindab seda sobivaks materjaliks ka õpetajale endale. Raamat on kättesaadav, 30 õpetajal (27%) ei ole selle hankimisega probleeme olnud. 24 õpetajat (21,6%) pole raamatu kasutamise põhjuste kohta midagi märkinud. Üks eesti keele õpetaja kasutab raamatut seetõttu, et on ise kaasautor, ning üks õpetaja on osalenud projektis “Käsikäes”.

Joonis 65. Raamatu “Eesti keel tirtsudele ja põnnidele” kasutamine

Raamat “**Mina tahan rääkida eesti keeles**” on lastele jõukohane 20 õpetaja (18%) arvates ning huvitav materjal 17 õpetajale (15,3%); heade ideede poolest peab seda õpetajale sobivaks materjaliks 10 vastanut (9%). Raamatu kättesaadavust oli hinnanud heaks 17 õpetajat (15,3%); 11 õpetajale (9,9%) oli raamatut tutvustatud kursustel.

Eraldi oli toonitatud, et raamat on hea metoodiline abimaterjal ning huvitavate piltidega.

Joonis 66. Raamatu “Mina tahan rääkida eesti keeles” kasutamine

Eespool nimetatud õppevarast kasutatakse kõige vähem järgmisi.

1. M. Hint, T. Salasoo. Keelelised selgitused eesti keele õpetamiseks: videomuinasjutt “Printsess Mari ja konn Konrad” (on kasutanud neli õpetajat, s.o 3,6% vastanuist; üks Kohtla-Järve õpetaja oli märkinud, et raamat ei ole kättesaadav; raamat oli käibel ainult Tallinnas kolmes ja Narva ühes lasteaias).
2. M. Hint, T. Salasoo. Videomuinasjutu “Printsess Mari ja konn Konrad” sõnaraamat (on kasutanud ainult seitse Tallinna õpetajat, s.o 6,3% kõigist küsitletuist).
3. Videomuinasjutt “Printsess Mari ja konn Konrad” (on kasutanud 5,1% Tallinna ja Narva õpetajatest).

Nimetatud raamatute ja videomaterjali vähese kasutamise peamiste põhjustena märgiti nende halba kättesaadavust; seda, et õppematerjal on tundmatu, ning sedagi, et lasteaias pole vahendeid ega võimalusi, et videokassetti vaadata ja raamatuid osta.

Muu õppevara kasutamise motiivide kohta on andmed järgmised:

- 1) H. Asseri, A. Kaskmani jt raamatut “Õpime eesti keelt koos Mütsiku ja Patsikuga” on kasutanud 14,4% küsitletud õpetajaist eelkõige seepärast, et raamat on lastele huvitav ja pakub häid ideid;
- 2) Ü. Rannuti raamatu “Mina juba loen” (eesti keele ja lugemaõpetamise programm eelkooliealistele vene lastele keelekümbblusrühmas)
 - metoodilist juhendit on kasutanud 21 õpetajat (18,9%) esmajoones raamatust saadavate heade ideede pärast;
 - töölehti on kasutanud 18 õpetajat (14,4%) enamasti sellepärast, et kursustel on soovitatud.

Kõige rohkem kasutasid erinevaid raamatuid ja olid nendest teadlikud Tallinna õpetajad, kelle hinnangul olid kõik raamatud kättesaadavad ning kes olid huvitatud nende rakendamisest õppes. Tallinna õpetajate sagedamini kasutatavad raamatud olid:

- 1) “Eesti keel muukeelses lasteaias” (19 õpetajat, s.o 37,2% piirkonna õpetajaist);
- 2) “Mina tahan rääkida eesti keeles” (11 õpetajat, s.o 21,6%);
- 3) “Eesti keel tirtsudele ja põnnidele” (7 õpetajat, s.o 13,7%);
- 4) “Keelekümblus” (7 õpetajat, s.o 13,7%).

Raamatut “Keelekümblus” hindasid Tallinna õpetajad kättesaadavaks, lastele jõukohaseks ja huvitavaks ning õpetajatele väga sobivaks materjaliks; kursustelgi on seda tutvustatud ja soovitatud.

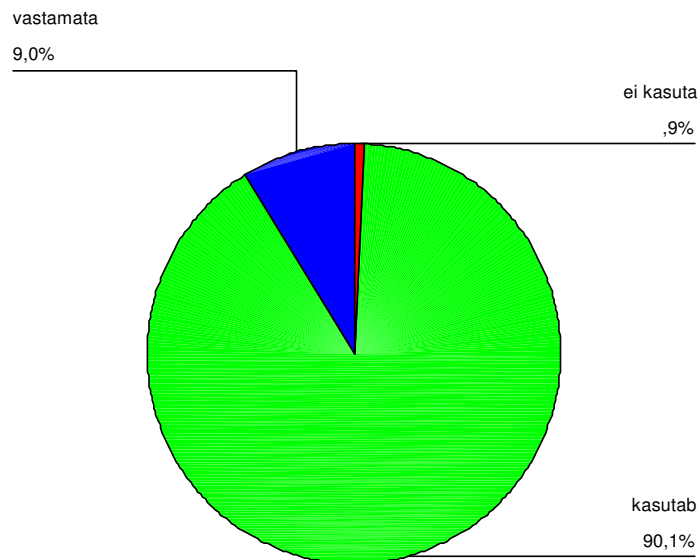
Teisteski piirkondades olid eespool nimetatud raamatud esireas (v.a “Keelekümblus”), kuid ainult üksikute õpetajate keeletundides. Ka neid raamatuid, mida üldse ei kasutatud (vastustes märkimata raamatud), oli palju. Narva õpetajatest märkis viis (29% piirkonna vastanuist), et raamatud pole kättesaadavad. Kaks õpetajat kirjutas, et nii nendel kui lasteaias puudub võimalus raamatuid osta.

Saadud vastuste põhjal kasutas 111 eesti keele õpetajast ainult üks kõiki nimetatud õppematerjale keeleõppetundides. Seitse eesti keele õpetajat (6,3%) ei kasutanud ühtegi neist.

Raamatute kasutamise motiive oli kõige rohkem märgitud raamatute “Eesti keel tirtsudele ja põnnidele” ning “Mina tahan rääkida eesti keeles” puhul. Üsikut motiive oli nimetatud raamatu “Mina juba loen: eesti keele ja lugemaõpetamise programm eelkooliealistele vene lastele keelekümblusrühmas” metoodikajuhendi ja töölehtede korral.

3.3.2. Keeleõppetundides kasutatav lisamaterjal

Õpetajate vastustest selgus, et enamik (100 õpetajat, s.o 90,1%) võtab keeleõppetundides toeks lisamaterjale; seda ei tee ainult üks õpetaja. Kümme õpetajat (9%) jättis vastamata.

Joonis 67. Lisamaterjalid eesti keele kui teise keele tundides

Allpool anname ülevaate kõigist keeleõppetundides kasutatavaist lisamaterjalidest, mida õpetajad küsitluslehtedele olid kirjutanud. Sulgudes on märgitud materjale kasutanud õpetajate arv.

Kõige sagedamini oli nimetatud V. Paljuhhi jt koostatud “Minu esimest raamatut” ja “Minu teist raamatut” (22 lasteaiaõpetajat, s.o 19,8%).

Väga palju kasutatakse kirjastuse Ilo välja antud “Keelepilte” (17), mille autorid on M. Pesti ja K. Kaev. Ilmselt on “Keelepildid” populaarsed just oma avara temavaliku ning pildimaterjali hea kvaliteedi tõttu.

Paljud õpetajad otsivad ise pilte ja koostavad neist pildikomplekte (33), mille abil muuta keeleõpetus kergemaks, näitlikumaks ja vastuvõetavamaks. Ometi ilmneb mitmest vastusest (7), et headest ja huvitavatest piltidest on ikka puudus. Pilte kasutades tuleb arvestada samal ajal nii piltide sisu, suurust kui ka värvilahendust.

Keeleõppes rakendatakse palju lavastus- ja rollimänge (31), et kinnistada õpitut. Lisavahenditena on käibel käpiknukud (6), maskid (nii enda tehtud kui ka ostetud) (2), kostüümid (2). Tehakse nukuteatrit (1) ja lauateatrit (1).

Mitmel korral oli nimetatud tavalisi rühmas leiduvaid mänguasju (7), millest saavad keeleõppetundide tegelased; mängitakse loovmänge (3).

Keelt aitavad kergemini omandada liisusalmid (7), laulumängud (11), ringmängud, keelemängud, luuletused (10) ja ka lihtsamate luuletuste päheõppimine (4). Nimetatud oli ka helikassetide kuulamist (11).

Keeletundides levinud lisavahenditena märgiti veel erinevate teemadega lotomänge (mänguasjad, puuviljad, köögiviljad, koduloomad, metsloomad, lilled) (11),

lauamänge, lastedoominoid (11), didaktilisi õppe- ja sõnamänge (16), tähekaarte, sõnakaarte (17), silbikaarte, loogilisi pilte, tegusõnade pildikomplekte, vastandsõnade komplekte jne.

Vähe oli nimetatud mosaiikpilte (3 lasteaeda); üks õpetaja oli märkinud, et vaja on erinevaid mosaiikpilte.

Õppemängu "AGE" kasutati ainult ühes lasteaia.

Et keeleõpe oleks mitmekülgne, võetakse appi hulgaliselt raamatuid. Allpool on kirjas kõik ankeetides nimetatud raamatud ning ka helikandjad.

1. Jaanuson, A. Väikese lapse sõnaraamat. Piltsõnastik. 2002. (Nimetati kui head õppematerjali rühmatööks.)
2. Kaks sammu sissepoole. Ringmängulaulud (helisalvestis). 2000. (Kahjuks ei selgunud vastusest, kas on mõeldud raamatut üksi või koos kassetiga.)
3. Kebbinau, M. jt. Tere, kool. 2002.
4. Kivi, L. jt. Kati ja Mati sõnaderaamat. Piltsõnastik 1. ja 2. klassile. 1997.
5. Kumpas, A. Väikese lapse laulud.
6. Külla Kõrveküllä. 1. ja 2. osa. Harjutusi lasteaedadele. Haridusselts "Miks ja Millepärast", 1995.
7. Leesi, L. Väikese eurooplase lugemik. 1999.
8. Lille, V. Mina tahan rääkida eesti keeles 1. Keelekümblusklassidele. 1998.
9. Muhel, I. Pilt ja ülesanne 4–5-aastastele lastele. 1992.
10. Muinasjuturaamatud. (Vastuste põhjal kasutati muinasjuttu keeleõppes ainult mõnes lasteaia.)
11. Mõmmiga on tore õppida. Esimesed 1000 sõna.
12. Mänd, H. Karu aabits.
13. Mänge 6-aastaste klassis. Metoodiline materjal. TPÜ.
14. Mätlik, E., Piht, S. Õppemänge algklassidele. 2000.
15. Mürsepp, M. Minu pere, kodu ja sõbrad. Eesti keele piltsõnastik. 2002. (Nimetati kui head individuaalse töö materjali (1), kui halva pildimaterjaliga õppevahendit (1).)
16. Paljuhh, V. Minu esimene raamat.
17. Paljuhh, V. Minu teine raamat.
18. Pedastsaar, T. jt. Kodulugu I, II osa vene õppekeelega koolidele. Tartu Ülikool, 1995.
19. Rannut, Ü. Eesti keel kui teine keel ja eesti keele kümblus. Arno koolilood. 2000.
20. Saar, A. Didaktilisi harjutusi ja õppemänge. Õppematerjal. TPedI, 1982.
21. Scarry, R. Kassipere suvepäev. 1994
22. Teedumäe, L. Lasteaia rahvakalender. 2000.
23. Tungal, L. Ema, palun loe mulle. 2002.
24. Tungal, L. Isa, palun loe mulle: lugusid ja luuletusi ettelugemiseks mudilastele. 2000.
25. Vahar, Õ. Tere päevast. Õpik ja töövihik vene koolidele. 2002. (Vastuses polnud täpsustatud, milliseid raamatu osi ja mis vanuseastmetele on lasteaia kasutatud.)
26. Valter, E. Pokuaabits. 2002.
27. Viks, A. Tere. 1995.
28. Wolde, G. Ene arsti juures. 1990

29. Wolde, G. Ene lasteaed. 1990.
30. Wolde, G. Mikk ja Mari. 1993.
31. Wolde, G. Mikk läheb õue. 1994.

Töövihikutest oli nimetatud järgmisi.

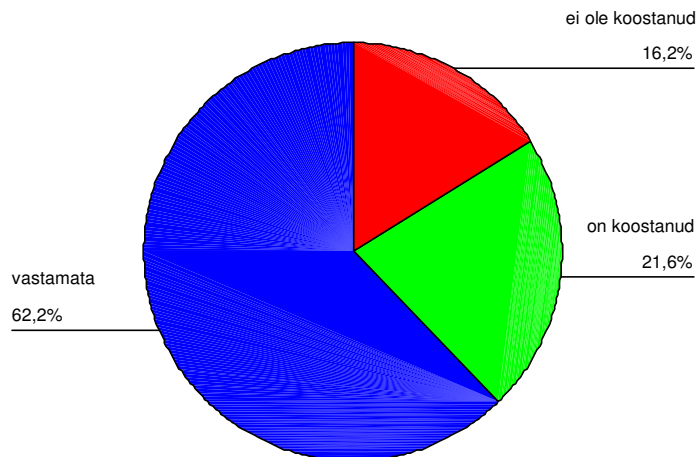
1. Esimesed sammud. Kirjutamine: arendav ja vahva. 1997.
2. Lille, V. Värvin ja räägin eesti keeles.
3. Paatsi, R. jt. Numbrivihik. 1998.
4. Paatsi, R. jt. Tähevihik. 1998.
5. Poopuu, S. Kirjutan tähti. Töövihik 4–7aastastele.
6. Poopuu, S. Kirjutan. Loen. Värvin. Töövihik 4–7aastastele.
7. Sõbrad tähemaalt. Keele ja kõne arendamise õppematerjal 5-aastastele.
8. Tähti avastamas (rohete kleepsudega alates 4. eluaastast). Sinisukk, 1997.
9. Vastandeid avastamas. Sinisukk, 1997.

Peale selle on keeletundides tuge saanud ajakirjast Hea Laps.

Kõik eespool nimetatud raamatud ja töövihikud on kättesaadavad Tallinna Pedagoogikaülikooli raamatukogust, v.a A. Viksi “Tere” ja V. Lille “Värvin ja räägin eesti keeles” (kas on õpetajad märkinud nende raamatute andmed ebatäpselt või pole neid raamatukogu andmebaasis).

3.3.3. Õpetajate koostatud õppevara keeletundides

Kahjuks jäid selle küsimuse vastused vägagi tagasihoidlikuks – 69 õpetajat (62,2%) jättis vastamata. 24 õpetajat (21,6%) on koostanud ise õppematerjale ning 18 õpetajat (16,2%) ei ole seda teinud.

Joonis 68. Õpetaja koostatud õppevara

Vaadates nende õpetajate ettevalmistust, kes olid ise koostanud õppevara, võib öelda, et nende hulgas oli palju õpetajaid, kellel oli pikk staaž lasteaiaõpetajana, kaheksal (32%) oli see üle 30 aasta. Samas oli palju ka neid (44%), kes polnud lasteaiaõpetajastaaži märkinud. Õppematerjale koostanud 12 õpetajat (48%) olid läbinud 1–2 täienduskoolitust, kusjuures viis neist ei olnud osalenud üheski eesti keele õpetamise täienduskoolituses. Kahel õpetajal (8%) ei olnud erialast ettevalmistust: üks on lõpetanud G. Otsa nim Muusikakooli ja teine Tallinna Pedagoogikaülikoolis kultuuritöö eriala. Mõlemal oli aga 6–10 aastat eesti keele õpetaja tööstaaži.

Õppevarast oli koostatud sõna-, lause- ja silbikaarte, oli joonistatud pilte ja pabernukke, kuid suuremate meetodikavahendite koostamiseks jäi puudu ilmselt vajalikust ettevalmistusest ja oskusest, kindlasti ka julgusest ning loomingulisusest.

Allpool kirjeldame õpetajate koostatud õppevahendeid.

Ühes Narva lasteaias kasutatakse 6–7aastastele lastele töölehti nii eesti keele kui ka matemaatika õpetamiseks. Lehe pöördel on uute sõnade tõlge. Lisaks emakeele töölehtedele on ka matemaatika töölehtede eesmärk ikkagi keeleõpe, keele arendamine ja kinnistamine. Seda tehakse elementaarsete matemaatiliste mõistete kaudu (geomeetrilised kujundid, hulgad, esemetevahelised seosed, suurused, ajatunnused, arvu mõisted, liitmine-lahutamine kümne piires). Töölehtede kasutamine on andnud häid tulemusi, sest need on lastele huvitavad. Et töölehed antakse koju kaasa, saavad lapsed koduski koos vanematega õpitut kinnistada.

Kohtla-Järve lasteaia eesti keele õpetaja on meisterdanud eri värvi kartongist suure maja, mida rakendatakse didaktilise õppevahendina. Majal on olemas kõik osad, mida saab liigutada ja lahti võtta; maja juurde kuuluvad ka mööbel, paberist inimesed, õueala jms. Kõike last ümbritsevat õpetatakse selle maja kaudu: õpitakse esemete nimetusi, suurusi, värvusi; vaadeldakse inimest, tema kehaosi; lapsed räägivad oma kogemustest, oma majast/kodust ning sellest, mis seda ümbritseb. Keeleõpetuse aspektist on see kindlasti väga hea meetod, mida saab hästi lõimida säärase tegevustega nagu liikumine, laulmine, õppekäigud jms igapäevatoimingud.

Tore ja lastepärane õppevahend keeleõppes on ka suur nukk koos kõigi riietusesemetega (ja koos kodumängu vahenditega). Ühes Tartu lasteaias on selline õppenukk, kes tuleb lastele külla ja kellega koos võetakse ette midagi toredate. Lapsed satuvad justkui muinasjutumaailma ega pane tähelegi, et tegelikult õpitakse keelt.

Kohtla-Järve Buratino lasteaia eesti keele õpetaja on koostanud kursuse lõputöö “Eesti keele süvaõpe muukeelsete lastega eesti lasteaias ja näiteid kõnekoori kasutamisest keeleõppes”. Materjal on mõeldud kasutamiseks 4–7aastaste laste keeleõppetundides ja on saadaval Tallinna Pedagoogikaülikooli täienduskoolituse osakonnas. Töös käsitletakse keeleõppe eesmärgi lasteaias, laste keelelist arengut eelkoolieas, tööd lastevanematega, keeleõppemetoodikat, vaadeldakse keeleõpet keeletundidena, kõnearendusteemasid ning tuuakse näiteid kõnekoori kasutamise kohta.

Mõnes lasteaias on õpitud selgeks eestikeelseid näidendeid ja lihtsamaid lastelavastusi tuntud muinasjuttude ainetel (“Punamütsike” (1), “Jussikese seitse sõpra” (1)).

Valmistatakse ette ka temaatilisi pidusid (nt kadripäev, emadepäev), kus lapsed esinevad eesti keeles.

Veel on õpetajad koostanud lastele eakohaseid lauamänge, lotosid, doominoid ning teinud erinevate teemade käsitlemisel juurde sobivaid näitvahendeid.

3.3.4. Kokkuvõte õppevara kasutamisest lasteaedades eesti keele kui teise keele õpetamisel

Võib väita, et lasteaedade keeleõppetundide korraldamiseks puudub üks spetsiaalselt selleks mõeldud õppematerjal, küll võib aga leida palju erinevaid valmis vahendeid ning nendega töötamise võimalusi ja meetodeid. Kõik oleneb siiski õpetajast, tema ettevalmistusest, keeleoskusest, loovusest, motiveeritusest oma tööd hästi teha ning ka lasteaia materiaalsetest võimalustest.

Kahjuks ei selgu kõigist vastustest, kui järjepidev, eesmärgistatud ja lõimitud keeleõpe lasteaedades on ning kui palju pööratakse tähelepanu väikelapse keeleõppe jõukohasuse põhimõttele.

Paljudest vastustest jäi mulje, et abivahendeid kasutatakse süsteemitult. Mitmes ankeedis kurdeti, et vajatakse väga abi keele õpetamise metoodikas. Kui head materjali pole, võetakse juba lasteaias kasutusele algkoolidele mõeldud õpikud- raamatud. See näitab ja kinnitab, et on puudus heast alushariduse keeleõppevarast.

Kokkuvõtteks võib öelda, et on palju õpetajaid, kes töötavad innuga ning pakuvad lastele pidevalt midagi uut ja huvitavat. See kajastub kas või vastustes, milles on püütud kirjeldada oma lasteaia keeleõpet.

Paraku on ka selliseid õpetajaid, kes pole veel ise kuigi hästi omandanud eesti keelt. Tuleks väga tõsiselt kaaluda, kui kalliks võib minna valesti õpetatud laste hilisem ümberõpetamine.

3.3.5. Ettepanekud koolieelikutele mõeldud õppevara väljatöötamiseks

- Oleks vaja luua süsteemne baasmaterjal, millele tuginedes saavad õpetajad keeleõpet kohandada oma piirkonna lasteaia tingimustele ja iseärasustele. Kui näiteks vene õppekeele koolidele on koostatud eesti keele tööraamat “Arno koolilood”, siis tasub kaaluda ka lasteaedadele oma tööraamatu koostamist mõne üldtuntud lasteraamatu ainetel.
- Et õpetajad tunnevad suurt puudust headest piltidest, võiks tööraamat sisaldada selgeid ja värvilisi pilte või eraldi pildikomplekte kõigist lapsele tähtsatest ning teda ümbritsevatest asjadest, sündmustest ja teemadest.
- Tööraamatu juurde kuuluvad kindlasti metoodikajuhend ja eraldi töölehed. Töölehtede puhul ei tahaks väita, et need peavad olema juba valmis kujul. Töölehed, mille üks autor on koostanud kõigile õpetajaile, pärsivad õpetaja enda loomingulisust, ei võimalda lähtuda laste individuaalsusest konkreetses rühmas

ega pruugi sobida lasteaia töömeetoditega. Nõnda võiks iga õpetaja, tuginedes olemasolevale baasmaterjalile, koostada ise töölehed, milles on arvestatud konkreetse lasteaia õppekava, keeleõpetuse ainekava ja õpetaja tööplaani. Metoodikajuhend peaks andma nõu ning aitama valida õiget ja eakohast materjali – õige raskusastmega sõnu, lauseid ja lugemistekste.

- Õppevara koostamisel ja väljatöötamisel on väga tähtsad õpetajate endi kogemused ja ettepanekud. Õpetajate kui praktikute kaasamine õppevara väljatöötamisse oleks nende tulemusliku ellurakendamise hea eeldus.

Ankeetküsitluse saanud lasteaiad

PIIRKOND		LASTEAED	AADDRESS
Tallinn	1.	Tallinna 142. Lasteaed	10113 Tallinn, Gildi 17a
	2.	Tallinna 47. Lasteaed	10114 Tallinn, Lembitu 6
	3.	Tallinna 10. Lastesõim	10117 Tallinn, Gonsiori 5
	4.	Tallinna 64. Lasteaed	10118 Tallinn, Liivalaia 30
	5.	Tallinna Lasteaed Südameke	10118 Tallinn, Süda 6
	6.	Tallinna 116. Lasteaed	10122 Tallinn, Komeedi 3
	7.	Tallinna Kadrioru Lasteaed	10125 Tallinn, L. Koidula 20a
	8.	Tallinna Päevalille Lasteaed	10152 Tallinn, Raua 53
	9.	Lasteaed Mesipuu	10312 Tallinn, Kangru 5
	10.	Lasteaed Naeratus	10314 Tallinn, Niidi põik 4
	11.	Lasteaed Kajakas	10315 Tallinn, Madala 13
	12.	Sitsi Lasteaed	10316 Tallinn, Vihuri 3
	13.	Taime Lasteaed	10317 Tallinn, Taime 27
	14.	Lasteaed Kelluke	10415 Tallinn, Uus- Kalamaja 6
	15.	Lasteaed Ojake	10614 Tallinn, Ädala 3
	16.	Tallinna Raku Lasteaed	11217 Tallinn, Viljandi mnt 20
	17.	Tallinna Terakese Lasteaed	11314 Tallinn, Saku 7
	18.	Tallinna 91. Lasteaed	11316 Tallinn, Energia 11
	19.	Tallinna Majaka Lasteaed	11411 Tallinn, Pallasti 19
	20.	Tallinna Ülemiste Lasteaed	11411 Tallinn, Peterburi tee 18
	21.	Tallinna Pallasti Lasteaed	11413 Tallinn, Pallasti 39
	22.	Tallinna Kivimurru Lasteaed	11416 Tallinn, Majaka 32
	23.	Lasteaed Maasikas	11713 Tallinn, Vasara 18
	24.	Tallinna Lasteaed Õunake	12613 Tallinn, Ehitajate tee 23
	25.	Tallinna 119. Lasteaed	12614 Tallinn, Akadeemia tee 66
	26.	Tallinna 112. Lasteaed	12911 Tallinn, Ehitajate tee 50
	27.	Tallinna 133. Lasteaed	12912 Tallinn,

			Mustamäe tee 187
	28.	Tallinna Lasteaed Rõõmupesa	12915 Tallinn, Tammsaare tee 141
	29.	Tallinna 40. Lasteaed	13411 Tallinn, Sütiste tee 7
	30.	Tallinna 28. Lasteaed	13424 Tallinn, Mooni 109
	31.	Tallinna Rukkilille Lasteaed	13512 Tallinn, Õismäe tee 70
	32.	Tallinna Järveotsa Lasteaed	13520 Tallinn, Järveotsa tee 15
	33.	Tallinna Lasteaed Sinilill	13520 Tallinn, Järveotsa tee 49
	34.	Tallinna Suur-Pae Lasteaed	13611 Tallinn, Punane 29
	35.	Tallinna Arbu Lasteaed	13617 Tallinn, Arbu 15
	36.	Tallinna Liikuri Lasteaed	13618 Tallinn, Liikuri 9
	37.	Tallinna Pae Lasteaed	13620 Tallinn, Pae 50a
	38.	Tallinna Lindakivi Lasteaed	13623 Tallinn, Koorti 5
	39.	Tallinna Raadiku Lasteaed	13811 Tallinn, Mahtra 13
	40.	Tallinna Mahtra Lasteaed	13811 Tallinn, Mahtra 19
	41.	Tallinna Mustakivi Lasteaed	13813 Tallinn, Kivila 9
	42.	Tallinna Seli Lasteaed	13815 Tallinn, Kärberi 29
	43.	Tallinna Ümera Lasteaed	13816 Tallinn, Ümera 9
	44.	Tallinna Linnamäe Lasteaed	13912 Tallinn, Linnamäe tee 4
	45.	Tallinna Muhu Lasteaed	13912 Tallinn, Linnamäe tee 6
	46.	Tallinna Kuristiku Lasteaed	13914 Tallinn, Läänemere tee 46
	47.	Tallinna Loitsu Lasteaed	13622 Tallinn Loitsu 8
	48.	Tallinna Mustamäe 1. LAK	13416 Tallinn Tammsaare tee 70
	49.	Tallinna Paekaare LAK	13611 Tallinn Paekaare 76
	50.	Tallinn Pääsupesa Lasteaed	10316 Tallinn Puhangu 57
Narva	51.	Narva Lasteaed Põngerjas	20105 Narva, Gerassimovi 16a
	52.	Narva Lasteaed Kuuseke	20205 Narva, Uusküla 18a
	53.	Narva Lasteaed Sipsik	20206 Narva, 26. Juuli 13a
	54.	Narva Lasteaed Päikene	20303 Narva, Hariduse 11
	55.	Narva Lasteaed Kaseke	20304 Narva, Energia 4a
	56.	Narva Lasteaed Kakuke	20305 Narva,

			Hariduse 30
	57.	Narva Lasteaed Ojake	20307 Narva, Tuleviku 7
	58.	Narva Lasteaed Marjake	20307 Narva, Viru 4
	59.	Narva Lasteaed Muinasjutt	20308 Narva, Pučkini 13a
	60.	Narva Lasteaed Karikakar	20309 Narva, Pučkini 5a
	61.	Narva Lasteaed Tuluke	20605 Narva, Kangelaste 16a
	62.	Narva Lasteaed Potsataja	20605 Narva, Tallinna mnt 50
	63.	Narva Lasteaed Cipollino	20607 Narva, Daumani 11
	64.	Narva Lasteaed Vikerkaar	20607 Narva, Kangelaste 21
	65.	Narva Lasteaed Käoke	20608 Narva, Kangelaste 38
	66.	Narva Lasteaed Sädemeke	20608 Narva, Pähklimäe 5
	67.	Narva Lasteaed Tareke	21003 Narva, Tiimani 16
	68.	Narva Lasteaed Väikevend	21006 Narva, Mõisa 1
	69.	Narva Lasteaed Pingviin	21006 Narva, Mõisa 1a
	70.	Narva Lasteaed Kuldkalake	21007 Narva, Mõisa 6
	71.	Narva Lasteaed Punamütsike	21008 Narva, Kreenholmi 8a
	72.	Narva Lasteaed Pääsuke	20306 Narva Pimeaia 1
	73.	Narva Lasteaed Maasikakene	20304 Narva Energia 4b
	74.	Narva Lasteaed Kirsike	21003 Narva Tiimani 11
Kohtla- Järve	75.	Lasteaed Kaseke	30721 Kohtla-Järve Kanarbiku 3a
	76.	Lasteaed Aljonuõka	30325 Kohtla-Järve, Mõisa tee 1
	77.	Lasteaed Karuke	30325 Kohtla-Järve, Põhja allee 20
	78.	Lasteaed Väikemees	30326 Kohtla-Järve, Noorte 4
	79.	Lasteaed Tuvike	30621 Kohtla-Järve, Mäe 7
	80.	Lasteaed Punamütsike	31021 Kohtla-Järve, Maleva 5
	81.	Lasteaed Tuhkatriinu	31024 Kohtla-Järve, Ridaküla 24
	82.	Lasteaed Kakuke	31025 Kohtla-Järve, Lehola 14
	83.	Lasteaed Muinasjutt	31221 Kohtla-Järve, Männi 10/4
	84.	Lasteaed Kirju-Mirju	30326 Kohtla-Järve Pärna 36
	85.	Lasteaed Tareke	31025 Kohtla-Järve Maleva 45

	86.	Lasteaed Buratino	30322 Kohtla-Järve Järveküla tee 56a
	87.	Lasteaed Pääsuke	30323 Kohtla-Järve Keskallee 34
	88.	Lasteaed Rukkilill	31025 Kohtla-Järve Maleva 47
	89.	Lasteaed Mesimumm	30327 Kohtla-Järve Outokumpu 11
Jõgevamaa	90.	Mustvee Lasteaed	49603 Mustvee Kastani 40
Valga	91.	Lasteaed Pääsuke	68205 Valga, Kungla 34
	92.	Lasteaed Walko	68203 Valga Sepa 12
Tartu	93.	Tartu Lasteaed Piilupesa	50111 Tartu, Ropka 34
	94.	Tartu Lasteaed Sirel	50303 Tartu, Lubja 14
	95.	Tartu Lasteaed Päkapiikk	50410 Tartu, Tiigi 25
	96.	Tartu Lasteaed Meelespea	50412 Tartu, Ilmatsalu 24a
	97.	Tartu Lasteaed Annike	50603 Tartu, Anne 9
	98.	Tartu Lasteaed Kelluke	50706 Tartu, Kaunase pst 69
	99.	Tartu Lasteaed Mõmmik	50708 Tartu, Mõisavahe 32
Tartumaa	100.	Kallaste Lasteaed	60103 Tartumaa, Sõpruse 4
	101.	Kolkja Lasteaed	60301 Peipsiääre vallavalitsus Kolkja alev
Harjumaa	102.	Maardu 164. Lasteaed Rukkilill	74113 Harjumaa, Nurga 2
	103.	Maardu Lasteaed Sipsik	74116 Harjumaa, Haigla 6
	104.	Maardu Lasteaed Rõõm	74116 Harjumaa, Noorte 8
	105.	Kehra Lasteaed Lastetare	74306 Harjumaa, Laste 6
	106.	Loksa Lasteaed	74805 Harjumaa, Lasteaia 3
	107.	Rummu Lasteaed	76102 Harjumaa, Rummu
	108.	Paldiski Lasteaed Naerulind	76805 Harjumaa, Rae 34
	109.	Paldiski Lasteaed Sipsik	76806 Harjumaa, Rae 48
Ida- Virumaa	110.	Sillamäe Lasteaed Jaaniussike	40233 Sillamäe, Gagarini 7a
	111.	Sillamäe Lasteaed Rukkilill	40231 Sillamäe Majakovski 10
	112.	Sillamäe Lasteaed Helepunased Purjed	40233 Sillamäe, Geoloogi 18
	113.	Lasteaed Karikakar	29022 Narva-Jõesuu Karja 25
	114.	Sillamäe Lasteaed Päikseke	40233 Sillamäe Gagarini 25

	115.	Jõhvi Lasteaed Kalevipoeg	41534 Ida-Virumaa, Hariduse 7
	116.	Jõhvi Lasteaed Sipsik	41535 Ida-Virumaa, Narva mnt 21
	117.	Kiviõli Lasteaed Kannike	43122 Ida-Virumaa, Võidu 12
	118.	Püssi Lasteaed Marjake	43222 Ida-Virumaa, Metsa 5
	119.	Olgina Lasteaed	40103 Vaivara vald Ida-Viru maakond
	120.	Vaivara Lasteaed	40101 Sinimäe Vaivara vald
Lääne-Virumaa	121.	Kunda Linna Lasteaed Kelluke	44108 Lääne-Virumaa, Koidu 75
	122.	Tapa 4. Lasteaed Vikerkaar	45109 Lääne-Virumaa, Ülesõidu 3
Pärnu	123.	Pärnu Lasteaed Kelluke	80017 Pärnu, Metsa 3
	124.	Pärnu Kastani Lasteaed	80020 Pärnu, Kastani 3
	125.	Pärnu Ülejõe Lasteaed	80032 Pärnu, Noorte väljak 1
	126.	Pärnu Liblika Tänav Lasteaed	80040 Pärnu, Liblika 1a
Pärnumaa	127.	Sindi Lasteaed	86706 Pärnumaa, Kooli 2a
Läänemaa	128.	Lasteaed Tareke	90505 Haapsalu, Põllu 6

Lasteaiad, kus ei õpetatud eesti keelt, ning põhjused, miks seda ei tehta

Tallinna lasteaed Kivimurru	– puudub eesti keele õpetaja
Sillamäe lasteaed Helepunased Purjed	– puudub eesti keele õpetaja
Tallinna lasteaed Õunake	– puuetega laste sõim
Tallinna 10. lasteaed	– eestikeelne lasteaed
Tallinna 116. lasteaed	– eestikeelne lasteaed
Paldiski lasteaed Naerulind	– eestikeelne lasteaed
Maardu lasteaed Sipsik	– eestikeelne lasteaed
Narva lasteaed Väikevend	– vähe rühmi, väikesed lapsed
Tartu lasteaed Piilupesa	– lasteaias üks logopeediline vene keelt kõnelevate laste rühm
Tartu lasteaed Meelespea	– vene keelt kõnelevate laste arvu vähenemise tõttu on muudetud õppekorraldust
Pärnu lasteaed Kastan	– vene keelt kõnelevate laste arvu vähenemise tõttu on muudetud õppekorraldust

Õpetajate läbitud täienduskoolituste teemad

Lasteaed	Aasta	Teemad
Tallinn		
Suur-Pae	2002	lasteaia ja algkoolide õppemetoodika
Raku	2000	keelekümbelus
	1999	eesti keel ja kultuurilugu
Loitsu	2001	muukeelne laps eesti õppekeelega lasteaias
Lindakivi 1	2002	lasteaia ja algkoolide eesti keele õppemetoodika
	2000	eesti keel lasteaias, 1. ja 2. klassis
	2000	eesti keele algõpetuse metoodika lasteaedades ja algkoolides
Lindakivi 2	2002	lasteaia ja algkoolide eesti keele õppemetoodika
Ojake	1997	eesti keele õpetamise metoodika venekeelsetes lasteaedades
	1996	vene õppekeelega koolide algklasside ja eesti keele õpetajad
Rukkilill	1997	eesti keele õppemetoodika vene lasteaedades
	1996	vene õppekeelega koolide eesti keele õpetamise metoodika
Pallasti	1997	eesti keele õpetamise metoodika vene lasteaedades
142. LA	2001	eesti keele õpetamise metoodika varases lapseas
	1999	praktilise eesti keele ja psühholoogiakursus
Allika	1997	eesti keele õppemetoodika vene lasteaedades
	2000	eesti keele algõpetuse metoodika lasteaedades ja algkoolides
Kadrioru		eesti keele õppemetoodika vene lasteaedades
Mustamäe 1. LAK	1997	eesti keele õppemetoodika vene lasteaedades
	2002	eesti keele õpetamise metoodika varasemas eas
112. LA	1997	eesti keele õppemetoodika vene lasteaedades
Ülemiste	2002	eesti keel muukeelses lasteaias
	2000	eesti keel kui teine keel ja keelekümbelus
Seli	2001	eesti keele õpetamise metoodika varasemas eas
	2002	lasteaia ja algkoolide eesti keele õppemetoodika
	2002	lasteaia ja algkoolide eesti keele õppemetoodika
Kajakas	2001	eesti keele õpetamine
Ümera	2001	eesti keele õpetamise metoodika varasemas eas
Taime	2002	N. Zaitsevi lugemise ja matemaatika õpetamise seminar
Liikuri	2001	eesti keele kui teise keele algõpetus
28. LA		eesti keele riigieksami ning põhikooli lõpueksami intervjuerijate ja hindajate koolitus
112. LA	1997	eesti keele õpetamise metoodika vene lasteaias
Südameke	2000	eesti keele kui teise keele algõpetus
	2002	eesti keele õpetamise seminar
47. LA	2001	eesti keele õpetamise metoodika varases eas
Naeratus	2002	lasteaia ja algkoolide eesti keele õppemetoodika
	2000	eesti keele kui teise keele täienduskoolitus
119 LA	1999	keeleõpetajakutse saamine
	2000	eesti keel võrkeelena
Linnamäe	2001	eesti keele õpetamise metoodika varases eas
Kuristiku	2001	eesti keele õpetamise metoodika varases eas
Sinilill	2001	eesti keele õpetamise metoodika lasteaias
Pae	1997	eesti keele õpetamise metoodika vene lasteaias
133. LA	2001	eesti keele õpetamise metoodika varases eas
64. LA	2001	eesti keele õpetamise metoodika varases eas

Arbu	2001	eesti keele õpetamise metoodika varases eas
Mesipuu	2000	eesti keel kui teine keel
Pääsupesa	1997	eesti keele õpetamise metoodika vene lastele
	1998	eesti keele õpetamise metoodika vene lasteaias
Päevalille		eesti keele õpetamise metoodika varases eas
Narva		
Marjake	1996	vene õppekeelega koolide algklasside ja eesti keele õpetamise metoodika põhiküsimused
	1997	uued rõhuasetused eesti keele õpetamises muukeelses koolis riigikeele täiendusõpe
	1999	eesti keele kui teise keele õpetajate keele- ja kultuurikümbluse suvekool
	2000	eesti keele keskastme ainekava
	2000	eesti keel kui teine keel lasteaias ja algkoolis
	2002	keelekümbus
Ojake	2000	eesti keel kui teine keel lasteaias ja algkoolis
Karikakar	2001	eesti keele kui teise keele algõpetus
	1993	eesti keel vene kooli 1. klassis
Potsataja	1995	eesti keele õpetamine vene algklassides
	1996	keelekümbus
	1998	keelekümbus kui integratsiooni võti
	1999	keelekümbus 6aastaste lastega
	2000	täielik ja mittetäielik keelekümbus
	2001	eesti keel lasteaias
	2002	eesti keel vene lasteaias
Põngerjas	2000	eesti keel kui teine keel lasteaias ja algkoolis
Kakuke		eesti keele kui teise keele algõpetus
	1999	eesti keel kui teine keel lasteaias
Käoke	2000	eesti keel kui teine keel lasteaias
Kuldkalake	2002	keelekümbus
	2001	eesti keele kui teise keele algõpetus
Kaseke	94–98	võõrkeele õpetamise metoodika
Päikene	2000	raamatu “Eesti keel tirtsudele ja põnnidele” kasutamine eesti keele tundides
Muinasjutt	2000	eesti keel kui teine keel lasteaias ja algkoolis
Punamütsike	2001	keelekümbus
	2001	lapsed, kes alustavad eesti keele kui võõrkeele õppimist lasteaias või koolis
	1997	eesti keele kui teise keele õpetamise metoodika lasteaias
Vikerkaar	2001	eesti keele kui teise keele algõpetus
	2000	eesti keele kui teise keele algõpetus
Kuuseke	2000	eesti keel kui teine keel lasteaias ja algkoolis
		eesti keele õpetamise metoodika algastmes
	2000	eesti keele õpetamise metoodika muukeelse kooli algastmes
	1999	eesti keele kui teise keele õpetajate suvekool
	al 2001	eesti keel teise keelena
	2001	eesti keele kui teise keele algõpetus
Cipollino	2001	eesti keele kui teise keele algõpetus
Kohtla-Järve		
Karuke	2002	eesti keele õpetajate praktiline tegevus vene lasteaedades
Kirju-Mirju	1997	eesti keele õpetamise metoodika vene lasteaedades
Aljonuõka	1997	eesti keele kui teise keele õpetamise metoodika lasteaias
	1999	projekt “Käsikäes”, raamat “Eesti keel tirtsudele ja

		põnnidele”
Muinastjutt	2000	erinevad meetodilised võtted eesti keele tunnis
	2001	eesti keele õpetajatele: produktiivsete oskuste arendamine eesti keele tunnis
	2002	eesti keele õpetajate praktiline tegevus vene lasteaedades
Buratino	1997	eesti keele kui teise keele õpetamise meetodika lasteaia
Punamütsike	2002	eesti keele õpetajate praktiline tegevus vene lasteaedades
Mesimumm		eesti keele õpetajate praktiline tegevus vene lasteaedades
Tuhkatriinu	1994	vene koolide eesti keele õpetajate intensiivõppekursus
	1999	eesti keele kui teise keele õpetajate suvekool
Ida- ja Lääne-Virumaa		
Päikseke		eesti keele õpetajate praktiline tegevus vene lasteaedades
Pääsuke	2001	eesti keele kui teise keele algõpetus
Marjake (Püssi)	1997	eesti keele kui teise keele õpetamise meetodika lasteaia
Kalevipoeg (Jõhvi)	2002	koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajate koolitusseminar
Sipsik (Jõhvi)		eesti keele õpetajate praktiline tegevus vene lasteaedades
Vikerkaar (Tapa)	1997	eesti keele õpetamise meetodika vene lasteaedades
Kelluke (Kunda)	2001	muukeelne laps eesti õppekeelega lasteaia
Tartu- ja Valgamaa	2000	eesti keele õpetamine vene lastele
Kelluke	2001	eesti keele õpetamine koolieelsetes rühmades
Annike	2002	lasteaia ja algkoolide eesti keele õppemetoodika
Mõmmik	2001	muukeelne laps eesti õppekeelega lasteaia
	2000	keelekümblus
Sirel		muukeelne laps eesti õppekeelega lasteaia
		eesti keel kui teine keel
Pääsuke	1997	keelekümblusmeetodika varajaseks eesti keele õppeks muulastele
	1997	eesti keele õpetamise meetodika vene lasteaedades
	2000	raamatu "Eesti keel tirtsudele ja põnnidele" tutvustus
	2000	eesti keele kui teise keele meetodika seminar
	1999	piirkondliku keeleõppestrateegia koolitus
	1997	keelekümblusmeetodika varajaseks eesti keele õppeks muulastele
	1997	keelekümblus meetodina, eesti keele õpetamine
		keelekümblusmeetodika varajaseks eesti keele õppeks muulastele
Harjumaa		
Sipsik (Paldiski)	2000	raamatu "Õpime eesti keelt koos Mütsiku ja Patsikuga" tutvustus
	2000	raamatu "Eesti keel tirtsudele ja põnnidele" tutvustus
	1999	eesti keel vene õppekeelega koolis
		raamatu "Õpime eesti keelt koos Mütsiku ja Patsikuga" tutvustus
		raamatu "Eesti keel tirtsudele ja põnnidele" tutvustus
		keelekümblus
	2000	eesti keel vene õppekeelega koolis
		eesti keele õpetamise meetodika vene lasteaedades
Rukkilill (Maardu)		keelekümblus
	2001	Ümera lasteaia eesti keele õpetaja Maria Jegorova tutvustab oma tööd

		eesti keele õpetamise metoodika vene lasteaedades
Rõõm (Maardu)	1999	Ly Kriki metoodika seminar lasteaedade eesti keele õpetajatele
	2000	eesti keel lasteaia
	2000	eesti keele õpetamine lasteaia, 1. ja 2. klassis
	1997	eesti keele õpetamise metoodika vene lasteaedades
Loksa	1997	eesti keele õpetamise metoodika vene lasteaedades
Kehra	2002	vene lasteaia eesti keele õpetajate koolitusseminar

Täienduskoolituste teemad, millest õpetajad on huvitatud

Lasteaed	Soovitud teemad
Tallinn	
Terake	intensiivõppemetoodikad
Suur-Pae	lasteaia õppe- ja metoodikamaterjal
Raku	õppekava koostamine
	uued õppemetoodikad
Loitsu	keelekümblus
	muukeelne laps lasteaias
Lindakivi	eesti keele õpetamine lasteaias
Majaka	kursus lasteaia eesti keele õpetajatele
Ojake	praktilised näpunäited ja teiste kogemused
Raadiku	eesti keele õpetaja täienduskoolitus, mitte praktikum, vaid teaduslikult põhjendatud süsteemide tutvustamine
Rukkilille	Ülle Rannuti keelekümblose mängude osa
	teiste õpetajate kogemused
Allika	igasugune keeleõppematerjal
	muusika ja laulude kasutamine keeleõppe ühe osana
Mustamäe 1. LAK	eesti keele õpetajate koolitus
Mahtra	huvitab kõik, mis on seotud eesti keele õpetamisega lasteasutuses
Seli	eesti keel kui teine keel ja keelekümblus
	arvutikursused
	eesti keele õpetamise metoodika varases lapseas
Kajakas	huvitatud kõigest uuendustest eesti keele õpetamise valdkonnas
	praktilised kogemused ja nende vahetamine
	huvi tutvuda analoogilise keeleõppega mõnes teises regioonis või riigis
Paekaare	eesti keel lasteaias
Taime	eesti keele õpetamise metoodika lasteaias
Liikuri	kõnelemisostkust aktiivistava materjali valmistamine
	eesti keele häälduse kujundamine
	uued õppemängud
	õpetajate praktilised kogemused
Maasikas	praktilised koolitused eesti keele õpetamisel mängulises osas
	metoodikakursused
28. LA	eesti keel vene lasteaias
112. LA	metoodikakursused
	on huvitatud lasteaegade õppekomplekti kirjutamisest
Südameke	eesti keel vene lastele
47. LA	eesti keele õpetamine vene lastele
Naeratus	lasteaednike kursused
Linnamäe	eesti keel lasteaias ja algklassides
Mustakivi	metoodika
Muhu	eesti keele õpetamine lasteaias
Sinilill	eesti keel lasteaias, eriti 3aastastele lastele
Pae	eesti keele õpetamise metoodika
133. LA	eesti keele õpetamine keelekümbklusklassis
64. La	eesti keele õpetamine lasteaias
Arbu	õpetamine varases eas

	metoodikad, tutvustavad vahendid, lisamaterjal, kui laps ei oska üldse eesti keelt
Mesipuu	kõik tööga seotud kursused
Sitsi	eesti keele õpetamine lasteaias
Rõõmupesa	huvi algklasside metoodikast oluliselt erineva metoodika vastu
Narva	
Ojake	uued materjalid, töövahendid käelisteks tegevusteks
Karikakar	igasugune metoodika, koolitus
Potsataja	kursused, lahtised tunnid, metoodika
Põngerjas	metoodika, folkloor
Käoke	rohkem metoodikakursusi, rohkem infot kursuste kohta
Kuldkalake	rohkem huvitavaid materjale
Kaseke	J. Tõnissoni Instituudi kursused
Päikene	keelekümblus
	õpetaja töökava koostamine
	õpetajatöö korraldamine lasteaias
	laule-mänge lasteaias eesti keele tundide korraldamiseks
Muinasjutt	rahvaluule mängu ja tantsuga
Punamütsike	valmis lavastusmängude vahendid
Vikerkaar	metoodika
Kuuseke	metoodika
Cipollino	metoodikakursused
	eesti keele õpetamine lasteaias
	laulude ja mängude repertuaar eesti keele õppes
Sädemeke	uued metoodikad
	keelekümblus
	eesti keele õpetamine lasteaias
Pingviin	metoodika
Kohtla-Järve	
Karuke	laulud eesti keele õpetamisel lasteaias
	kehalise kasvatuse elemendid eesti keele õpetamisel 3–4aastastega
Kirju-Mirju	eesti keele õpetamise programm
	teooria, metoodika, näitlik tegevus, kirjandus, pildimaterjal
Aljonuõka	eesti keele õppekava erinevates rühmades
Muinasjutt	metoodika ja praktika
Buratino	praktika
Pääsuke	näidistunnid, praktiliste kogemuste vahetamine
Punamütsike	eesti keele õpetamine mängus
Rukkilill	eesti keele õpetamine
Kakuke	näitlikud tunnid, metoodika, kursused
	programm ja selle ulatus – mida õpetada
Väikemees	pikemad lasteaiaõpetaja täienduskursused
Tuhkatriinu	eesti keele metoodika lasteaias, laulud ja mängud, muinasjutud
Karikakar	kõnekeeleoskus, rohkem uusi metoodikaid
Ida- ja Lääne-Virumaa	
Päikseke	õppesisu korraldamine
Rukkilill	eesti kultuur ja Eesti ajalugu
Kannike	keeleõppe ainekavad ja programmid
Marjake	eesti keele õpetuse täienduskursused Ida-Virumaal
Sipsik	eesti keele tundide kuulamine-vaatamine teistes lasteaedades
Vikerkaar	metoodikamaterjal
Kelluke	muukeelse lapse õpetamine häälimisest lugemiseni
	töö muukeelse lapsevanemaga eesti keele õpetamisel

	hüperaktiivne laps
Tartu- ja Valgamaa	
Kelluke	metoodilised võtted lauseõpetuse ja erinevate sõnaliikide grammatiliste lõppude õpetamisel
Annike	praktika ja teiste kogemused
Päkapikk	lapsepsühholoogia
	eesti keele õpetamine
Sirel (Tartu)	keele ja kõne areng kakskeelses keskkonnas
	etnilise identiteedi kujunemine, rahvuslik mentaliteet
	kultuuride koosmõju lapse arengule
	erinevad õppemeetodid ja nende alused
Pääsuke	arengukava, õppekava koostamine, kogemuste vahetamine teiste lasteaedadega
Walko	metoodika
Harjumaa	
Sipsik	metoodika
Rummu	lapsepsühholoogia, metoodika
Loksa	sõnavara kinnistamise meetodid ja vestlusoskuse arendamine, teiste kogemused
Kehra	Arbavere kursusi rohkem!
Pärnu- ja Läänemaa	
Liblika	eesti keele õpetamine
Ülejõe	kohalikke kursusi eesti keele õpetajatele
Kelluke	keelekümblus
Haapsalu	kõik, mis hõlmab eesti keele õpetamist lasteaias